

Ut och skissa!

*Skapande formstudier som väg
till platskännedom*

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land, avdelningen för
landskapsarkitektur, Uppsala

Examensarbete för yrkesexamen på
landskapsarkitekturprogrammet

EX0504 Självständigt arbete i landskapsarkitektur, 30 hp
Nivå: Avancerad A2E

© 2014 Jonas Eriksson, e-post: miljonas[at]hotmail.com

Titel på svenska: Ut och skissa! - skapande formstudier som
väg till platskänedom

Title in English: Go out sketching! - form studies as a way to
site knowledge

Handledare: Petter Åkerblom, institutionen för stad och land

Examinator: Tomas Eriksson, institutionen för stad och land

Biträdande examinator: Ylva Dahlman, institutionen för stad
och land

Omslagsbild: Reflektionsbild no. 6, författaren

Övriga foton och illustrationer: författaren, om inget annat
anges. Författaren har fått tillstånd från upphovsman
att publicera samtliga bilder/foton/illustrationer/kartor i
examensarbetet.

Originalformat: Liggande A3

Nyckelord: Platskänedom, skissa, fenomenologi,
miljonprogram, Gottsunda, Valsätra, landskapsarkitektur

Online publication of this work: <http://epsilon.slu.se>

Sammanfattning

I arbetet visas hur man kan använda skapande arbete som väg till platskännedom och bas för ett koncept för en plats, med ett område i Gottsunda/Valsätra, Uppsala, som exempel. Detta leder till mina två frågeställningar. Hur kan man lära känna en plats genom skapande studier och med skissandet som hjälpmedel? På vilket sätt kan man ta denna platskännedom vidare till en utformning av ett koncept, det vill säga en skissartad gestaltningsidé, för den undersökta platsen?

Min metod tar inspiration från fenomenologins arbetssätt, men är inte en strikt fenomenologisk metod. Kort beskrivet börjar ett fenomenologiskt arbetssätt med att man först ser ett objekt, upplever det som fenomen och sedan undersöker det på så många olika sätt som möjligt med fri fantasi som verktyg. Efter detta reflekterar man i några steg över hur fenomenet gestaltar sig i det egna tänkandet. (Bjurwill, 1995, ss. 122-124) Min metod närmar sig fenomenologins tankesätt genom att den undersöker området på flera skilda sätt, med skapande som tema, samt tolkar resultatet i flera steg, där kunskap kokas ner till en essens av det fenomen jag söker.

Jag utarbetade tio undersökningsmetoder med skapande arbete som gemensam nämnare och prövar dem på området. Undersökningsmetoderna var skilda varandra i utförande. Jag byggde modeller, gjorde känslöskisser, seriella vyer, tecknade konturer och mellanrum, skissade på natten, gjorde collage, karikatyrer, promenerade och tecknade samtidigt, samt tecknade reflekterande skisser. Dessa skissande undersökningsmetoder resulterade i 98 bilder vilka jag tolkar och drar slutsatser ifrån. Slutsatserna tas vidare till en SWOT-analys för att samla informationen på ett lättöverskådligt sätt. SWOT, en analysmetod där styrkor, svagheter, möjligheter och hot identifieras, används ofta när en ort eller plats ska analyseras. (Boverket, 2006, s.44) Denna SWOT-analys används sedan som bas för ett program som följs av några koncept för områdets framtida utformning. Nedan följer dessa koncept.

”Västra parken” bygger på att skapa social interaktion genom att tillhandahålla bostadsnära odlingsytor med fokus på ätbara växter och grödor. Lotterna är tänkta att brukas som en intresseförening som också skall få möjlighet att sälja det som odlas på det näraliggande torget eller i butiksbyggnaden som finns på plats. Två större ytor med perenner, prydnadsbuskar och buskträd samt flera öppna gräsmattor finns i denna park. Bullret från Hugo Alfvéns väg skärmas av med bullerplank och växtlighet. De höga träd som omgärdar parken skapar tydlig rumsbildning. Parken är utformad för att kunna ta hand om dagvattnet från området i och med de nedsänkta växtbäddar som anläggs likt kanaler.

I förslaget *”Torg”* skapas ett långsmalt torg. Uteserveringar, torghandel och schackspel inramat av körsbärsträd. Ett flertal skärmtak gör att man kan vara på torget även när det regnar och snöar utan att bli blöt. Porlande vatten finns på flera platser i form av små fontäner vilka döljer bruset från Hugo Alfvéns väg. Den långsmala torgytan får nästan karaktär av en marknadsgata när torghandeln är igång och får ett småskaligt uttryck som kontrasterar mot

de annars stora dragen i miljonprogramsområdet. Två nya byggnader skapar blickfång och skapar torgets gränser i östvästlig riktning.

En sekvens av rum möter flanören som passerar *”Östra parken”*. Förutom grönskande uterum skapas en scen samt två målarväggar. Detta ger möjlighet för de boende att uttrycka sig i flera olika medier och få utlopp för sin kreativitet, sina känslor och kanske även den frustration och ilska jag känt existerar i området under mitt skissande. I en promenad genom parken varvas gräsytor, busk/perennytor och nedsänkta växtbäddar varandra och skapar variation och rytm.

”Bostadsgård” är ett koncept som visar hur den sociala zoneringsplaneringen kan förbättras på områdets bostadsgårdar. Varje trappuppgång får sin egen förgård med trädgårdskänsla. Framför denna ligger en samlingsplats och en öppnare yta för lek.

Konceptet *”Fasad”* visar några exempel på åtgärder som livar upp områdets på många platser gråa fasader. Mitt förslag är att visa områdets kulturella mångsidighet genom att använda arkitektoniska detaljer, konst och mönster från olika kulturer. De tidigare sterila miljonprogramshusen får en helt ny roll som meningsbärande symboler för kulturen i området.

Som avslut på vyn från områdets huvudentré skapade jag konceptet *”Lekpark”*. En hög skulptur markerar här gatans slut och kring denna ligger en lummig lekpark för alla åldrar. En skatepool bidrar till att det finns liv på platsen även kvällstid. Denna är tänkt att vintertid fyllas med vatten och användas som isbana för skridskoåkning.

En intressant iakttagelse är att man med min skissmetod faktiskt får en skiss tillbaka i sitt medvetande, en skissartad bild över hur ett område upplevs. Denna mentala bild, som jag nu har närmar sig det fenomen som jag sökt att finna. Ett fenomen jag närmat mig genom skapande formstudier. Min upplevelse är att skissandet dessutom kortade ner startsträckan för gestaltningsarbetet. Jag tror detta berodde på att jag blev inställd på att skapa och skissa tidigt i processen. På så sätt, tror jag, kan min metod inte bara vara en vinst i platskännedom, utan även i tid.

Jag vill att det här arbetet skall vara en tankeställare för läsaren och slå ett slag för skapande som följeslagare i landskapsarkitektens yrkesutövning. Jag känner att jag bara skrapat på ämnets yta, det finns näst intill oändliga möjligheter att knyta skapande arbete till en process med platskännedom som slutmål. Om du som läsare känner dig nyfiken på detta, precis som jag var när jag började arbeta med detta examensarbete, känner jag att jag lyckats.

Summary

Background

Landscape architects, and architects alike, have been using the sketch as a tool throughout the ages. From the perspectives of Fredrik Magnus Piper (Swedish landscape architect active during the late 18th century and the beginning of the 19th) to the more modern sketching approach of Khondaker Hasibul Kamir who connects sketching with creating relationships with the people in the investigated area, sketching has been proven a tool important to our profession. Previously drawing by hand was the tool of the trade, but that has changed with the coming of the possibilities given by the digital era in the form of computer based design. Which role could the sketch, and sketching as a tool, play today?

When a landscape architect starts to work on a new project connected to a specific site it is common to begin with a survey and analysis of the site in question. This phase can for example be represented by making a SWOT-analysis or an analysis based on nodes, paths, areas etcetera as mentioned in Kevin Lynch's book *The Image of the City* (1960), applied on both large scale and small scale projects. However, isn't it necessary to get to know the site on a more personal, subjective level first? The usual methods which landscape architects use for analysis maybe miss some important piece of information regarding the character and conditions of the analysed site or area. I believe, that investigating a site with sketching and creative work can bring out important site knowledge otherwise ignored or forgotten. The purpose of this thesis is therefore to examine how sketching and creative art can be used as a way to achieve site knowledge, and how to use the results as a basis for the development of conceptual designs for the examined area.

This study is based on the two following questions:

How can you get to know a site through creative studies and sketching as a tool?

How can you apply this acquired site knowledge on to a design concept, i.e. a simplified idea for a future design, for the investigated site?

This thesis uses an area in Gottsunda/Valsåtra (Uppsala, Sweden), around the streets of Bandstolsvägen, Linrepevägen and Spinnrocksvägen, as the test subject for my investigation. It is an area built in the late 1960's which today is in need of renovation.

Method

My method draws inspiration from phenomenology but is not made as a strictly phenomenological survey. Phenomenology is a branch from philosophy, connected with science, with the purpose to go back to the things themselves by investigating how they appear and get interpreted by the perceptive mind. Knowledge is acquired by searching for the essence of an objects existence. An object (something) is spotted by the subject (someone) who interprets it with the conscious mind (someone) which in turn creates a phenomenon (something) from the object. According to phenomenology it is not possible to see an object for what it is, the conscious mind will always interpret it and create a phenomenon of it. That is why it is important to investigate the phenomenon in as many ways as possible to achieve an insight in what it might be and how it manifests in our minds.

I approach phenomenology by investigating my chosen area in many different ways, but with sketching as a common theme, in order to bring out different piece of information about it. The results from my investigating sketching are analysed in several steps to reach an essence of how the area I have chosen to investigate manifests as a phenomenon. I use ten different investigative sketching techniques, from now on called exercises, described in the texts that follow. My goal was to make sure they were different from each other and that I would make both abstract and depictive imagery. Most of the exercises are made on site while taking walks around the area. The routes are decided randomly by the toss of a die. All in all, 98 sketches were done which can be seen in the supplement "98 bilder".

Sketching emotions

Abstract sketching with the goal to capture the feeling and state of mind I get while visiting the area. I was inspired by an exercise I participated in while having an art class during my education.

Cubist collages

Making a collage from photos from the area, I cut the photos in smaller pieces and create a collage to show all sides of the area at the same time. This was inspired by the work of the cubists, for example Pablo Picassos *Bottle of Suze* from 1912.

My impression as models

I make abstract models with the goal to show how my impression of the area can manifest in a three dimensional form. I got inspiration from an exercise during an art class where the goal was to express emotions with small, abstract models.

Caricatures

Why not use the caricature for architecture and places? The goal here is to draw caricatures showing different sites and places in an exaggerated form of the actual reality. Inspired by the work of caricaturists and cartoonists working for magazines and newspapers.

Light & darkness

Sketches made during nighttime, depicting the play of light and darkness in the area.

Negative space

An exercise I was introduced to during an art class. Sketch the negative spaces inbetween objects as a way to force the mind to see a site anew.

Contours

Sketch simple contours. Every contour is drawn with one continuous line. As the previous one, I was introduced to this exercise during an art class.

Walking and sketching

Sketch and walk – both at the same time! Inspired by an anecdote I heard about an artist who was biking and sketching at the same time forcing the mind to think in new ways.

Serial vision

Method taken from Gordon Cullens book *The Concise Townscape* (1971) and his concept of seeing the town as a series of revelations. Walks through the area are documented with drawings resembling comic strips, where each square represents a new view/revelation.

Reflective sketching

Inspired by two books I have read about art therapy. After each day of sketching, I make one sketch reflecting my thoughts and impressions of the area. The sketch may be depictive, abstract or both. I make this exercise to map my minds process of learning to know the area, with pictures to tell the story.

Interpreting the sketches

Every sketch is described and interpreted after all of the exercises have been executed. I try to let my mind transcendently analyse my sketches in accordance with the phenomenologically inspired method I am using. I interpret the sketches from a landscape architect's point of view focusing on the structures and potentials of the site, but also on social aspects and my own impressions. I use the conclusions from the results of each exercise as a base of knowledge to construct a SWOT-analysis from. SWOT is an abbreviation which stands for Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats. (Boverket, 2006, s.44) The SWOT-analysis I make then forms the base for the construction of a program for the area's future. This program is then used to construct a couple of design concepts showing possibilities for the area's future renovation.

Design concepts

“Västra parken”, the West Park, is designed to provide areas for urban farming, with a focus on edible plants and crops, close to the residents in the neighbourhood. The allotments will be handled by the neighbourhood community as an association of interest. The park contains both open lawns and more secluded spaces with decorative perennials and shrubs. Run off water from the area is taken care of locally in lowered plantations shaped as canals.

In the concept *“Torg”*, Squarespace, the possibility of creating an elongated square is shown. Outdoor dining, market trade and large chess boards surrounded by cherry trees on two sides. Several roofs provide cover for rain and snow. A couple of fountains are spread out to disguise the noise of cars from the nearby road.

A sequence of rooms meets the visitor in the concept *“Östra parken”*, the East Park. In addition to the many green outdoor rooms, a stage for performances and two walls for painting and art adds life to the park. This provides an opportunity for residents and visitors to express themselves in a variety of media and gives vent to their creativity, their feelings and maybe even the frustration and anger, sentiments I felt during my sketching in the area.

“Bostadsgård”, residential courtyard, is a concept showing how the social zoning can be improved on the courtyards in the area. Each entrance receives a small garden space connected to a larger, central courtyard for all residents in the surrounding houses.

“Fasad”, facade, shows a couple of examples on how the dull facades in the area can be improved. My proposal is to show the cultural diversity of the area by decorating the facades with architectonic details, art and patterns from different cultures.

The concept *“Lekpark”*, playground, is built as an ending point and landmark of the view from the main entrance of the area. A high sculpture marks the end of this street and around it there is a lush playground for all ages. A skate pool makes the site useful also during evenings. In the wintertime it can be filled with water and be used for ice skating.

Discussion

I had hopes to see things that might not come up unless investigative sketching techniques and exercises were conducted. The exercises I made have given me a strong mental picture of the area's nooks and crannies as well as given me an understanding of how the area is structured.

I felt that the take off into the creative process was shortened compared to how previous projects I have worked with passed. This was probably because my brain was set up to sketch and create after I completed my sketching exercises. The involvement of the mind in creating and sketching, already in a very early phase of a project, seems important according to my experience. Creative methods of investigation can thus be an advantage in site knowledge and will also be a way of gaining time. The ten sketching exercises I used could certainly be replaced or changed in their execution to reach and identify other aspects of the area. I had not a clue on how my results would turn out as I have not found anyone who has done a similar research. I therefore decided to address it all as an experiment and it should be treated as such. Although I am critical of some results of the exercises, they were all part of my understanding of the place as they all were based on site visits.

All these methods of investigation contributed to my knowledge of the area in different ways, but if I had done the same creative approach once more I would have added a few more techniques. Painting with colour would add yet another dimension and I had this as an idea early in the project, but I decided not to do so because I felt that I had not learned the art of painting enough. However, I think in retrospect that for example the emotional sketches would gain if painted in colour, rather than sketched with a pencil, in order to provide more freedom and opportunities for expression.

Another idea showed up after I had completed all the methods; to develop some sketching exercise that use the plan and map as goals and end products. Such a study might give a stronger connection to the geography of the areas and show a picture of my mental map in different ways.

My approach was to use subjectivity, i.e. my own intuition, opinions and thoughts as the base for the execution and interpretation of my sketches. This of course leads to a lack of real factual data. Surely, I could feel both the one and the other during my sketching and the interpreting of my sketches, but to see all the information I took from my experiences as real facts can be a fatal misstep since all of my interpretations are subjective in nature.

The lack of social surveys, interviews, etc. was a result of my subjective approach inspired by phenomenology. In one point of view it was good since the work now has a clear focus on, and is faithful to the subjective approach I chose, but on the other hand an interview or similar investigation would supplement and verify my own conclusions and reflections on sketching as a way to acquisition of knowledge. My purpose was to take the subjective sketching as far as I could and that was also what I did, for better and worse.

I want this thesis to be an eye-opener for the reader and a blow for the sketch as a companion in the landscape architect's profession. I feel that I've only scratched the surface of the subject, there are almost endless opportunities to integrate creative work in the process of acquiring site knowledge. If you as a reader feel inspired by the thought of sketching as a way to reach site knowledge, just like I was when I started working on this thesis, I feel that I have succeeded with my work.

Now, go out sketching!

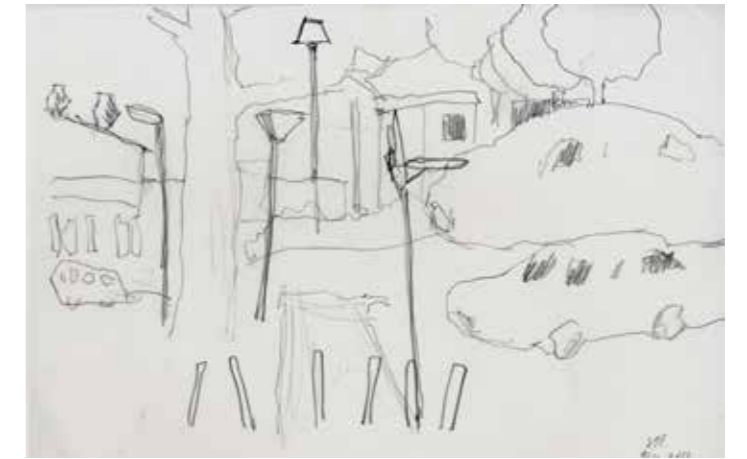
Examples of sketches from the ten investigative sketching techniques and plans/perspectives depicting the design concepts are shown on the next two pages.

Examples of sketches from the ten investigative sketching techniques

Here follows examples of sketches from the result of the investigative sketching techniques I've used in this thesis. The sketches can be seen in their entirety in the supplement "98 bilder".

Caricatures

Walking and sketching

Sketching emotions

Light & darkness

Serial vision

Cubist collages

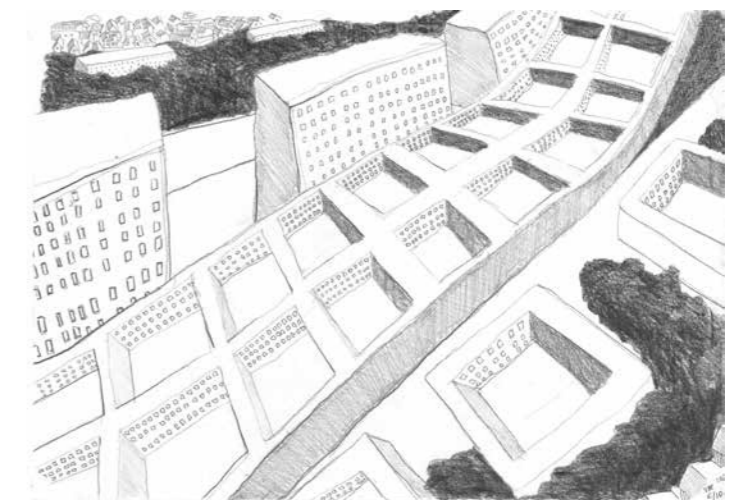
Negative spaces

My impression as models

Contours

Reflective sketching

Design concepts

For full size perspectives and plans, see pages 45-57.

West Park

Playground

Residential courtyard

Facade

West Park

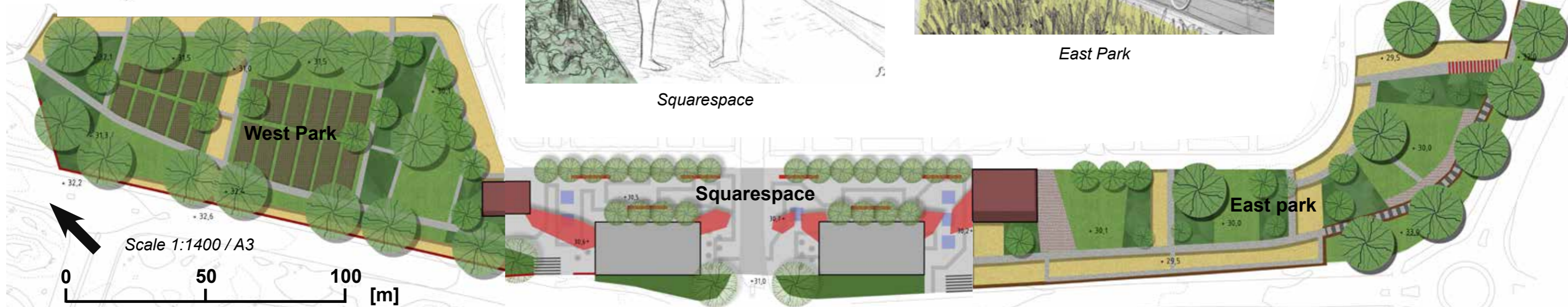
Squarespace

East Park

East Park

Innehållsförteckning

Inledning och bakgrund	9	Sökandet efter ett fenomen	38
Problematisering	10	Slutsatsernas essens	38
Syfte & frågeställningar	10	SWOT	38
Avgränsning	10	Vad är en SWOT-analys?	38
Introduktion till området	11	SWOT-analys över det nya området	39
Metod och genomförande	12	Utvärdering	40
Platskännedom	12	Koncept Bandstolsvägen	41
Fenomenologi	12	Program	41
Skapandet som väg till kunskap och platskännedom	13	Programkarta	42
Tio skissande undersökningsmetoder	13	Förslag	43
Slumpen som vägvisare	15	<i>Torg</i>	46
Tolkningar och reflektioner	15	<i>Östra parken</i>	48
Resultat	17	<i>Lekpark</i>	50
Skissande undersökningsmetoder	17	<i>Bostadsgård</i>	52
<i>Känsloskisser</i>	18	<i>Fasader</i>	54
<i>Kubistiska collage</i>	20	Diskussion och reflektion	56
<i>Upplevelsemodeller</i>	22	Att lära känna en plats genom skapande formstudier	56
<i>Karikatyror</i>	24	Kortare startsträcka i gestaltningsprocessen	56
<i>Ljus & mörker</i>	26	Den handritade skissen	56
<i>Mellanrum</i>	28	Presentationstekniken styr diskussionen	56
<i>Konturer</i>	30	Den viktigaste insikten	56
<i>Promenadskisser</i>	32	Till sist...	57
<i>Seriella vyer</i>	34	Källförteckning	58
<i>Reflektionsbilder</i>	36		

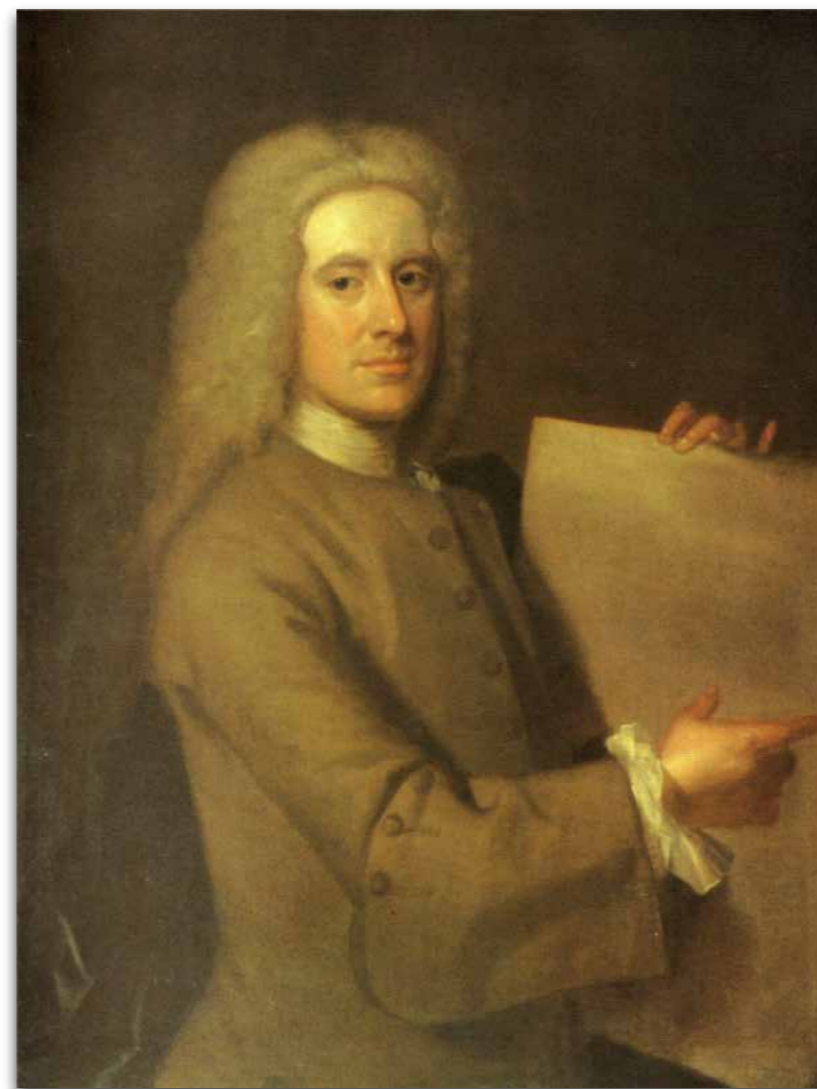
Inledning och bakgrund

Landskapsarkitekter har skissat, illustrerat och tecknat i alla tider, ta exempelvis bara en titt på Fredrik Magnus Pipers illustrationer i *Beskrifning öfver idéen och general-plan till en ängelsk lustpark* (1811-1812). Varför har skissen en sådan central roll i vår profession, vad ger den, vad är det vi ser? Vilken roll har den i dagens digitala era, finns det fortfarande en anledning att damma av sina skisspennor och leta fram ett tomt papper? En porträttmålning från 1700-talet visar en arkitekt, närmare bestämt William Adam, hållandes just ett blankt papper (Aikman 1727). Kanske en symbol för det verktyg han respekterar mest, det som symboliserar arkitektens yrkesutövning. Det tomma papperet, kanske är det sekunden innan den första skissen i ett nytt projekt vi ser här. Jag tror att pennans arbete och skissen i sig har mer att ge än man kan tro och är en resurs att räkna med.

I artikeln *Why is drawing important to research* (2012) visar Khondaker Hasibul Kamir, landskapsarkitekt, hur han använt skissandet som metod inte bara för att se en plats genom skissandet, utan även som ett sätt att skapa kontakter med dem som uppehåller sig vid de platser han skissar på. Han visar tydligt att skissen kan fylla en viktig roll. Kamir berättar vidare varför skissandet varit viktigt för honom under genomförandet av ett projekt för fattiga i Bangladesh. Skissandet hjälpte honom att *se* hur projektet fungerade, att få *förståelse* för det samt att *visualisera* och därmed på ett lättare sätt se problemet. Det skissande arbetet var även ett sätt att *skapa kontakter* med lokalbefolkningen då många nyfiket tog kontakt med honom när han skissade. (Khamir, 2012, ss. 34-35) Finns det fler sätt att integrera skissen och skapandet i vårt yrkesutövande, hur kan jag som landskapsarkitekt närma mig skissandet som metod till kunskap under en gestaltning?

När landskapsarkitekter skall göra ett gestaltningsprojekt är seden till en början att på olika sätt inventera och analysera den aktuella platsen. Detta kan exempelvis innebära att direkt skriva ihop en SWOT-analys (en metod där man försöker identifiera styrkor, svagheter, möjligheter och hot) eller att jobba med analys innehållande stråk, noder, områden etc. som de presenteras i Kevin Lynchs bok *The Image of the City* (1960). Borde man inte lära känna platsen bättre först, på ett mer subjektivt och personligt plan? Hur lär man känna en plats egentligen? Det är kanske här som skissen skulle kunna spela en stor roll i processen och dess slutgiltiga resultat. Jag misstänker att verktyg fokuserade på skapande formstudier skulle kunna vara bra startpunkter för att lära känna en plats och dess själ innan ett mer traditionellt inventerings- och analysarbete kan börja.

Inom ramen för detta examensarbete ville jag därför lära känna en plats med fokus på skapande formstudier för att undersöka hur detta som förförståelse påverkar en i övrigt traditionell gestaltningsuppgift.

Överst: Fredrik Magnus Piper, 1797, *Monumentholmen*.

T.v. William Aikman, 1723, *Portrait of William Adam (1689-1748), Scottish architect*.

Problematisering

Det övergripande problemet jag vill lösa är således hur en plats kan undersökas med skapande formstudier som ett led i en förberedande gestaltungsprocess.

De analysmetoder vi ofta använder som landskapsarkitekter kanske missar väsentliga delar av karaktären och förutsättningarna hos en plats. Vad är det egentligen som döljer sig bakom stråk, noder, områden och statistik? Jag misstänker att olika former av skapande undersökningar kan ge viktig platsinformation som inte framgår av de sedvanliga analysmetoderna. Min förhoppning med det här arbetet är helt enkelt att undersöka på vilka sätt man kan använda skissandet som en del av förståelsen av en plats, hur det kan fungera som tillskott till det mer traditionella analys- och inventeringsarbetet samt hur man kan dra nytta av detta i en gestaltning av en plats.

Syfte & frågeställningar

Mitt syfte med det här arbetet är att undersöka metoder för platskännedom med skissandet/skapandet som hjälpmedel, samt se hur sådana metoder kan tas vidare in i ett gestaltungsarbete.

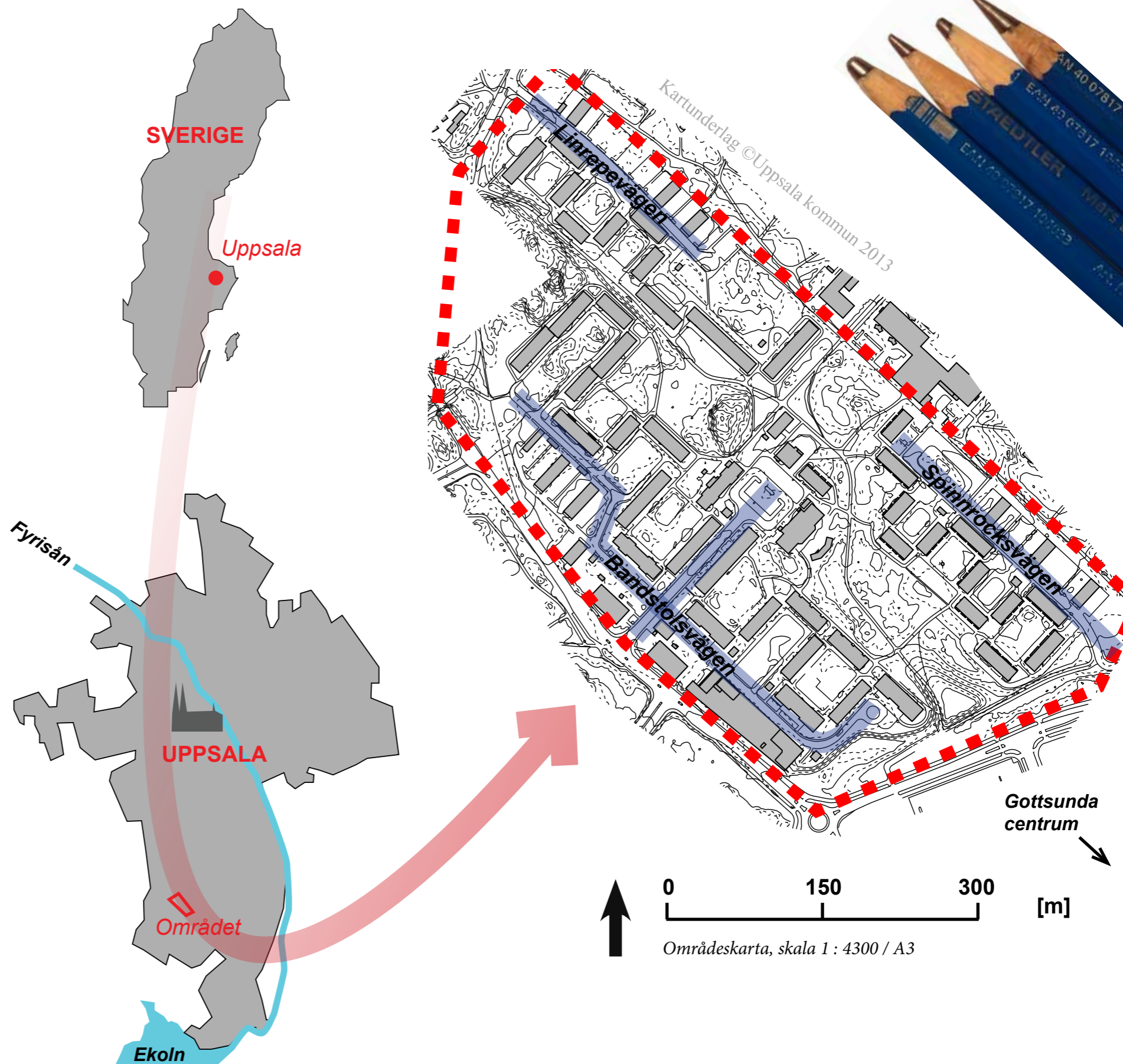
Mina frågeställningar är:

Hur kan man lära känna en plats genom skapande studier och med skissandet som hjälpmedel?

På vilket sätt kan man ta denna platskännedom vidare för att utforma en skissartad gestaltungsidé för den undersökta platsen?

Avgränsning

Skissandet/skapandet avgränsar jag till att använda visuella och manuella skissmetoder med störst fokus på blyertspennan och tecknandet som medium. Jag testar min metod på ett miljonprogramsområde i Gottsunda/Valsätra, Uppsala, vilket kan vara i behov av upprustning. Jag har sett mitt avgränsningsområde på håll men ej vistats där. Både min nyfikenhet och områdets arkitektur väcker ett intresse hos mig och leder mig vidare till valet att välja just denna plats som objekt för min undersökning. Området ligger koncentrerat kring Bandstolsvägen, Linrepevägen och Spinnrocksvägen. Arbetet utförs under höstterminen 2013. Arbetet vänder sig till alla som jobbar med att ta fram gestaltungsförslag på olika sätt, framförallt landskapsarkitekter, som är intresserade av att se möjligheterna med att integrera skissandet tidigare än vanligt i en gestaltungsprocess.

Metod och genomförande

Mitt arbete började med att jag gjorde en litteraturundersökning för att undersöka vad som kunde fungera som en teoretisk grund till arbetet. Jag började med att läsa om platskännedom för att undersöka vilka sorters metoder som kan användas. Min metod tar sedan inspiration från fenomenologins arbetssätt som det beskrivs under en senare rubrik, men är inte gjord som en strikt fenomenologisk undersökning.

Platskännedom

Boverket (2006) beskriver i sin skrift *Lär känna din ort* olika tillvägagångssätt hur man kan lära känna en ort eller stadsdel. Metoder kan vara kvalitativa och kvantitativa. En kvantitativ metod bygger på objektiva fakta. En kvalitativ metod är dess motsats, denna mäter saker som inte kan mätas kvantitativt såsom känslor, upplevelser och sinnesintryck (Boverket, 2006, ss. 32-33). Jag var inriktad på att testa en kvalitativ metod. Det skissande angreppssättet jag ville pröva var till stor del subjektivt och skulle inte uteslutande ge objektiva fakta.

Metoder för platsanalyser delas av Boverket in i kategorierna visuella analyser, företeelseanalyser och realistiska platsanalyser (2006, ss. 35-37). Dessa analyserar alla strukturer, byggnadselement och fysiska ting i det valda området på olika sätt. Boverket skiljer platsanalyser från metoder för analyser av livsmiljön, som istället fokuserar mer på

sociala aspekter och hur/var människor använder orten/stadsdelen. För att analysera platser som livsmiljöer nämner Boverket (2006, ss. 37-42) enkäter, intervjuer, rundvandringar och olika former av möten med de som bor eller vistas på den aktuella platsen.

Min försöksmetod blev en blandning av platsanalys och livsmiljöanalys. Skillnaden blir dock att jag istället för att rikta blicken på de boendes upplevelse, som livsmiljöanalys bygger på, riktar blicken inåt till mina egna upplevelser, observationer och intryck från mina rundvandringar i området med pennan i hand.

Fenomenologi

Vad är fenomenologi? Kort sagt är det en rörelse inom filosofin med syfte att gå tillbaka till sakerna själva genom att undersöka hur ting ter sig och tolkas av det perceptiva medvetandet. Det är en filosofisk gren kopplad till vetenskapen där man når kunskap genom att i flera steg söka vad ett objekt egentligen är i sin essens. Ett objekt (något) ses av subjektet (någon) som tolkar det med medvetandet (någon) och bildar då ett fenomen (något) av objektet.

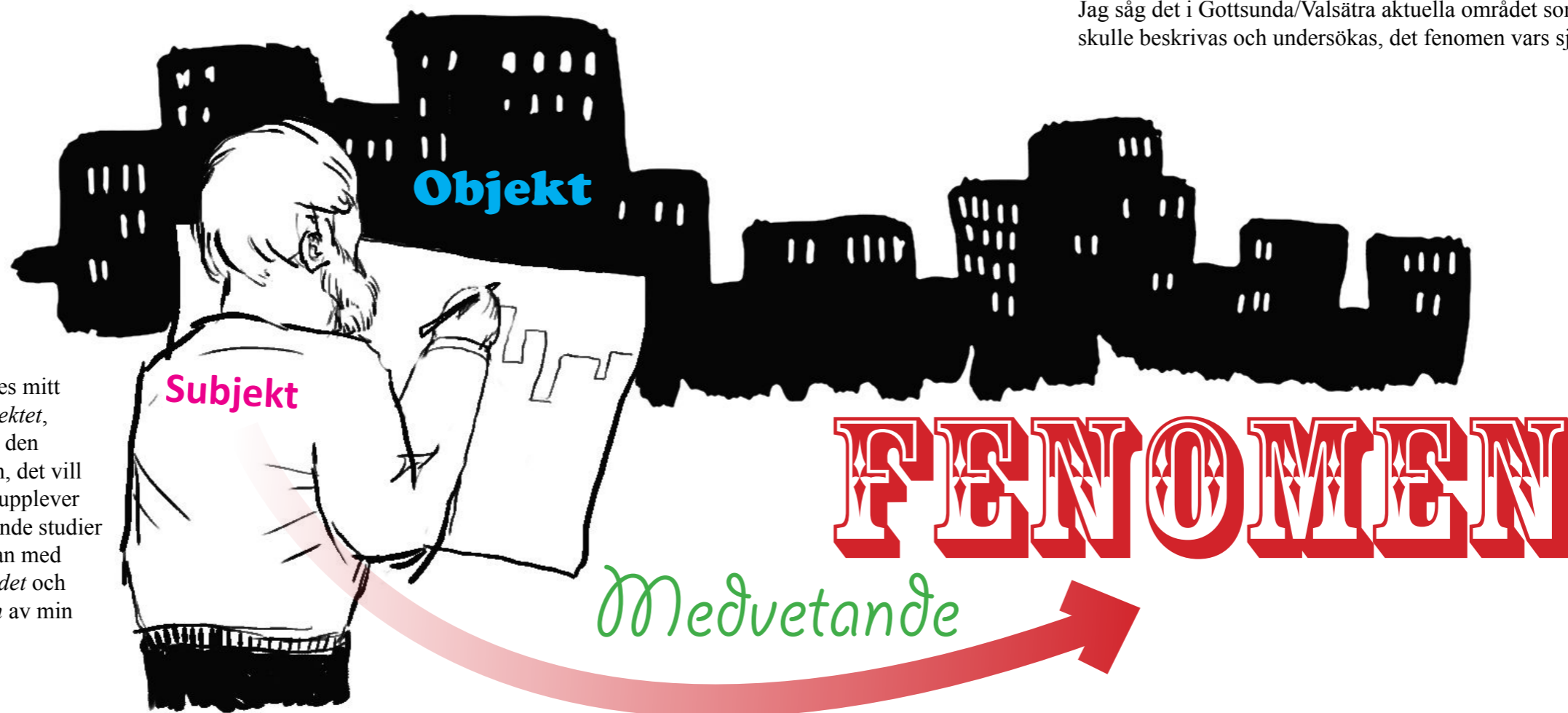
Det går enligt fenomenologin aldrig att se ett objekt för vad det är, hur man än gör kommer medvetandet att skapa ett fenomen av det när man betraktar

det, ladda det med mening och innehåll. Därför är det enligt fenomenologin viktigt att försöka se ett fenomenens existens på så många sätt som möjligt för att till slut få en insikt om dess inneboende själ. (Bjurwill, 1995, ss. 44-46)

Det finns ett arbetssätt kallat de fenomenologiska trappstegen vilket beskriver hur fenomenologi kan tillämpas. Dessa består av sju trappsteg vilka beskriver hur processen skall genomföras. Kort beskrivet börjar arbetssättet med att man först ser ett objekt, upplever det som fenomen och sedan undersöker det på så många olika sätt som möjligt med fri fantasi som verktyg. Efter detta reflekterar man i några steg över hur fenomenet gestaltar sig i det egna tänkandet. Reflekterandet sker i flera steg för att koka ner kunskapen man har till att nå fenomenets essens. Man försöker sen låta sitt medvetande transcendentalt reflektera och bedöma, det vill säga skapa en tolkning av, det egna medvetandets tidigare upplevelse av fenomenet. (ibid., ss. 122-124)

Min metod närmar sig fenomenologins tankesätt genom att den undersöker området på flera skilda sätt, med skapande som tema, samt tolkar resultatet i flera steg, där kunskap kokas ner till en essens av det fenomen jag söker. Jag undersöker området genom skissande och skapande studier. Resultatet från undersökningsmetoderna tolkas och reflekteras över i flera steg (skiss - motivbeskrivning - tolkning - slutsatser - SWOT. Det sistnämnda är en analysmetod där styrkor, svagheter, möjligheter och hot identifieras och används ofta när en ort eller plats ska analyseras (Boverket, 2006, s.44).) tills jag når kärnan i min upplevelse av fenomenet. Jag såg det i Gottsunda/Valsätra aktuella området som det fenomen som skulle beskrivas och undersökas, det fenomen vars själ jag sökte.

Illustration visandes mitt angreppssätt. *Subjektet*, jag, befinner mig i den aktuella stadsdelen, det vill säga *objektet*. Jag upplever objektet via skissande studier och tolkar det sedan med hjälp av *medvetandet* och skapar ett *fenomen* av min upplevelse.

Skapandet som väg till kunskap och platskännedom

"Den konkreta verkligheten tycks säga: Jag är full av information om allt möjligt, försök tyda mig!" (Birgerstam, 2000, s. 107)

I Pirjo Birgerstams bok *Skapande handling* diskuteras och undersöks kreativa processer med fokus på skissande. Skissaren försöker med hjälp av sitt skapande tolka omgivningen och hitta dess innehåll genom skissen som hjälpmedel. Hon beskriver hur skissen kan vara det verktyg, som skapar bilder och symbolik av det upplevda och tyder verklighetens virrvarr av intryck. Linjerna som skissas fram på papperet gör intrycken synliga för skissaren, som då kan ta ställning till dem samt analysera och ta till sig den information de kan innehålla. (Birgerstam, 2000, ss. 105-110)

"De skapade symbolerna blir en förmedlande länk till att uttrycka den egna ökande insikten om hur den aktuella och närvarande verkligheten skulle kunna vara beskaffad, och varför." (Birgerstam, 2000, s. 112)

Birgerstams bok inspirerade mig att dra sökandet till sin spets, att skissa tills symbolerna på papperet kunde tala till mig och låta sig tydas. Mitt sökande efter en teoretisk bakgrund till mitt arbete ledde mig vidare till bildterapi tankar om skapande.

"Bildterapi är ett sätt att söka kunskap om sig själv och sin situation där bilden används som uttrycks- och kommunikationsmedel. En bearbetning sker både genom skaparprocessen – teckning, måleri, tredimensionellt formande, etc - och reflekterande samtal." (Berg-Frykholm, 2008, s. 9)

Inom psykoterapi används bildterapi av terapeuten som ett sätt att ge klienten möjlighet att uttrycka och finna sina egna känslor utan att använda ord. Den används ofta vid behandling av personer som på olika sätt gått igenom trauman. Dessa får genom bildspråket uttrycka det som är svårt att säga. De inre känslöstämningarna manifesteras i färg och form och blir därmed synliga för bearbetning.

Genom samtal med terapeuten, individuellt eller i grupp, får man hjälp att behandla sina känslor. Det är dock viktigt att poängtera att terapeuten framförallt frågar om målningen och inte trycker på målarens tolkningar. Det är målaren som har slutordet och företrädet vid tolkningen av bildens innehåll. Terapeuten är mer som en hjälpsam vägvisare på resan till förståelse. (Berg-Frykholm, 2008, ss. 9-10)

Tankar från bildterapi inspirerade mig också till undersökningsmetoden Reflektionsbild, vilken jag presenterar längre fram.

Pirjo Birgerstams bok *Skapande handling - om idéernas födelse* (2000) beskriver utförligt hur viktigt skissandet är som processverktyg, både i tidiga och senare skeden av projekt.

Att använda teckning, måleri, tredimensionellt formande etc. är även i bildterapi, som beskriven i boken *Självbilder* (Berg-Frykholm, 2008),

accepterade sätt att uttrycka sina känslor och sinnesstämningar på. De visar på möjligheter att nå kunskap om sinnesrörelser och upplevelser. Därför fann jag det relevant att undersöka det fenomen jag söker genom skapande undersökningar för att se vad dess huvudsakens egentligen är. På sätt och vis blev arbetet under sökandet efter områdets personlighet en egenutformad terapisesession där jag tolkar mina upplevelser utifrån formstudier av ett miljonprogramsområde. Skapandet blir på så sätt också min väg till platskännedom.

Tio skissande undersökningsmetoder

För att, med utgångspunkt i fenomenologin, se på området på så många olika sätt som möjligt behövs flera undersökningsmetoder med mål att ta fram olika delar från mitt medvetande om området, om fenomenet.

Skapande undersökningsmetoder tas fram med tidigare kurser i formlära, konstnärers arbete, litteratur samt egna erfarenheter och idéer som inspiration. Jag tar fram många olika sätt att via skapande undersökningar lära känna en plats och gör dem en efter en. Undersökningsmetoderna tas fram med tanken att de skall vara så olika som möjligt och undersöka olika aspekter av det objekt jag studerar. Olika skisstekniker skall finnas representerade, samt både abstrakt och konkret bildspråk.

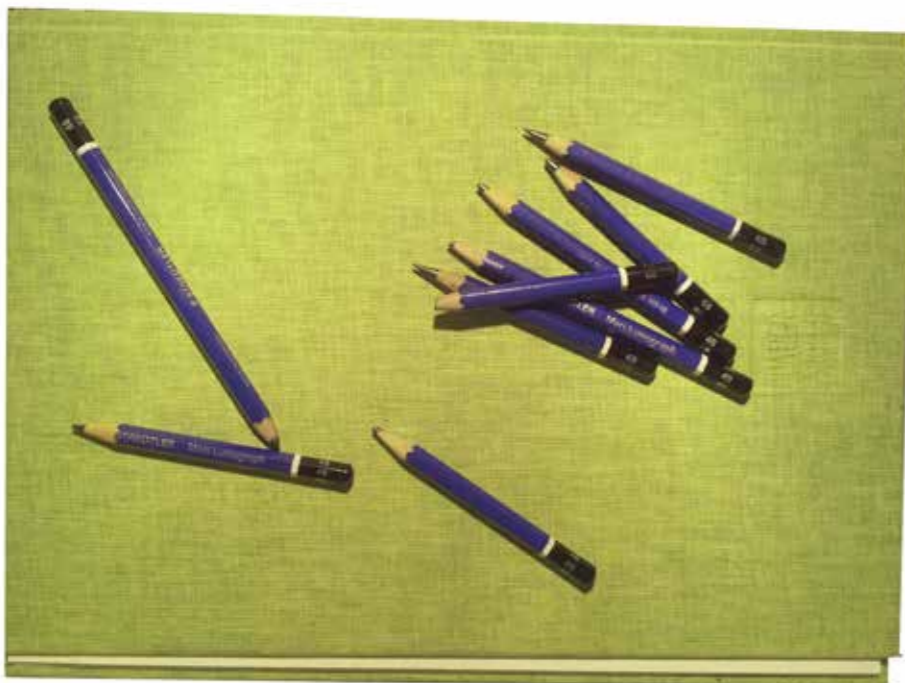
Jag angriper området på så sätt att jag går igenom det under varje undersökningsmetod, ofta genom platsbesök och med slumpen som vägvisare (se s.15). Detta är genomförbart då det aktuella bostadsområdet inte är oerhört stort, utan har en någorlunda överblickbar storlek.

Varje metods tillvägagångssätt samt var inspirationen till den kommit från beskrivs kort nedan och på nästa sida. En sak gäller dock alla metoder. Valet av motiv för varje skiss har fått vara helt intuitivt. Undersökningsmetoderna görs under två veckor (30/9 – 14/10 2013).

Känsluskisser

Jag gestaltar känslan och sinnesintrycken jag får av platser i området genom abstrakta skisser gjorda under en slumppromenad genom området. Blyerts, suddning förbjuden. Vidare inventerar jag min inre uppfattning om upplevelsen av platser i området genom att med hjälp av abstrakt bildspråk försöka sätta den på pränt på ett papper. Jag fokuserar på hur min inre bild av en plats ser ut med ett abstrakt formspråk med bas i känslor och hur platsen yttrar sig för mig.

Jag har tidigare gjort liknande övningar i formlära där känslor skall gestaltas med hjälp av skisser. Här tar jag dock konceptet vidare och kopplar det till upplevelsen och känslan av en plats.

Pablo Picasso, 1912, "La bouteille de Suze".
Exempel på ett kubistiskt collage.

Kubistiska collage

Med fotografering som hjälp dokumenteras området under en promenad. Jag klipper isär bilderna och skapar ett collage, en nerkokad bild från fotomaterialet visandes områdets olika sidor. Detta gör jag med inspiration från kubismen, att försöka visa ett objekt från alla sidor. Collaget var också som metod använt av kubisterna, se exempelvis Pablo Picassos verk *La bouteille de Suze* från 1912.

Upplevelsemodeller

Med all dagliga och billiga material som mjölkkartonger, papper och lim bygger jag modeller visandes, i tre dimensioner, hur jag upplever området. Modellerna byggs ej på plats, utan inomhus med ett lättillgängligt lager av byggmaterial.

Denna undersökningsmetod tog jag inspiration till från en övning i formlära där känslor skulle gestaltas i små, enkla modeller.

Karikatyrier

Det är allmänt känt att karikatyrtecknande förekommit under lång tid. I pressen har teckningar av politiker och andra kända personer avbildats med sina, enligt illustratörens, främsta karaktärsdrag dragna till sin spets. Varför inte göra karikatyrier av en plats?

Detta leder fram till denna undersökningsmetod. Skissa av platser som karikatyrier av deras verkliga utseende. Överdriv de faktorer som känns utmärkande. Detta kan, även utan ord, ge en bild hur en plats uppfattas och känns av betraktaren. Som en stilla vink till Oscar Andersson, Albert Engström och många andra tecknare väljer jag att använda bläckpenna under utförandet av denna metod. Karikerande skisser utförs under slumppromenad.

Ljus & mörker

Skisser nattetid med fokus på ljuset och mörkret i området. Ger känsla för upplevelsen och uttrycket under nattens mörka timmar. Skisser utförs under slumppromenad.

Mellanrum

Med inspiration från övningar jag deltagit i på kurser i formlära. Markanta mellanrum skissas av i grafiska bilder i svart och vitt. Denna metod undersöker områdets former och har för mig syftet att vara ett led i att bidra med en ytterligare pusselbit av fenomenets essens. Skisser utförs under slumppromenad.

Konturer

Skissa bilder med enkla konturformer. Varje kontur tecknas med ett enda sammanhängande streck med pennan. Precis som mellanrumsskisserna kommer denna formundersökande metod förhoppningsvis ge en till pusselbit till förståelsen av det som är platsens väsen. Skissövning som jag fick lära mig under en formlärakurs. Skisser utförs under slumppromenad.

Promenadskisser

Inspirerad av en anekdot jag hörde på en lektion i formlära. Enligt historien hade Siri Derkert, en svensk bildkonstnär, fastnat i sitt målande och bestämt sig för att cykla och skissa på samma gång som ett sätt att bryta sina vanor och invanda mönster. Jag vet inte exakt hur denna konstnär gick till väga, men jag väljer att bli inspirerad av historien om den cykelburna konstnären i denna metod.

Rita i farten blir här mitt mantra!

Jag går en slumppromenad och tecknar samtidigt det som fångar ögat utan att stanna upp. Ett roligt sätt att bryta tankemönster och teckna fritt, i rörelse. Jag vet inte exakt vad en metod som denna kan ge. Att skissa i en relativt stressad situation som denna kan dock kanske ta fram aspekter jag ej sett annars. Jag väljer att promenera istället för att cykla med tanke på min egen säkerhet.

Del av seriell vy mot en av Uppsala domkyrkas portar.

Seriella vyer

Med inspiration från Gordon Cullens bok *The Consise Townscape*. Skissar området i seriella vyer. Jag hoppas att dessa kommer fånga områdets karaktär samt visa på blickfång och viktiga platser.

"[...] although the pedestrian walks through the town at a uniform speed, the scenery of towns is often revealed in a series of jerks or relevations. This we call SERIAL VISION." (Cullen 1971, s.9)

Reflektionsbilder

Med inspiration av de böcker i bildterapi jag läst togs denna idé fram. De dagar jag genomfört en undersökningsmetod skapar jag en bild om hur jag upplever området – den får se ut hur som helst. Den kan vara helt abstrakt, en minnesbild, eller en blandning av både och. Huvudsaken är att den visar en bild av hur jag känner området. Jag begränsar mig dock genom att endast använda blyerts som medium.

Det som mitt subjektiva medvetande tar fram som bild efter varje undersökning kan kanske skapa en serie av bilder, som till sist visar hur en slutgiltig bild av områdets genus loci växt fram. En medvetandets processdagbok i bildform. Kanske visar dessa bilder allt, eller inget. Jag skriver också ner en kort text om mina personliga, rent subjektiva tankar. De material jag använder är blyertspennor samt papper i A3-format, 120g.

Slumpen som vägvisare

”I’d simply let the dice decide. Indecisive? Uncertain? Worried? Let the rolling ivory tumble your burdens away. \$2.50 per pair.”
(Rhinehart 1971, s.29)

I Luke Rhineharts bok *The dice man* (1971) får vi följa en läkare som låter tärningskast styra sitt liv. Tärningen tar honom till platser han aldrig varit på. Den bestämmer över vilka han träffar. Han låter den till och med styra sin sinnesstämning och hur han behandlar de patienter han möter i sin yrkesutövning. Så långt går inte jag i det här arbetet, men att använda tärningen som beslutsfattare när vägval skall göras kan vara ett enkelt sätt att låta slumpen sköta rutter och promenader.

Varför väljer jag då att låta en tärning styra hur jag går i merparten av undersökningsmetoderna? För att fokusera så mycket som möjligt på mina skissande undersökningsmetoder och inte på val av väg. Att ständigt behöva reflektera över vägval kan distrahera mitt skissande och flytta mitt fokus.

Dessutom är jag övertygad om att tärningen, precis som i *The dice man* (1971), i slutändan kommer ha visat mig vägar jag annars inte skulle tagit. De metoder som innefattar slumppromenader igenom området görs därmed med tärningen som vägvisare. Hur jag går till väga står beskrivet i två steg.

Steg 1 – Val av startpunkt

Detta steg görs för att välja vid vilken väg jag kommer börja promenaden. För att inte få en oändlig mängd startpunkter väljer jag att använda de punkter där vägar leder in till området. Varje entré till området får därmed en siffra (se karta t.h.) och tärningen får välja vid vilken punkt jag börjar. Jag identifierar 12 möjliga entréer och benämner dem 1a-6a och 1b-6b. Tärningen får först avgöra om det är en a-entré eller b-entré. A = 1, 2, 3 och B = 4, 5, 6. Därefter kastas tärningen igen och väljer en av de 6 punkterna i antingen 1a-6a eller 1b-6b som startpunkt.

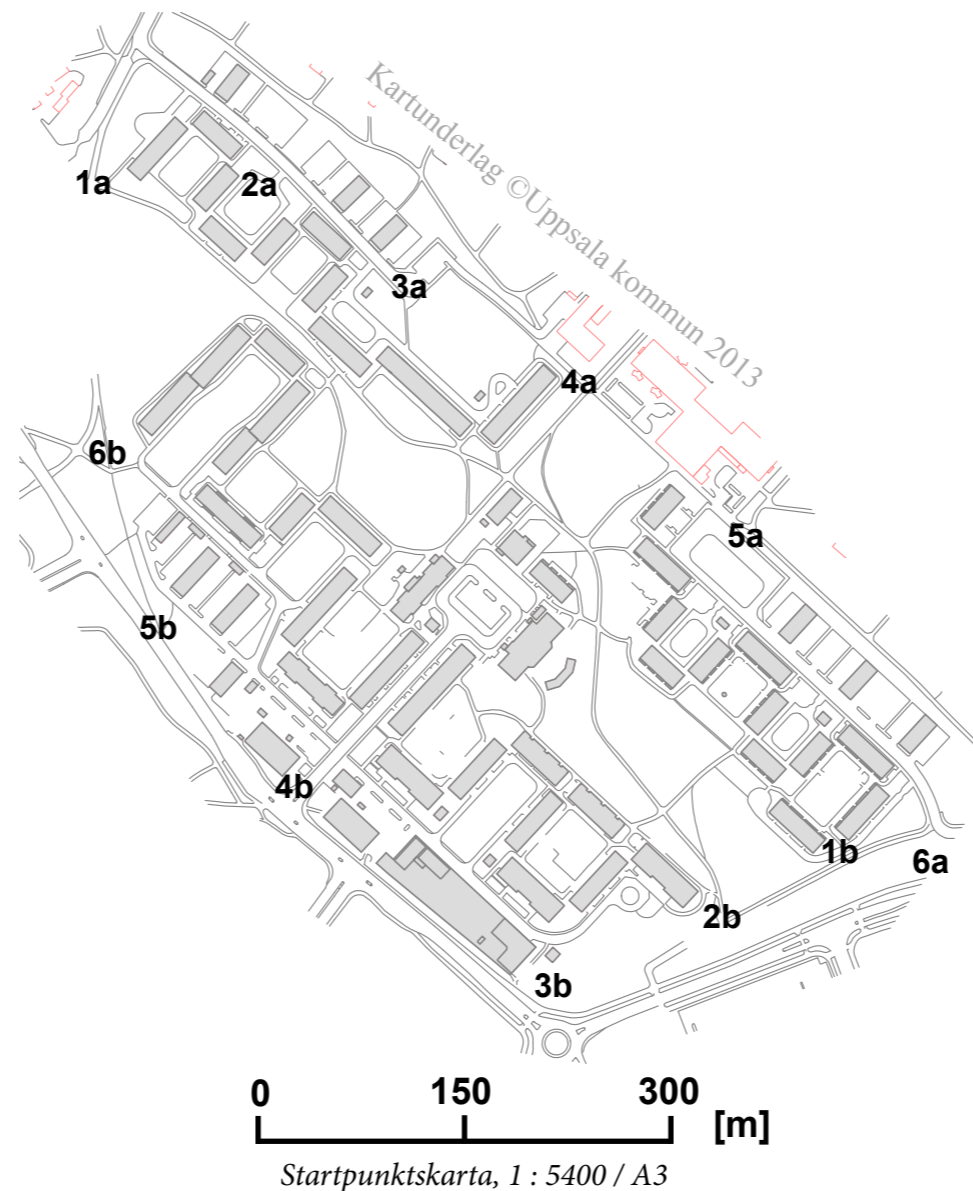
Steg 2 – Promenaden

Här följer en beskrivning om hur jag låter tärningen göra vägval. Jag promenerar på vägar, gångvägar och stigar. De platser där det syns att någon gått.

Korsning: Gå t.v. om 1-2, rakt fram om 3-4, t.h. om 5-6.

T-korsning: Gå t.v. om 1-3, t.h. om 4-6.

Återvändsgränd: Upprepa steg 1.

Vägval med hjälp av tärning i olika situationer.

Tolkningar och reflektioner

Undersökningsmetoderna gjorde jag under två veckor och fick ihop totalt 98 bilder (se bilaga). Samtliga skisser tolkas i tur och ordning efter att alla undersökningsmetoder genomförts. Jag försökte här att låta mitt medvetande transcendentalt analysera mina skisser i enlighet med det fenomenologiskt inspirerade arbetssätt jag valt. Att analysera mitt producerade material i efterhand skapade bättre möjligheter för detta och gav också materialet och mina tankar om det tillfälle att mogna.

Jag försökte tolka skisserna från en landskapsarkitekts perspektiv med fokus på platsens uppbyggnad, struktur och potential men även de sociala aspekter som jag kunde utläsa samt mina egna inre upplevelser och känslor. Som ett slutled i tolkningen av varje undersökningsmetod skapar jag en lista med slutsatser som samlar informationen jag fått fram från den aktuella metoden.

Efter undersökningsmetoderna gjorde jag en reflektion över vad de slutsatser jag dragit från de olika metoderna egentligen säger och gör en identifiering av vilka områden det fortsatta arbetet med koncepten skall fokusera på.

Innan jag gick vidare till att skapa ett program kontrollerade jag de antaganden som undersökningsmetodernas skissande lett fram till ännu en gång. Här försökte jag igen enligt fenomenologin få mitt medvetande att transcendentalt betrakta det resultat jag arbetat fram och ta det en tankevända till. Stämde slutsatserna från skisserna överens med verkligheten? När jag kom till denna fas gjorde jag en SWOT-analys för att undersöka hur skissandet bidragit till min platskänedom. Den fick alltså vara det sista steget jag gjorde för att nå essensen av den kunskap jag fått genom skissandet.

Här resonerar jag sen över på vilket sätt undersökningsmetoderna bidragit till SWOT-analysen, vad som jag kanske inte upptäckt utan skissandet och vad som kan ha varit självklart ändå. Jag försökte helt enkelt med hjälp av ytterligare en analysmetod samla min kunskap om fenomenet och göra den synlig inför framtagandet av ett gestaltungsprogram.

Med hjälp av SWOT-analysen skapade jag ett program för områdets upprustning. Detta följs av arbetets gestaltande fas där några idéer lyfts fram som grund för en eventuell framtida upprustning. Dessa koncept skissade jag fram med hjälp av utskrivna kartunderlag och skisspapper, men också med perspektivskisser. Illustrationsplanerna satte jag sedan ihop med AutoCAD, Illustrator och Photoshop för att visa hur koncepten skulle landa på platsen. Dessa planer och illustrationer är konceptuella och är därmed ej färdiga, helt förankrade gestaltungsprogram.

Introduktion till området

Denna text är en kort introduktion till mitt valda avgränsningsområde. Jag skrev detta i slutskedet av mitt arbete för att inte färga min egen uppfattning. Detta för att angripa området med så få förutfattade meningar som möjligt under utförandet av min metod.

Uppsala växte snabbt under slutet på 1960-talet och det fanns ett stort behov av nya bostäder. Gottsunda/Valsätra började byggas under denna tid och området jag valt är präglad av miljonprogrammets estetik och utformning. Säckgator leder in till området från matargator, ingen trafik passerar därför igenom det. (Uppsala kommun, 2007, s. 8-11.) Detta är en följd av den trafikseparering som genomfördes i området under dess byggnation och som kan ses i större delen av Gottsunda/Valsätra. (Uppsala kommun, 2013, s.8)

Byggnationen inom mitt avgränsningsområde präglas mot den södra sidan av ett flertal sjuvåninga betongskivhus varav ett fåtal under senare tid har fått nya fasader. Mot norr finns områden med tre och fyra våninga flerbostads hus i tegel. Bostadshusen omgärdar stora bostadsgårdar och varvas med partier av sparad naturmark.

Området delar den problematik som återfinns i många andra miljonprogramsområden och presenterades tyvärr negativt i media redan under 1980-talet, då området inte ens var tjugo år gammalt. (Uppsala kommun, 2013, s.9) En upplevelseanalys gjord av Uppsala kommun (2013, s.80) visar att många idag ser en fortsatt negativ syn på området som ett hot för dess framtida utveckling. Detta visar att den negativa bilden som fanns på 80-talet kan finnas kvar även idag.

Bostadsgård, betongskivhus.

Betongskivhus, sett från Gottsunda centrum.

Flerbostadshus, tre våningar, tegel.

Flerbostadshus, tre våningar, balkonger, tegel.

Betongskivhus, sju våningar.

Bostadsgård, flerbostadshus.

Cykelväg genom ett av områdets naturpartier.

Frukt- Grönsaks- och livsmedelshandel på Bandstolsvägen.

Resultat

Skissande undersökningsmetoder

På de nästkommande sidorna följer de skapande undersökningsmetoder jag gått igenom under arbetet. Varje undersökningsmetod förklaras kortfattat med hjälp av ett urval representativa exempelbilder tillsammans med motivförklaringar och tolkningar. För att se det fullständiga bildmaterialet hänvisar jag till bilagan "98 bilder" där samtliga bilder redovisas inklusive motivbeskrivningar och mina tolkningar.

Varje undersökningsmetod visas tillsammans med sammanfattande slutsatser av samtliga motiv och tolkningar från den aktuella metoden, d.v.s. i de flesta fall inte endast från de bilder som visas i denna del.

Känslökisser

Mål: Inventera min inre uppfattning om upplevelsen av platser i området genom att med hjälp av abstrakt bildspråk försöka sätta den på pränt på ett papper

Teknik & verktyg: Skissbok A4, Blyertspennor 6B & 4B.

Antal bilder: 24

Slutsatser

- Det bor många barnfamiljer i området som bör tas hänsyn till vid eventuella förändringar.
- En stor tillgång till området är dess rika förekomst av naturinslag.
- Det bor, eller vistas individer här som behöver få utlopp för sin ilska och frustrationer.
- Naturens kvaliteter och funktioner är inte synliggjorda. Det finns ingen information om naturens kvaliteter och funktion, trots att den är ett starkt inslag i området.
- Det finns en barriär mellan området och Gottsunda centrum i form av infrastruktur, topografi och växtlighet.
- Skalan på en del av husen upplevs tillsammans med dess förfallna utsida hotfull.
- Det finns språkbarriärer mellan människor i området.
- Utemiljön ger inte möjlighet till trivsam utevistelse för alla
- Människor samlas kring områdets huvudentré från Hugo Alfvéns väg.

No. 9.

Motiv

Lugnet, himlen. Jag stod på en gångväg där himlen låg som ett valv över vägrummet. Jag fick känslan av att röra mig i en katedral, dess sakrala lugn och trygghet.

Tolkning

Det finns platser som skänker besökaren en naturens frid och lugn bara stenkast från områdets byggda funktionalistiska miljöer.

No. 12.

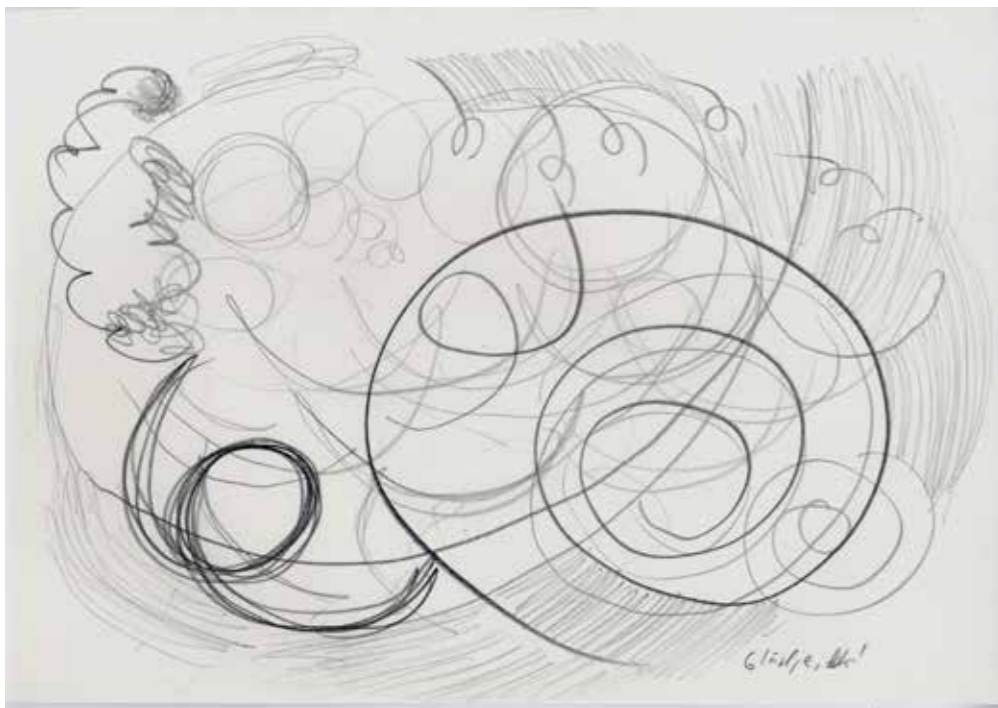
Motiv

Torgskräck. Alldeles intill den nedlagda orientaliska restaurangen finns en stor yta med parkering omgärdad av utströdd växtlighet. Runtomkring reser sig höga huskroppar. Jag kände mig liten och uttittad från de många fönstren. I skissen symboliserar de mörka fälten i kanterna husen, det höga som nästan lutar över. Den lilla svarta krumeluren i mitten symboliserar människan i förhållande till platsen. Ensam och överskuggad.

Tolkning

Denna kala yta dominerad av parkerade bilar och höga hus skapar osäkerhet och är i dagsläget en ickeplats. Läget har dock, som tidigare nämnts, stora möjligheter till förbättringar. Skalan på husen i förhållande till platsens utformning i dagsläget skapar en osäker stämning, tillsammans med miljön jag nämnt i No. 11.

No. 20.

Motiv

Passerade en annan större lekplats där det var fullt av liv och barn. Jag kände glädje och ville tolka denna tillsammans med den sprudlande och støjiga leken till en skiss. En stor upplevelse då de flesta andra platser varit relativt öde. Några kärvare och mörkare streck symboliserar det slitage jag såg på lekutrustningen.

Tolkning

Det finns tillräckligt med barn i området för att på eftermiddagen en helt vanlig vardag fylla två (se också känslökiss no. 15.) lekplatser. Dessa lekplatser var dock inte i toppskick utan skulle behöva en upprustning. En möjlighet finns att rusta och skapa nya fräscha lekplatser som ett led i områdets upprustning.

No. 22.

Motiv

En gångväg ledde förbi baksidan på ett tegelhus. Vägen var smal och mötte förutom huset en tät vägg av skog och ris. Husets bottenvåning hade ingångar som doldes av betongväggar på sidorna, det gick inte att ha överblick över vad som fanns bakom när man passerade där förutom precis framför dörrarna. Jag kände osäkerhet, det var omöjligt att veta om någon stod där eller vad som där fanns. Skissen visar just hur ett fyrkantigt element blockerar någonting okänt. Även om det var tomt fanns känslan där. Osäkerhetskänslan över det dolda som jag måste passera.

Tolkning

I detta fall var det främst de skymda ingångarna som jag uppmärksammade, men skogen spelade också en roll. Skogspartiet var tätt och fungerade som en nästintill openetrerbar vägg. Detta gjorde att gången upplevdes trång och osäker. Platser mellan hus och naturpartier kan på vissa håll upplevas otrygga, speciellt där skogen är tätvuxen och nära.

No. 23.

Motiv

Rörelse, folkstim, ljud, bilar. Jag nådde en plats nära Hugo Alfvéns väg där det var fullt av liv. Ljuden av aktivitet flödade från alla håll. Bilar kom, människor stod och samtalade sinsemellan, en kvinna med barnvagn passerade, fågelkvitter, ljudet av fotsteg. Jag försökte teckna ner allt jag hörde, de aktiviteter jag såg. Känslan av att betrakta tusen händelser samtidigt. Många bilar kommer och går här, jag känner mig underordnad och som fotgängare hotad av trafiken.

Tolkning

Det finns på denna plats en samlingspunkt och nod för boende och besökare till området. Biltrafiken upplevs som hot och är dåligt integrerad med fotgängarens behov. Platsen är inte utformad som mötesplats, här skulle en förändring i utformningen med tanke på detta gynna området.

Kubistiska collage

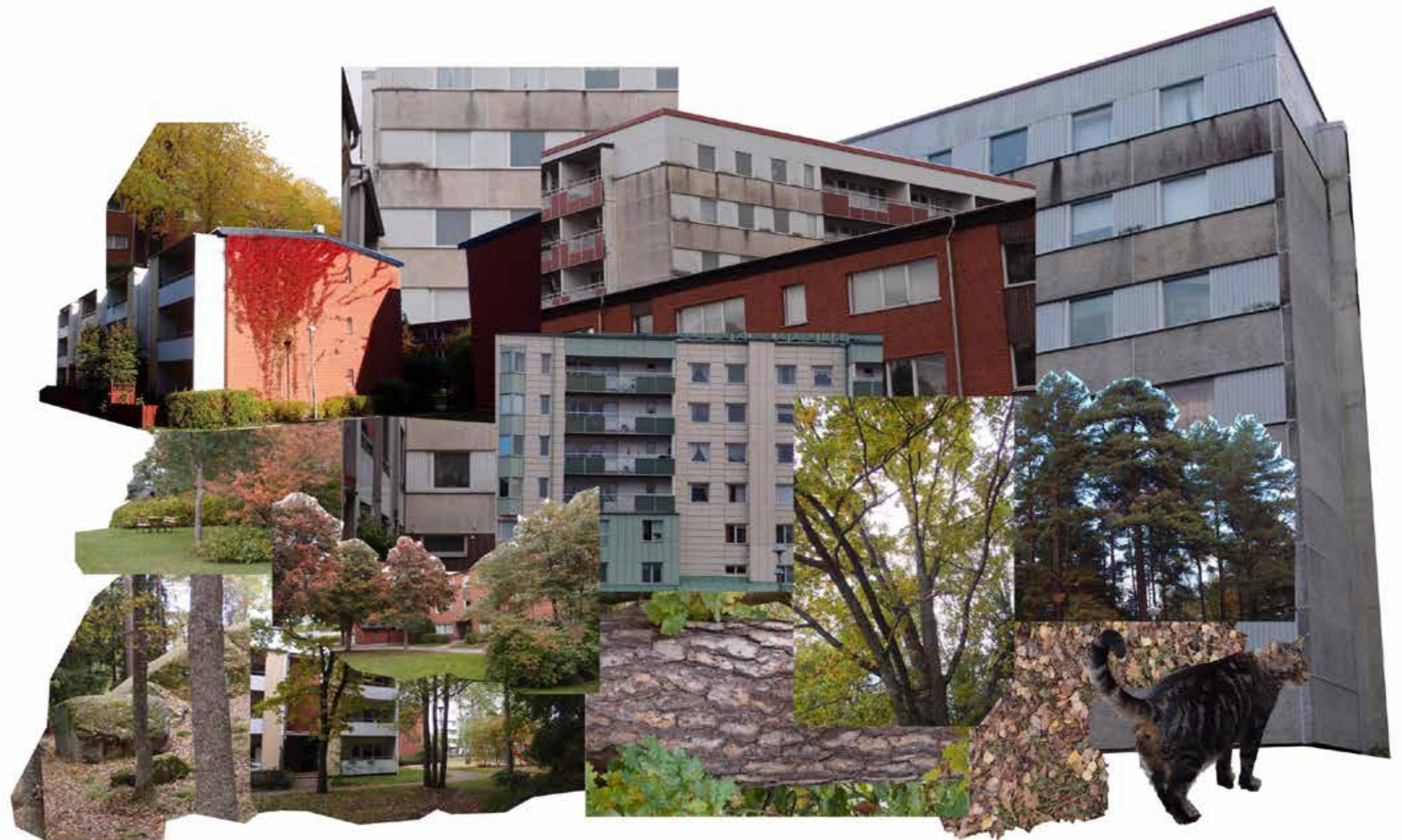
Mål: Skapa sammanfattande bilder av området i collageform

Teknik & verktyg: Digitalkamera, Photoshop CS6.

Antal bilder: 4

Slutsatser

- Höghusen skapar en visuell och mental barriär för de som inte bor i området och aldrig besökt det tidigare.
- Det finns ett behov hos de boende att ha tillgång till affär och service nära sina bostäder.
- Delområdet med tegelhus och natur upplevs trivsamt i och med dess integrering med grönska och natur samt byggnadernas varma tegelkulör.
- Delområdet kring de höga husen är i stort behov av upprustning. Utemiljön i dåligt skick och fasaderna slitna.
- Området saknar en offentlig områdespark och skulle kanske gynnas av en sådan.
- Området kring den nedlagda restaurangen har potential som framtida samlingsplats.

No. 2.

Motiv

Ett försök att visa hur naturen fungerar som områdets grönstruktur tillsammans med bostadsgårdarna.

Tolkning

Naturen är viktig för grönstrukturen, men det finns ingen samlande offentlig park för områdets boende. De många bostadsgårdarna är halvprivata och riktade till de närmast boende. En områdespark skulle kunna skapa en grön samlingsplats för alla boende i, men också utanför, området och knyta samman det sociala livet.

NO. 3.

Motiv

Ett försök att underordna byggnaderna naturen för att se vad det får för effekt och undersöka förhållandet mellan det gröna och det byggda.

Tolkning

För mig dominerar de gråvita höghusen bilden trots att den till störst del är fylld av naturinslag. Ett tecken på vilket starkt intryck och vilken visuell kraft de har för mig. Jag tolkar det som att dessa hus kan vara del i en visuell och mental barriär för vistelse i områdets på många platser lummiga och härliga grönska.

No. 4.

Motiv

Jag kände att jag i bild no. 3 gjort området så naturskönt jag kunnat, därför bestämde jag mig för att kompensera detta med att inte visa naturen alls i ett sista collage. Skräp, klotter, vandalisering. En uppeldad moped. Massor av skal från solrosfrön, cigaretter, sopor och annat kring den nedlagda restaurangen. Mitt i allt några positiva fläckar i form av den lilla matbutiken som finns kvar trots närheten till Gottsunda centrum's mataffärer. Pizzeria, frisersalongerna. En utegrill.

Tolkning

Det finns uppenbarligen underlag för att få flera små näringar att gå runt och därmed också ett behov hos de boende att ha butiker i området. En annan intressant observation är att det fortfarande är många som verkar uppehålla sig kring den nedlagda restaurangen ätandes medhavd mat som exempelvis solrosfrön.

Upplevelsemodeller

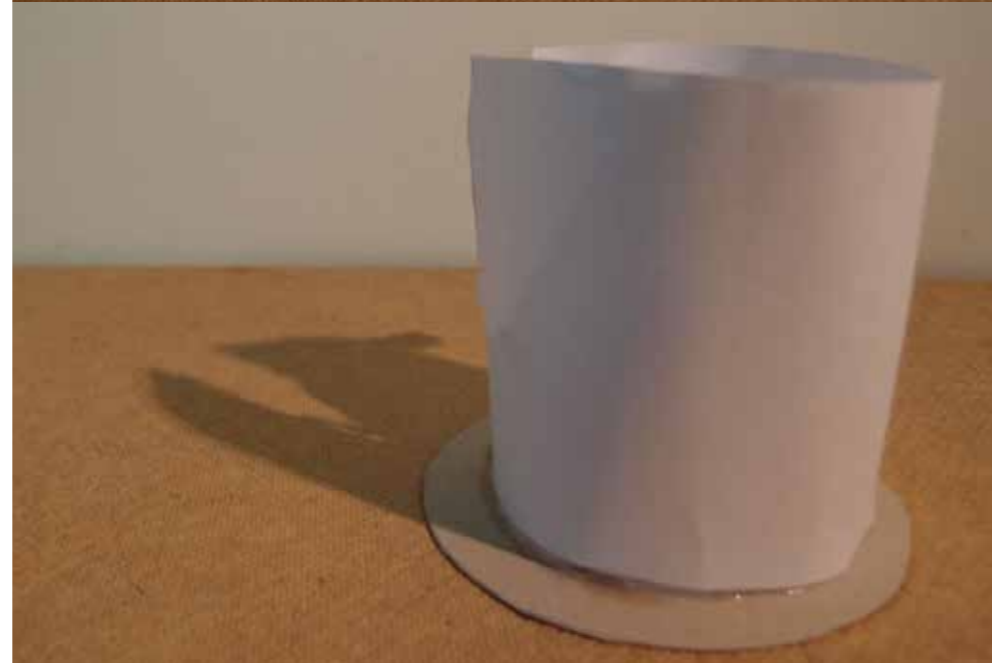
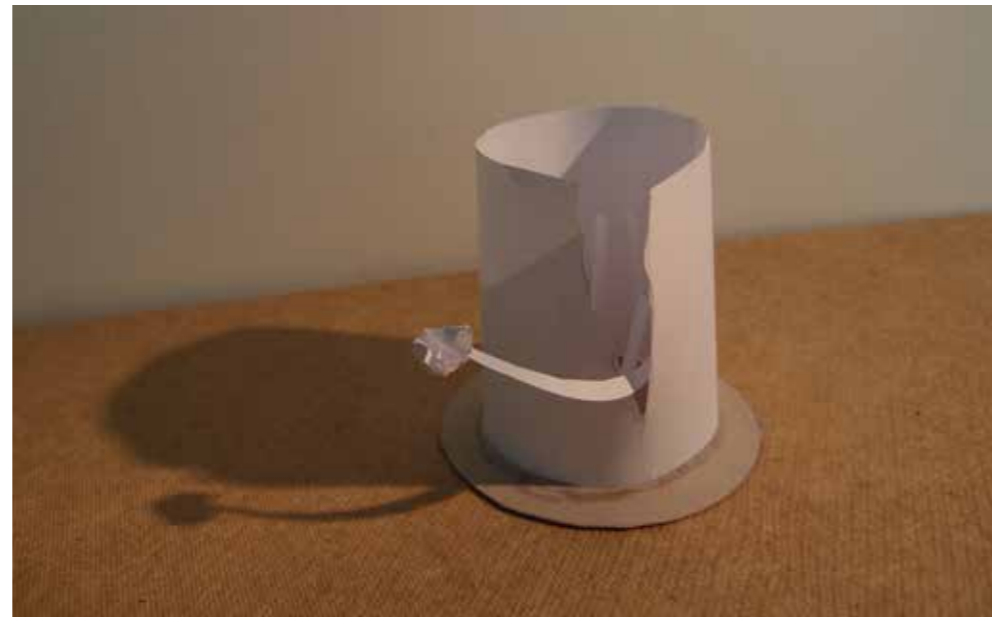
Mål: Gestalta min upplevelse av, och känslor för, området i abstrakta modeller.

Teknik & verktyg: Papper, tejp, kartong, lim, sax, brytbladskniv.

Antal modeller: 4

Slutsatser

- Det finns en samlingspunkt för människor kring områdets huvudentr från Hugo Alfvéns väg. Detta bör tas i beaktande i en eventuell framtida utrustning.
- Hemkänsla saknas, området upplevs kring höghusen kalt och sterilt.
- Det behövs åtgärder för att ge utomstående orsak att besöka området och på så sätt bygga över klyftan jag upplever finns mot övriga Uppsala.
- Området karaktäriseras inte bara av tunga miljonprogramshus utan har också en styrka i form av närvaron av naturmark och grönska.

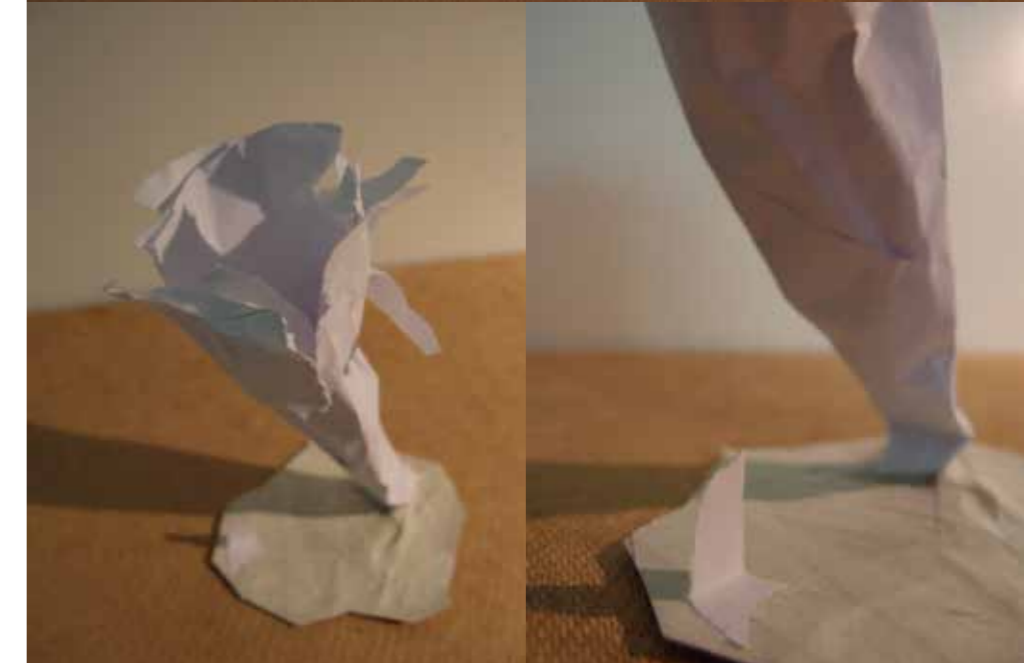
No. 1.

Motiv

Dualitet. Myntets två sidor. Modellen visar hur området kan upplevas från olika håll. Från en sida ser man endast en massiv cylinder som ger en skugga visandes en djup spricka. Tomhet och förfall. Undersöker man dock modellens andra sida märker man att det finns mer. Individier, det sprudlande, en utsträckt hand. Man måste bara våga titta lite närmare.

Tolkning

Det är svårt att förstå hur området är, om man aldrig har varit där. Om det skulle finnas fler anledningar att åka hit som utomstående skulle den mentala barriär jag uppfattar finns kanske så småningom överbyggas.

No. 2.

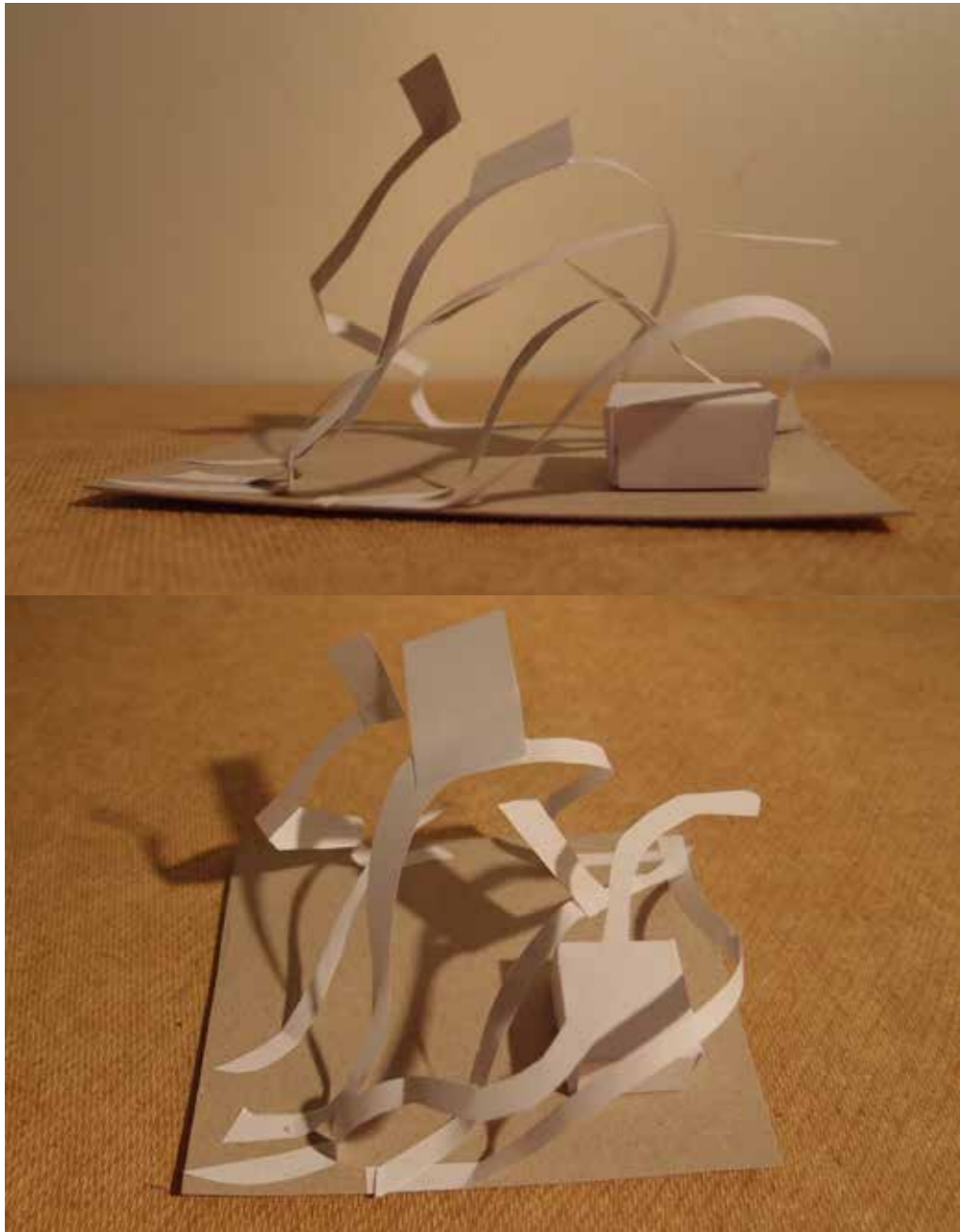
Motiv

Det massiva som tappar över. Det slitna, krumma och höga skapar osäkerhet och lägger en skugga över människan. Jag försökte fånga slitaget, som förr eller senare kommer att krossa allt. Sakta men säkert. Mina tankar dominerades här av de stora miljonprogramskolossalerna som finns i områdets västra del.

Tolkning

Det bitvis hårda miljonprogramsområdet skulle behöva mjukas upp i sitt uttryck, rustas och ges mer hem- och trygghetskänsla.

No. 3.

Motiv

Strikta former, huskroppar, som finns i samspel med lekfull natur. Det är svårt att avgöra vad som dominerar vad. Ibland bäddas det strikta in i organiska former, ibland svävar det ovanför.

Tolkning

Områdets bostäder är byggda på naturmark där partier sparats som bostadsnära natur. Samspelet mellan hus och natur skapar spänning och intressanta miljöer.

No. 4.

Motiv

En slutlig gestaltning där jag slog samman de tidigare modellernas uttryck i en enda modell visandes min uppfattning av området. En hög lappad och lagad koloss skickar sin skugga över modellen. Bakom kolossen finns det lekfulla, det organiska och sprudlande. Skarpa element skickas ut från kolossen in i det organiska. Man kan tolka modellen som ett abstrakt snitt genom området. De höga miljonprogramshusen, längor med flerbostadshus sträcker sig inåt, naturen möter upp.

Tolkning

Området närmast Hugo Alfvéns väg och de högre husen känns hotfullt och fullt av brister. Här är det kallt, slitet och ostabilt. Möjligheter att rusta upp både utemiljö och byggnader. Längre in i området är utemiljön i överlag lugn och trivsamt.

Karikatyror

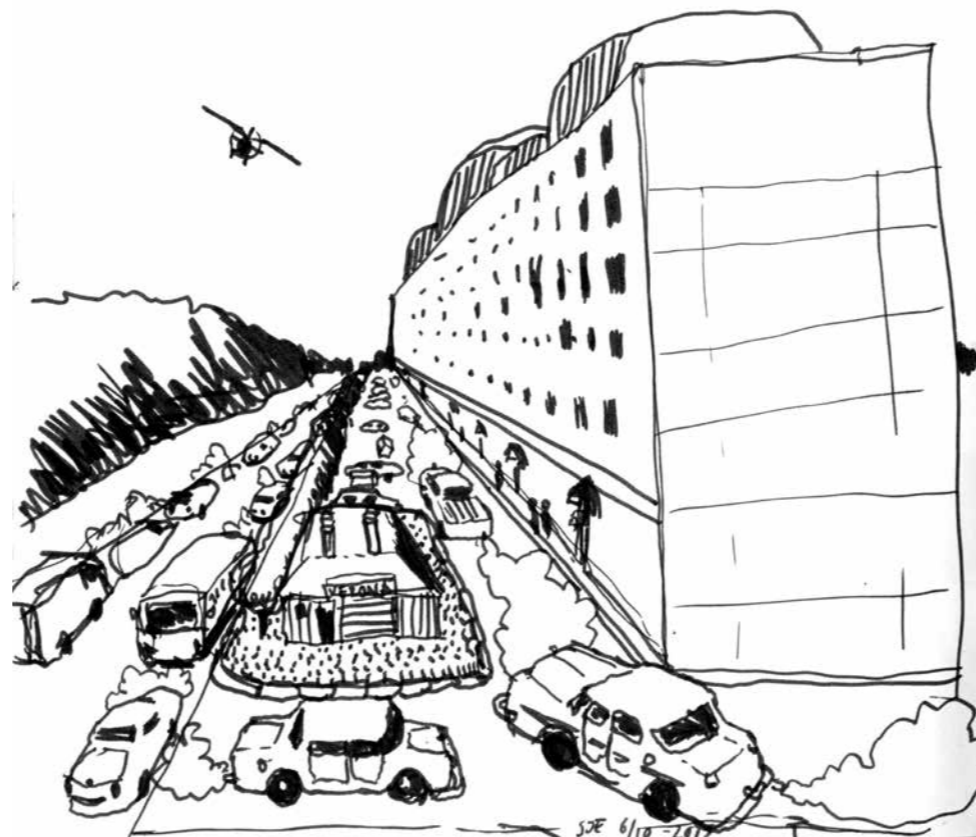
Mål: Genom att göra överdrivna karikatyror av området söka efter fenomenets essens, synliggöra hur jag uppfattar det.

Teknik & verktyg: Skissbok 210x210, bläckpenna.

Antal bilder: 9

Slutsatser

- Den miljö som är i störst behov av upprustning ligger kring höghusen och Hugo Alfvéns väg.
- Områdets goda kvaliteter går de flesta utomstående förbi då en mental barriär motverkar besök till platsen.
- Området har en stor styrka i och med kontrasten mellan natur och arkitektur, denna skapar spänning och intressanta miljöer.

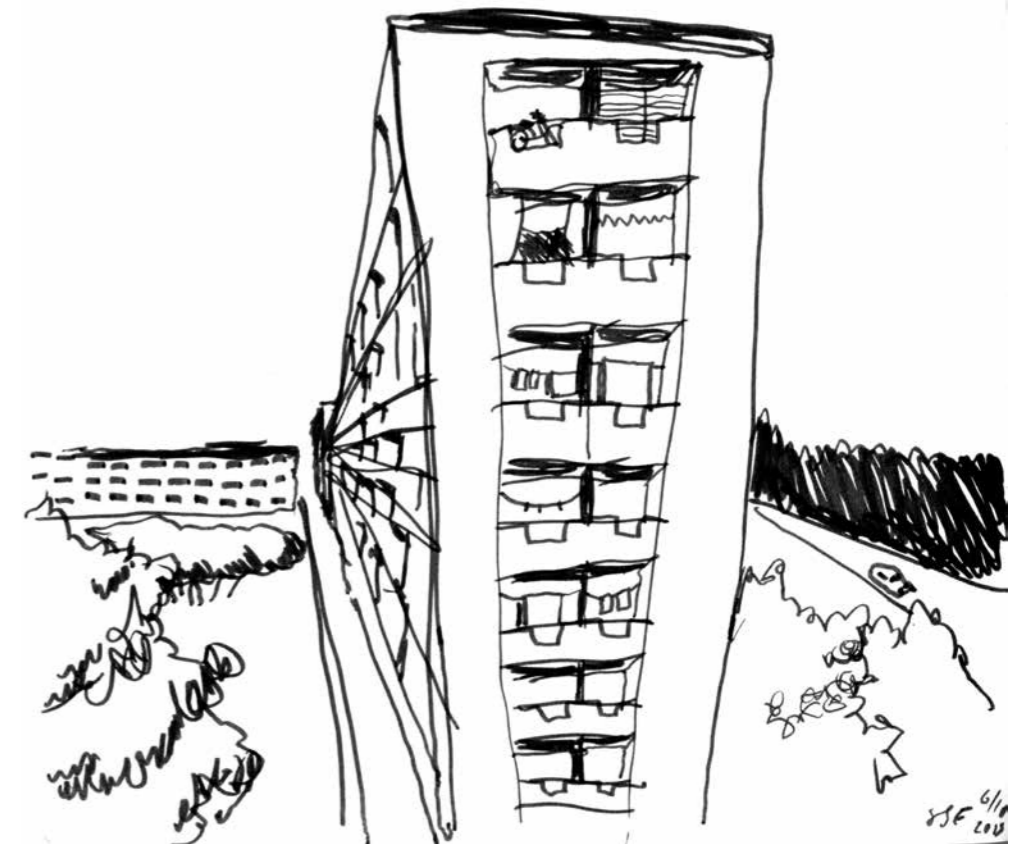
No. 1.

Motiv

Området närmast Hugo Alfvéns väg. Domineras i dagsläget av biltrafik och parkeringar. Pizzeria Verona sticker ut. Höga, långa, raka hus nästan utan slut. I verkligheten finns mer grönska, men karikatyren visar en överdriven bild av detta bildominerade område.

Tolkning

Biltrafiken hotar möten mellan människor. Platsen skulle behöva rustas upp och omgestaltas med hänsyn till gångtrafik och människors möjligheter att mötas.

No. 2.

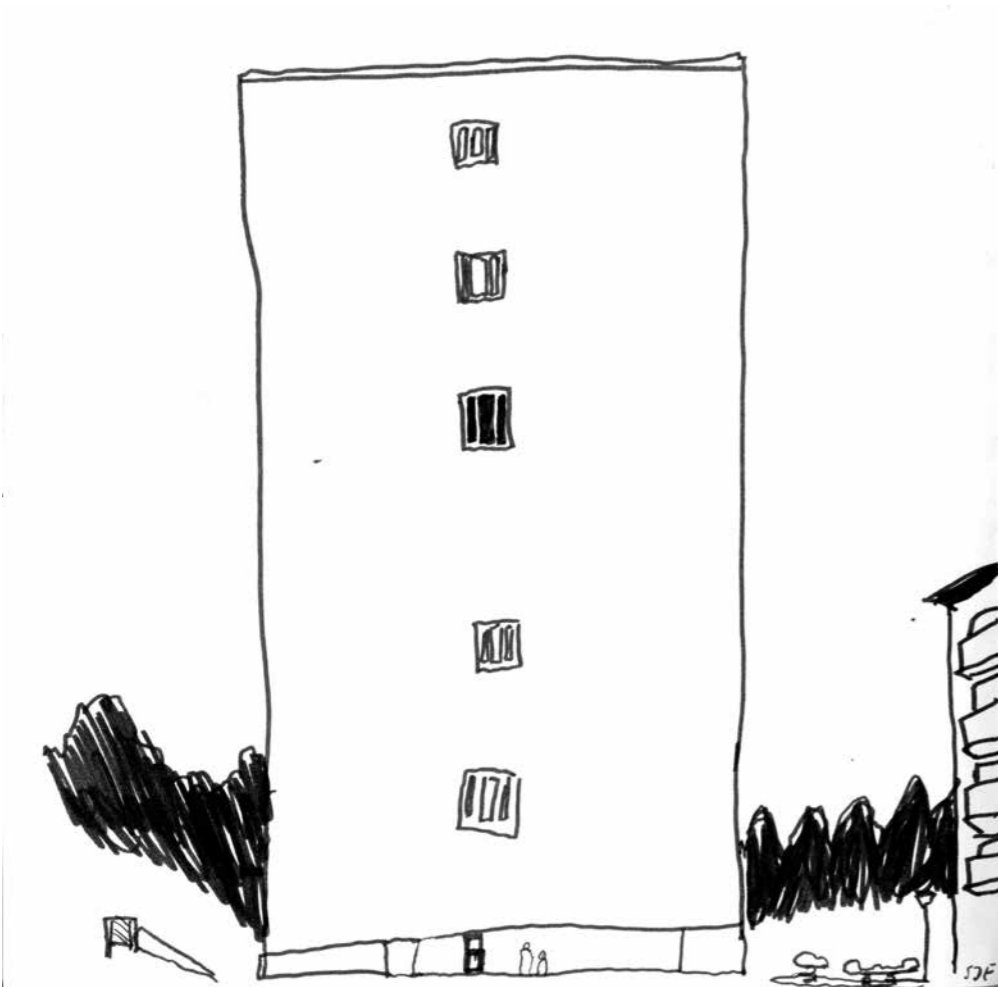
Motiv

Höga hus kontrasterar starkt mot de mindre trevåningshusen. Byggnaden dominerar bostadsgården med sin stora skala.

Tolkning

Bostadsgårdarna kring de höga miljonprogramshusen hotas av den stora skillnaden i skala. Gårdarna är i behov av förändring.

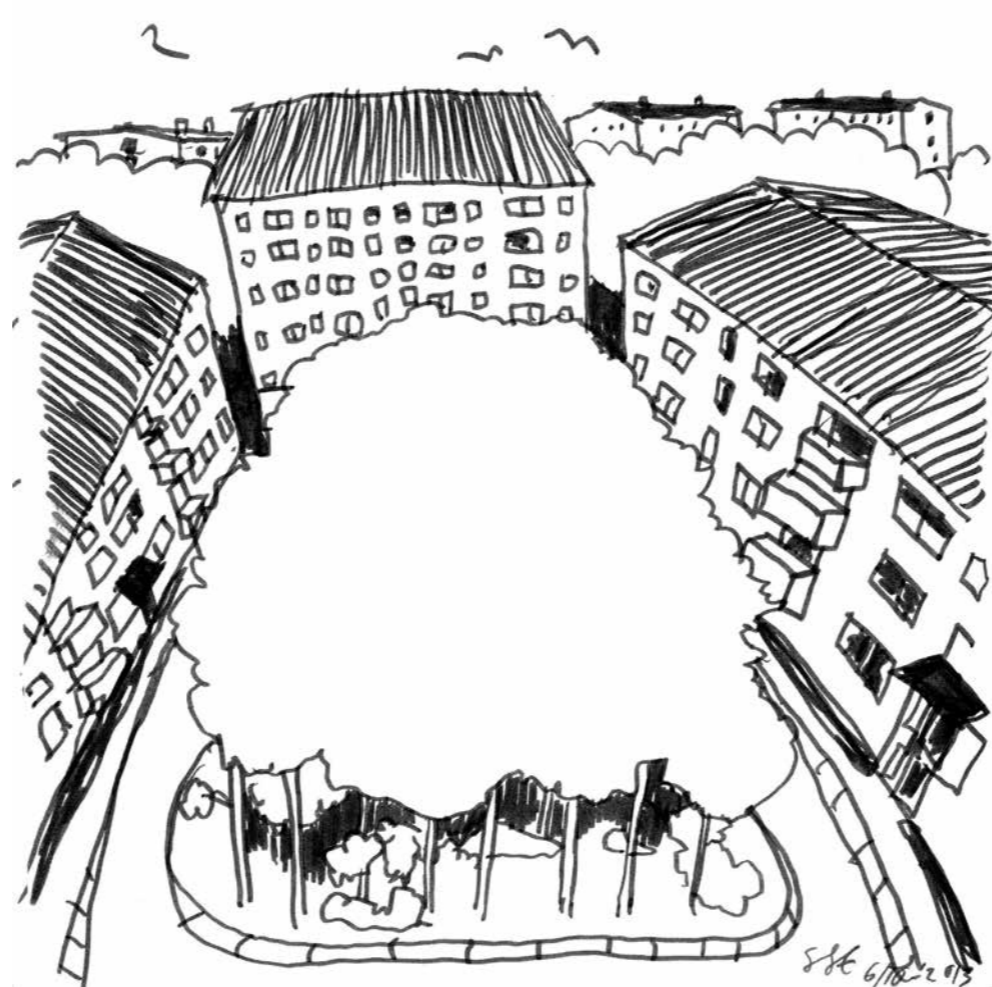
No. 3.

Motiv

En tom fasad jag upplevde som enorm och kal. Det fanns flera liknande fasader i området.

Tolkning

Möjlighet att skapa någonting spännande av denna kala yta, exempelvis fasadkonst eller varför inte göra en grön vägg med växtlighet.

No. 6.

Motiv

Bostadsgård. Naturen och byggnaderna existerar på lika villkor.

Tolkning

Området har en stor styrka i och med dess närhet till bostadsnära natur.

No. 9.

Motiv

Bostadsgård där träden dominerar över byggnaderna.

Tolkning

Stora styrkor i och med den på många platser välutvecklade växtligheten med fullvuxna träd och buskar.

Ljus & mörker

Mål: Undersöka hur området upplevs nattetid.

Teknik & verktyg: Skissbok A4, blyertspennor 6B & 4B.

Antal bilder: 5

Slutsatser

- Höghusen och utemiljön omkring dem har upprustningsbehov.
- Biltrafiken kring höghusen motverkar denna miljöpotential som samlingsplats. Platsen skulle behöva rustas upp och omgestaltas med hänsyn till gångtrafik och människors möjligheter att mötas.
- Stor skillnad i skala mellan utemiljö och höghus projicerar negativa känslor på besökaren.

No. 1.

Motiv

Väg omgärdad av träd och upplyst av gatlyktor. En bil står med motorn igång och väntar på någon.

Tolkning

Betraktelsen över folklivet jag gjorde i känslorskiss No. 23 gällde även under kvällstid: Det finns på denna plats en samlingspunkt och nod för boende och besökare till området. Biltrafiken upplevs som hot och är dåligt integrerad med fotgängarens behov.

No. 2.

Motiv

Huskroppar i natten och del av bostadsgård i förgrunden.

Tolkning

Bostadsgården är dåligt upplyst. När mörkret fallit blir den en död yta som endast lysas upp av det ljus som kommer från husens och gångvägarnas lampor. Får anta att detta är fallet med många av områdets bostadsgårdar. Några platser bör formges för att kunna användas också under dygnets mörka timmar och skapa möjlighet till aktivitet och liv i området.

No. 3.

Motiv

Upplyst gång- och cykelväg slingrandes igenom ett skogsparti. Ett hus kan skimras till höger i bild.

Tolkning

-

No. 4.

Motiv

Skiss vid den tidigare nämnda orientaliska restaurangen (se känsluskiss No. 11 & 12). Platsen är mörk och dåligt upplyst. Ljuset från centrala Uppsala kan anas på himlen.

Tolkning

Platsen upplevs mörk och bortglömd. Behov finns för upprustning och förändring för att få ge den en fungerande roll i området.

No. 5.

Motiv

En pappa med sitt barn promenerandes längs en gång- och cykelväg delvis omgärdad av buskage. Bara några steg utanför vägen möts man av nattens mörker.

Tolkning

Gångvägar omgärdas ibland av mörka partier på sidorna och kan upplevas otrygga.

Mellanrum

Mål: Undersöka former och strukturer med mellanrumsskisser.

Teknik & verktyg: Skissbok A4, blyertspennor 6B & 4B.

Antal bilder: 15

Slutsatser

- Höga träd bra för att ta ner skalan på höghusen.
- Området kring Hugo Alfvéns väg störs av buller från biltrafiken.

No. 1.

Motiv

Vy från en av områdets entréer mot ett höghus. Till vänster och höger i bild skymtas skogspartier.

Tolkning

De höga träden väger upp och samspelar med höghusets höjd.

No. 8.

Motiv

Gång- & cykelväg omgärdad av grönska. Småbarnsfamilj på promenad. Kvinnan bär en burka.

Tolkning

-

No. 9.

Motiv

Mellanrum skapade av de lönnar och den häck som gränsar av mot Hugo Alfvéns väg.

Tolkning

Det finns inget bullerskydd mot Hugo Alfvéns väg.

No. 10.

Motiv

En mellanrumsstudie som tydligt och grafiskt visar hur storskaliga byggnader kontrasterar mot de mindre tegelhusen i området.

Tolkning

Det finns en stor skillnad i skala mellan höghusen och de mindre tegelhusen. De högre husen känns som en barriär mot Hugo Alfvéns väg.

No. 11.

Motiv

Mellanrummen som bildas av byggnad och växtlighet kring ett av de högre miljonprogramshusen.

Tolkning

-

Konturer

Mål: Undersöka former och strukturer med konturskisser.

Teknik & verktyg: Skissbok A4, blyertspennor 6B & 4B

Antal bilder: 12

Slutsats

- Stora träd viktiga för att balansera utemiljöns skalbalans, framförallt kring höghusen.
- Parkeringsytor kan frigöras med hjälp av parkeringshus
- Lätt att komma fram med bil – lasta av och på är inga problem.
- Den del av Bandstolsvägen som leder in från Hugo Alfvéns väg upplevs obalanserad i sin utformning
- Platsen kring den nedlagda restaurangen är väldigt rörig, skräpig och skulle behöva en bättre helhetskänsla, eventuellt en upprustning och omgestaltning.

No. 5.

Motiv

Gångväg inom ett tegelhuskvarter. Träd och buskar möter upp husens volymer och bildar rumslighet.

Tolkning

-

No. 9.

Motiv

Den övergivna restaurangen och dess omgivning. Ett kaos av former strödda över den plana ytan framför restaurangbyggnaden. Ytan domineras av en pelarformad berggran.

Tolkning

Platsen känns rörig. Till och med växtligheten känns utslängd som skräp.

No. 10.

Motiv

Trädvolym som tar ner skalan på två högre hus.

Tolkning

Stora träd viktiga för att balansera utemiljöns skalbalans.

No. 11.

Motiv

Gata mot Hugo Alfvéns väg från platsen vid den nedlagda restaurangen. Näverhaggarnas volymer skapar en jämn rytm i en trädrad på vänster sida. Bilar parkerade längs hela gatan, framförallt på vänster sida.

Tolkning

Volymerna skapar obalans och gör så att denna vy väger mot vänster. Infrastrukturen för biltrafik är välutvecklad, det är lätt att åka hela vägen till sin trappuppgång.

No. 12.

Motiv

Den gata som går parallellt med Hugo Alfvéns väg och ligger vid de höga miljonprogramshusen. Ett lågt, grått parkeringshus i betong drog till sig min uppmärksamhet. Närmast höghusen trädvolym.

Tolkning

Det låga parkeringshuset samspelar inte nämnvärt med höghusen och har heller inga arkitektoniska kvaliteter. Ett högre parkeringshus med mer livfull utformning skulle frigöra andra parkeringsytor i området och skapa balans mot höghusen.

Promenadskisser

Mål: Skissa och promenera på samma gång.

Teknik & verktyg: Skissbok A4, blyertspennor 6B & 4B

Antal bilder: 12

Slutsatser

- Det finns inget program för utemiljöns möblering/belysning.
- Klättervildvin viktig identitetsväxt i området.
- Nödvändigt att förändra platsen kring den nedlagda restaurangen.
- De flesta väljer att stänga för sina fönster i området vilket då känns stängt också för besökare.
- Det finns mycket natur och grönska, men ingen park
- Många lekplatser - men inga för ungdomar
- Närheten till Gottsunda centrum skapar enkel tillgång till service.

No. 1.

Motiv

Kring tegelhusen på områdets norra kant. Parkerade bilar. Tre olika sorters lamparmaturer. Trädvolym. Basketkorg.

Tolkning

Det finns inget utarbetat program för lamparmaturerna i området.

No. 4.

Motiv

Vid de högre, vita husen. Parabler på fasad. Busschaufför. Dagis. Den nedlagda restaurangen. Balkonger. Rutschkana.

Tolkning

Många barn rör sig i närheten av den nedlagda restaurangen och den förfallna utemiljön där omkring. Detta är ännu ett argument att denna plats bör förändras.

No. 5.

Motiv

Vid höghusen samt vidare mot de lägre tegelhusen. Gardiner. Blomlådor. Picknickbord. Persienner. Pensionär med rullator. Träd med bänkkonstruktion gjord i trä. Klättrvildvin. Skylttexter på arabiska.

Tolkning

Det bor många invandrare här. De många nedfällda persiennerna och florgardinstäckta fönstren kan vara ett uttryck från en annan kulturs sätt att närma sig omvärlden och den egna bostaden.

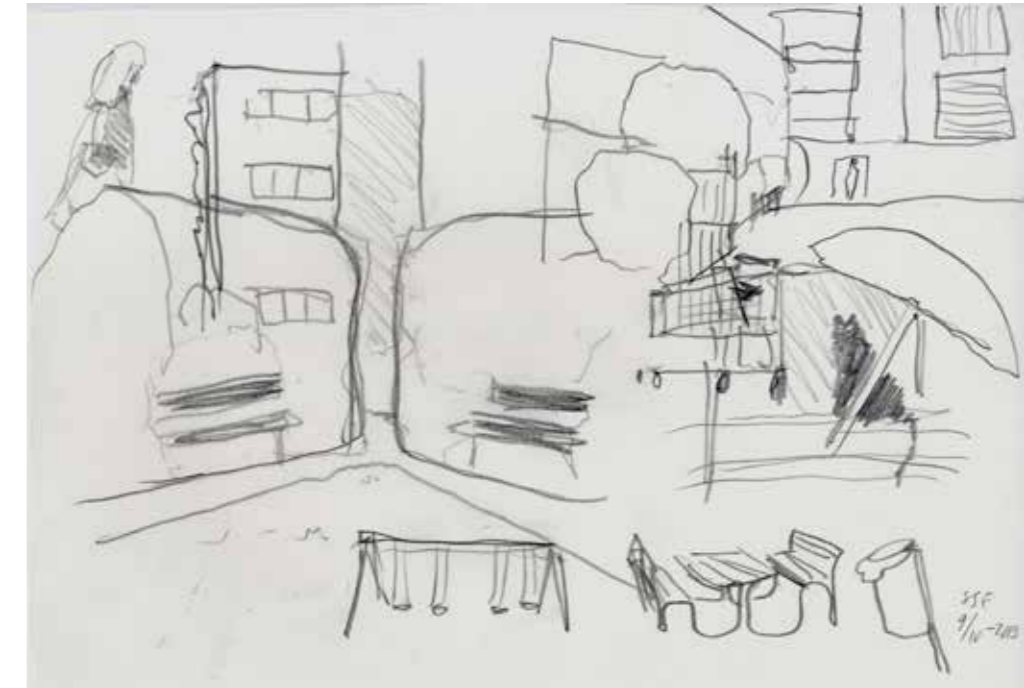
No. 10.

Motiv

Mellan höghus och Gottsunda centrum. Ensam man letar efter pantburkar i en papperskorg, promenerar med nedsänkt huvud. Cykel med punktering. Persienner, hundratals fönster. Balkong med rabattlådor och ampelväxter.

Tolkning

Att jag tecknade en omsorgsfullt skött balkong berodde på att den fångade mitt öga i ett hav av de annars ganska tomma och sterila balkongerna på husen. Precis som med de många fördragna fönstren signalerar kanske dessa tomma balkonger en inåtvänd attityd och användning av den egna bostaden. De flesta stänger ute närmiljön, åtminstone när de är inomhus.

No. 11.

Motiv

Tillbaka till tegelhusen. Kvinna i sjal. Två parksoffor i trä, i ryggen högt buskage. Övergiven kundvagn. Gungor. En balkong med en katt sittandes under ett parasoll. Klättrväxt. Persienner. Picknickbord i metall och trä. Sopkorg.

Tolkning

Jag noterar här parksoffornas och bänkarnas utformning på denna och tidigare promenadskisser. Det finns en uppsjö av utformningar. Precis som fallet med lamparmaturerna så tolkar jag det som att det inte finns något program för utemöblernas utformning. Klättrvildvinet är en viktig identitetsväxt för tegelhusen, den pryder många kortsidor på dessa och ger på hösten en riktig färgexplosion i rött.

Seriella vyer

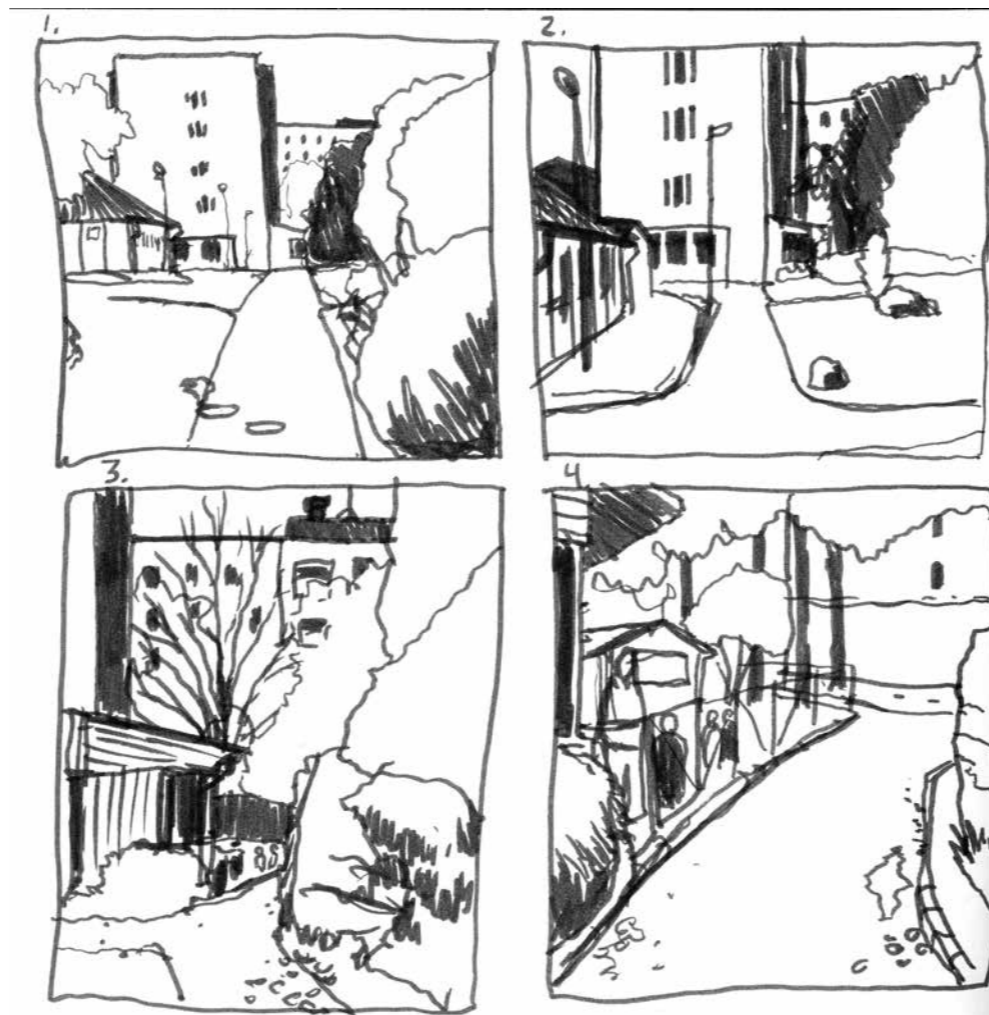
Mål: Hitta seriella vyer igenom området och få förståelse för hur områdets vyer hänger ihop.

Teknik & verktyg: Skissbok 210x210mm, bläckpenna.

Antal serier: 4

Slutsatser

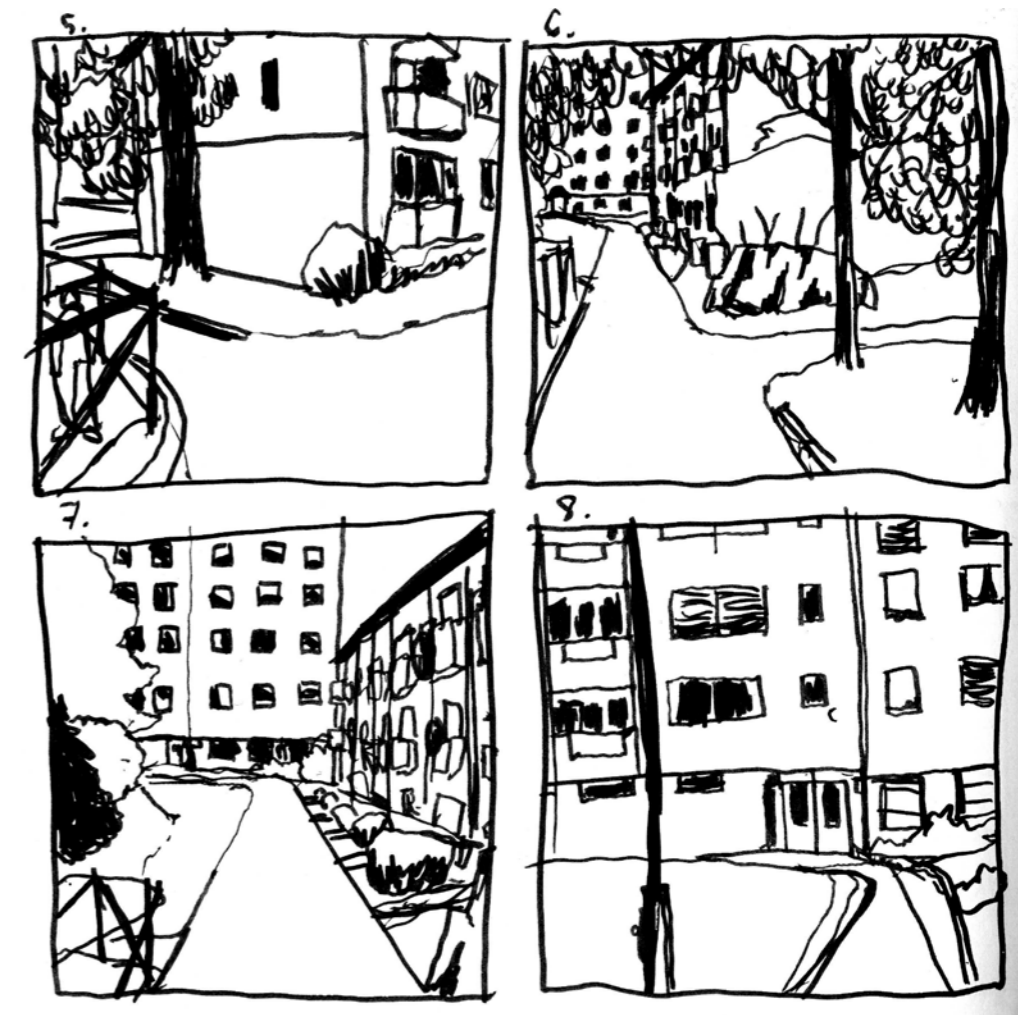
- Att använda portalkonstruktioner är ett enkelt sätt att skapa spänning för besökaren som färdas genom området.
- Höghusen är i behov av upprustning, åtminstone utvändigt.
- Övergången mellan byggnader och bostadsgårdar blir socialt sett skarp, den stora kontrasten mellan halvprivat och offentligt kan motverka de boendes vilja att vistas i utemiljön.
- Promenaden från entré 4b börjar intressant, men slutar i ett riktigt antiklimax i och med den övergivna miljön kring den nedlagda restaurangen.

No. 1.

Motiv

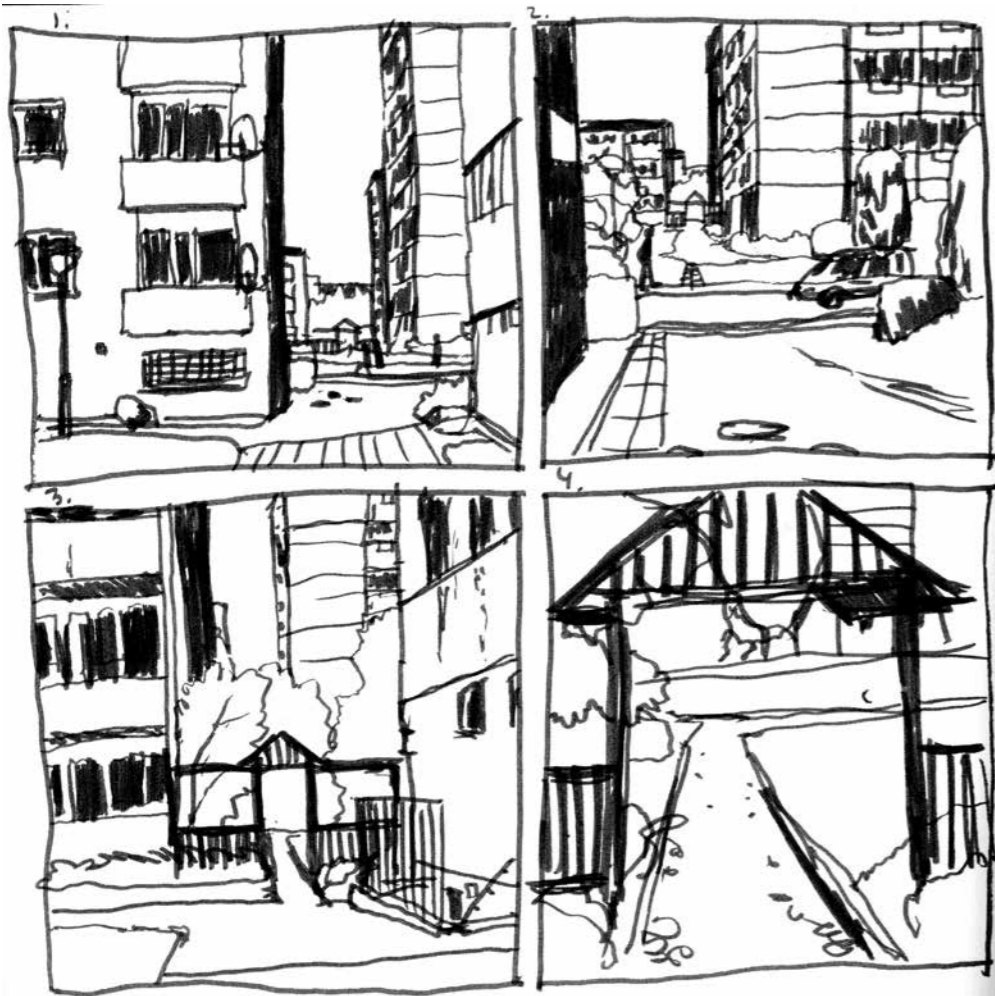
Promenad från entré 4a mot de höga miljonprogramshusen. Bildserien visar hur man först möts av ett högt hus och har grönska på sidorna. Ett dagis inbäddat i en nästan idyllisk växtlighet passeras. Efter detta börjar man skymta en gråvit fasad vilken man sen når fram till. Igenspikade fönster och slitage. Framför huset, en folktom bostadsgård.

Tolkning

Några av de höga gråvita husen måste rustas upp utvändigt och på så sätt skapa något ett bildskönare blickfång. Ett hinder mot socialt liv på bostadsgården kan vara den skarpa gränsen mellan de halvprivata trapphusen och den offentliga miljön på gården.

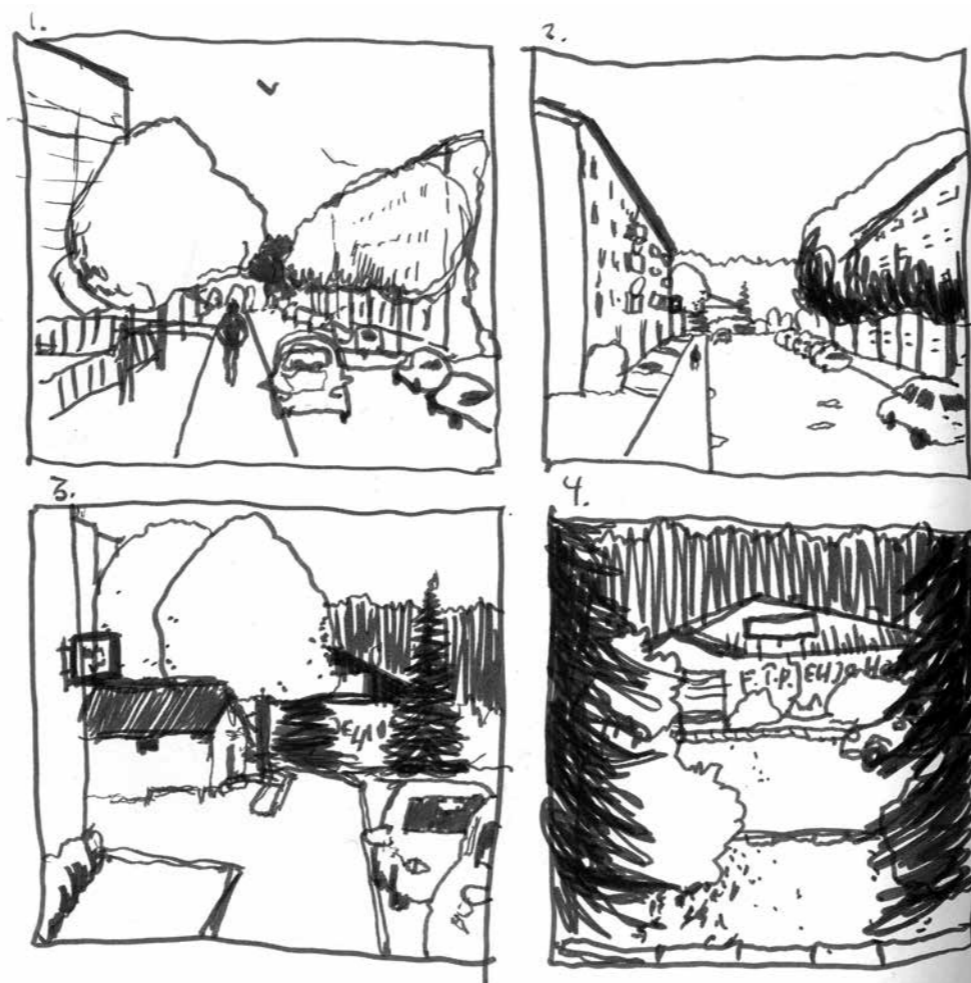
No. 2.

Motiv

Seriell undersökning av de portaler i trä som man kan hitta på ett flertal platser i området. De syns väl och leder besökaren på gångvägar mellan husens bostadsgårdar.

Tolkning

Bostadsgårdarnas entréer är, oftast, väl markerade med träportaler. Dessa gör promenader spännande, man undrar vad som kommer finnas bakom varje portal innan man passerar.

No. 3.

Motiv

Promenad från Hugo Alfvéns väg mot den nedlagda restaurangen. En trädrad med näverhäggar leder in betraktarens blick. När jag skissade dessa bilder hade de en sprakande gul höstfärg. Två berggranar fungerar först som blickfång och sedan som inramning till den nedlagda och nedklottrade byggnaden.

Tolkning

I dagsläget finns här en riktig antiklimax-situation. Den dekorativa trädraden leder in till en sliten ickeplats som bara blir en besvikelse. Riktigt synd efter en sådan fin inledning som näverhäggarerna enligt min mening faktiskt är.

No. 4.

Motiv

Gång- & cykelväg inbäddad i grönska. Just denna serie visar hur en lövportal, bildad av två buskage, anas och passerar.

Tolkning

Vad som är anmärkningsvärt i denna bild och vad som är gällande på stora delar av gång- & cykelbanorna i området är hur väl separerade de är från biltrafik. Detta ser jag som en stor styrka.

Reflektionsbilder

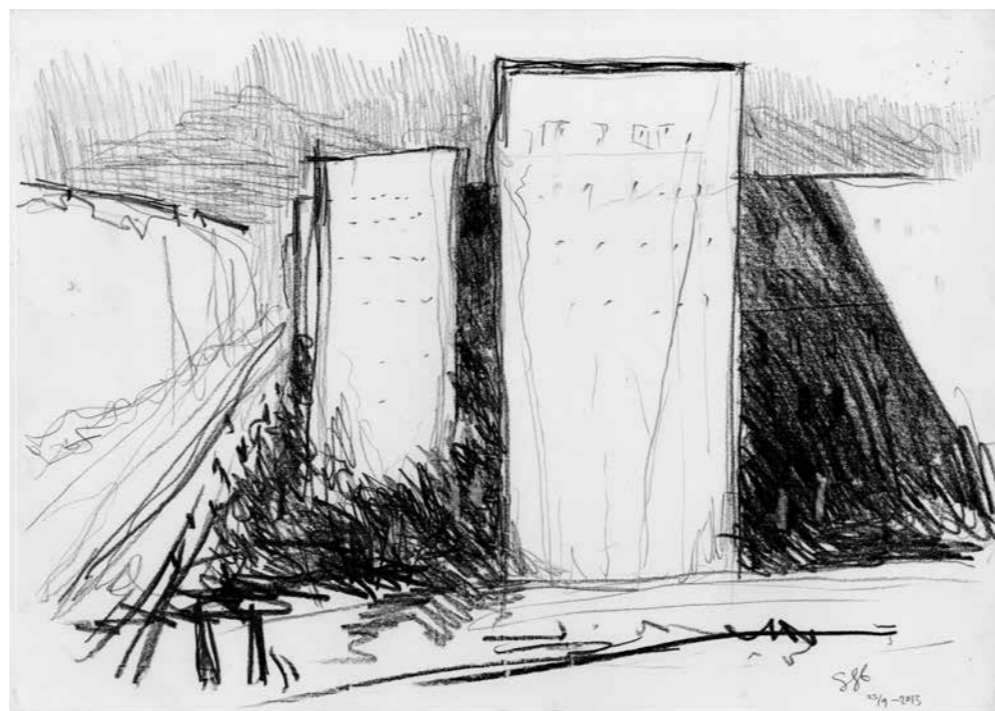
Mål: Reflektera över varje dags upplevelser genom att teckna bilder. Dessa görs i valfri teknik och stil, de behöver inte vara bundna till den aktuella dagens undersökningsmetod.

Teknik & verktyg: Papper A3 120g, blyertspennor 6B & 4B.

Antal bilder: 9

Slutsatser

- Områdets ansikte utåt domineras av höghusen kring Hugo Alfvéns väg
- Det finns få anledningar för andra än de boende att besöka området.
- Området har dåligt rykte, något som skapar en mental barriär för potentiella besökare.
- Det saknas vattenelement i utemiljön.
- Språk- och/eller kulturbarriärer mellan boende kan vara ett problem.
- Det är inte alltid så lätt att orientera sig igenom området.
- Området välkomnar inte och kan te sig främmande och uteslutande mot besökare

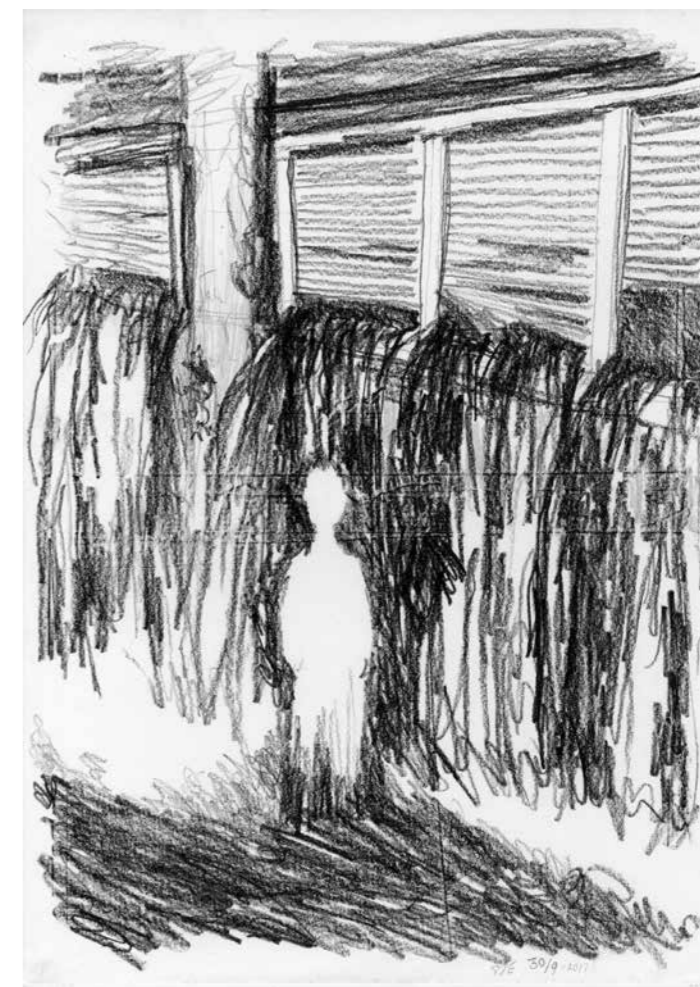
25/9 – No. 1.

Motiv

Denna bild gjordes innan jag besökt området. Bilden uttrycker hur jag ser på ett område jag inte besökt, men dock betraktat på håll. Jag handlar ibland mat på Gottsunda centrum och kan därifrån se några av husen på Bandstolsvägen torna upp sig mot himlen. Hotfulla kolosser med gråa fasader. Under dem, mellan dem, mörker. Ingenting, det okända. Människor bor här. ”Jag skulle aldrig gå där på natten!” - sa en bekant. Rädsla, det svarta. Människor bor här, i skuggan av grå kolosser i betong och cement. Sprickor. Skepnader i det mörka. Ovan allt, himlavalvet, solnedgången.

Tolkning

Min bild av området bär tydliga spår av det faktum att det för mig har dåligt rykte. För en utomstående är området inte inbjudande på så många sätt. Bostadsområdets ansikte utåt är för förbipasserande de höga, gråvita och slitna miljonprogramshusen och dess parkeringar. Något som tillsammans med minnen av bilbränder och ofta negativ nyhetsrapportering än mer bidrar till dess för mig dåliga rykte i Uppsala.

2/10 – No. 3.

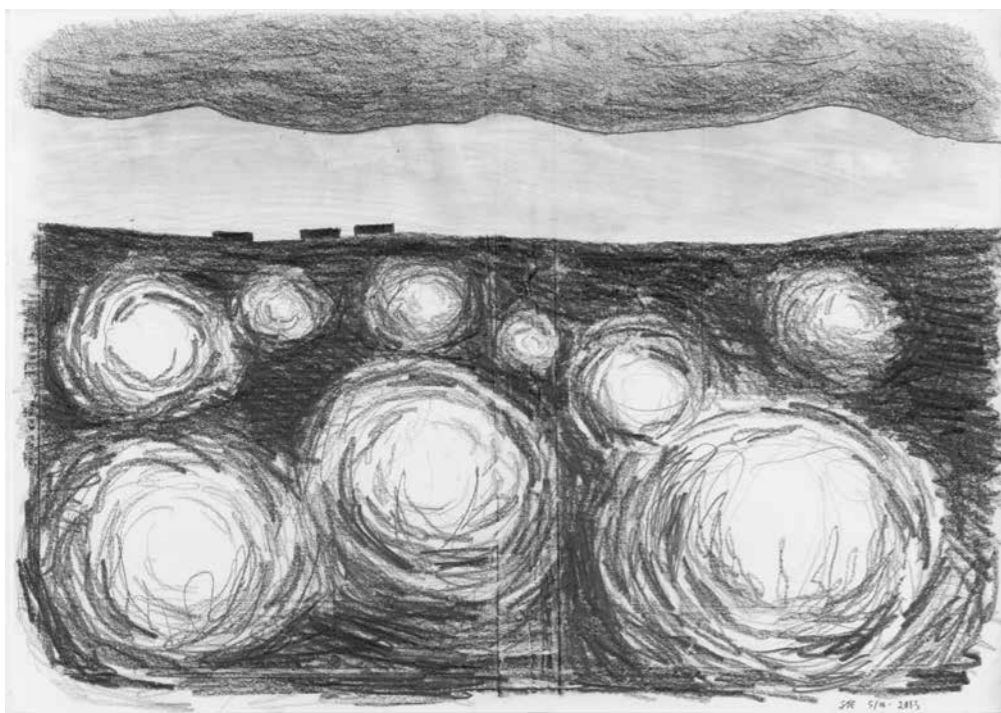
Motiv

Trasiga persienner. Vem är det där bakom, som stänger ute, som stänger in? De finns överallt. Jag tänker på den där arketypiska detektiven. Den där som gömmer sig och nonchalant spanar ut igenom en persienn. Är det någon som iakttar mig?

Tolkning

Stora mängder fördragna fönster känns hotfulla för förbipasserande och ökar en känsla av främlingskap.

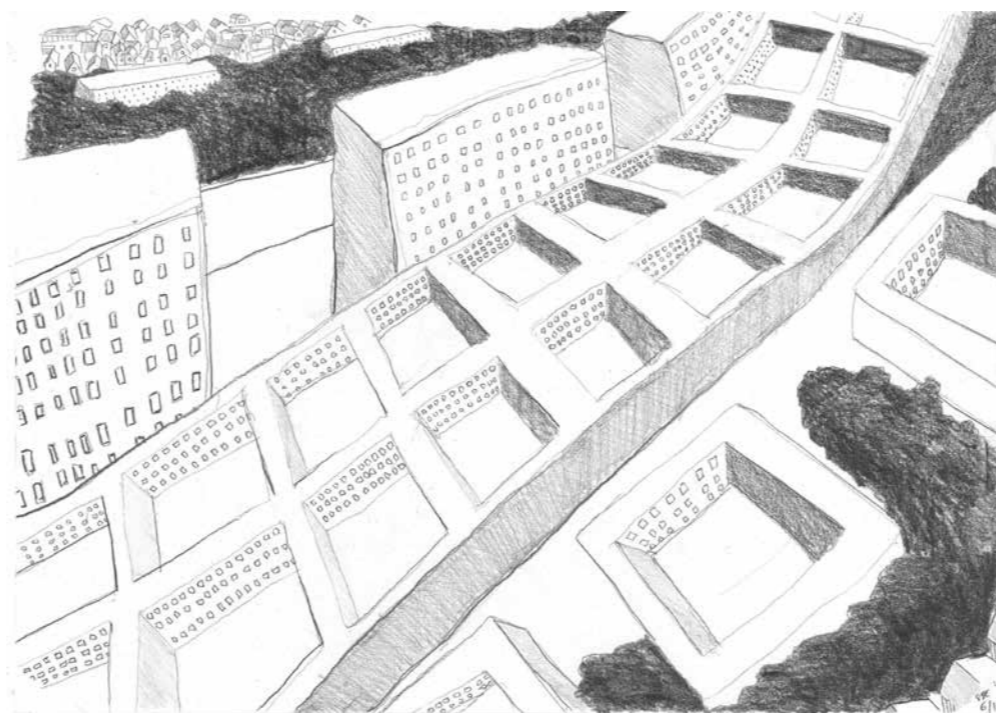
5/10 – No. 5.

Motiv

Ljusglimtar i mörker. Svärta och ljus. Stora kontraster. Jag funderar över hur mörkret skymmer slitage och skräp. Bara ljuset finns kvar. Nästan allt verkade underordna sig det glittrande ljuset av gatlampor i pärlband och husens upplysta fönster. Minnet av mannen som flanerade i natten, klädd som en nomad, får mig tillsammans med ljusen att tänka på lägereldar. Var finns Gottsundas lägereld? Bandstolsvägens? Tusen och en natt. Var möts man, var samtalar man, var förs sagorna vidare? Jag vet inte.

Tolkning

Det finns inga tydliga och för ändamålet gestaltade samlingspunkter i området.

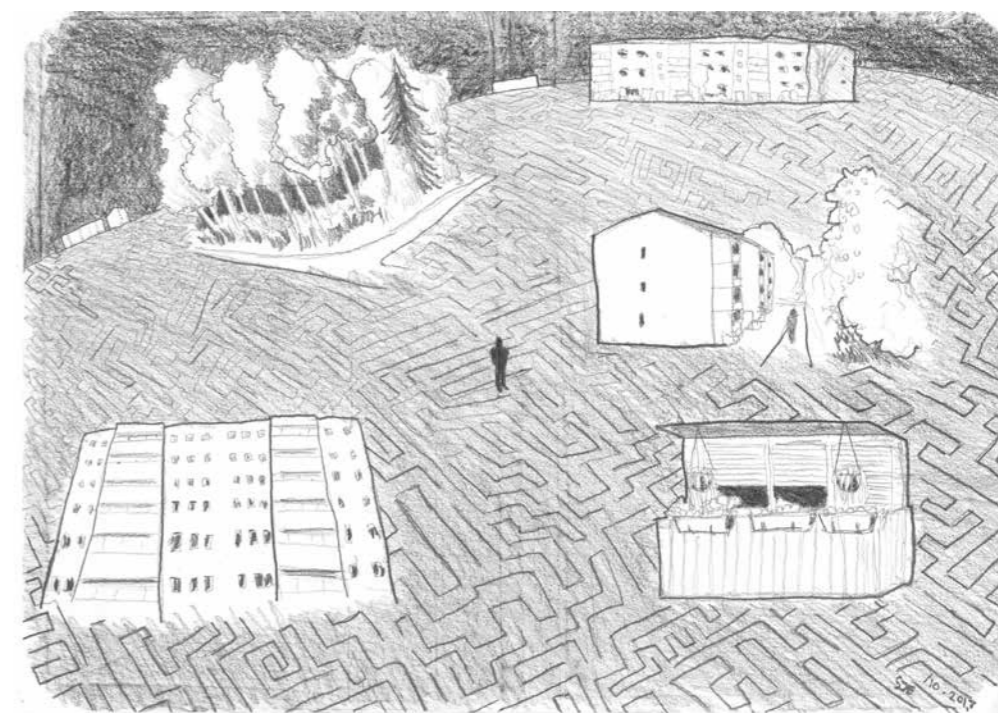
6/10 – No. 6.

Motiv

Karikatyrskisserna visade inte hela området utan bara små delar. Jag skapar en bild och försöker göra en karikatyr som visar hur området kanske upplevs i sin helhet. Utlagda homogena byggnadskroppar. Miljonprogrammets manualer kan nästan läsas mellan husväggarna. Serier av bostadsgårdar som aldrig tycks ta slut. Långt bort finns villabebyggelse, kontrasten känns stor.

Tolkning

Bilden visar nog mer hur området uppfattas av någon som aldrig varit där än hur det är egentligen. I min karikatyr känns området kalt och utrullat av en maskin. I själva verket präglas större delen av naturinslag och grönska! Detta områdes riktiga identitet och utseende måste kommuniceras bättre till omvärlden och tydliggöras. Denna negativa sinnebild skapar mentala barriärer mellan området och övriga Uppsala.

9/10 – No. 9.

Motiv

Labyrint. Promenadskissandet förvirrade mig, jag inser att det är svårt att orientera sig i området. Jag vet flera gånger inte var jag är. Jag går i en labyrint där jag ibland ser något bekant från tidigare dagars äventyr. Allt är sönderklippt, jag ser området som ett collage av platser.

Tolkning

Området är svårorienterat, även om bostadsgårdarnas utformning varierar är husen ganska lika. Detta kan bli förvirrande om man skall hitta till en speciell plats.

Sökandet efter ett fenomen

Vad var då egentligen det fenomen jag sökt? Här försöker jag enligt fenomenologin se vad som kan vara essensen av fenomenet. Detta genom att reflektera över vad som präglar slutsatserna från mina skissande undersökningar och sen översätta mitt upplevda fenomen till en SWOT-analys av området.

Slutsatsernas essens

Många av de slutsatser och tolkningar jag dragit från mitt skissande pekar på att fokus för förändring framförallt bör ligga kring höghusen (*rödtonade i planen t.h.*) och deras tillhörande utemiljö, samt området kring den nedlagda restaurangen (*blåtonat i planen t.h.*). Höghusen är slitna, gråa och storskaliga. De dominerar sin utemiljö och blir avvisande landmärken för förbipasserande. Skadegörelse, klotter och förstörelse tyder på en inneboende frustration och ilska hos, åtminstone vissa av dem, som vistas här. Trafikmiljön domineras av bilar och trycker undan fotgängare och cyklister. Gator och vägar är monotona i sin utformning och är i dagsläget slitna. En sista negativ aspekt på området i dag är den känsla av främlingskap man som besökare kan uppleva. Den centrala platsen framför den nedlagda restaurangen ligger i blickfånget när man går in genom områdets huvudentré och skapar ingen direkt välkomnande famn.

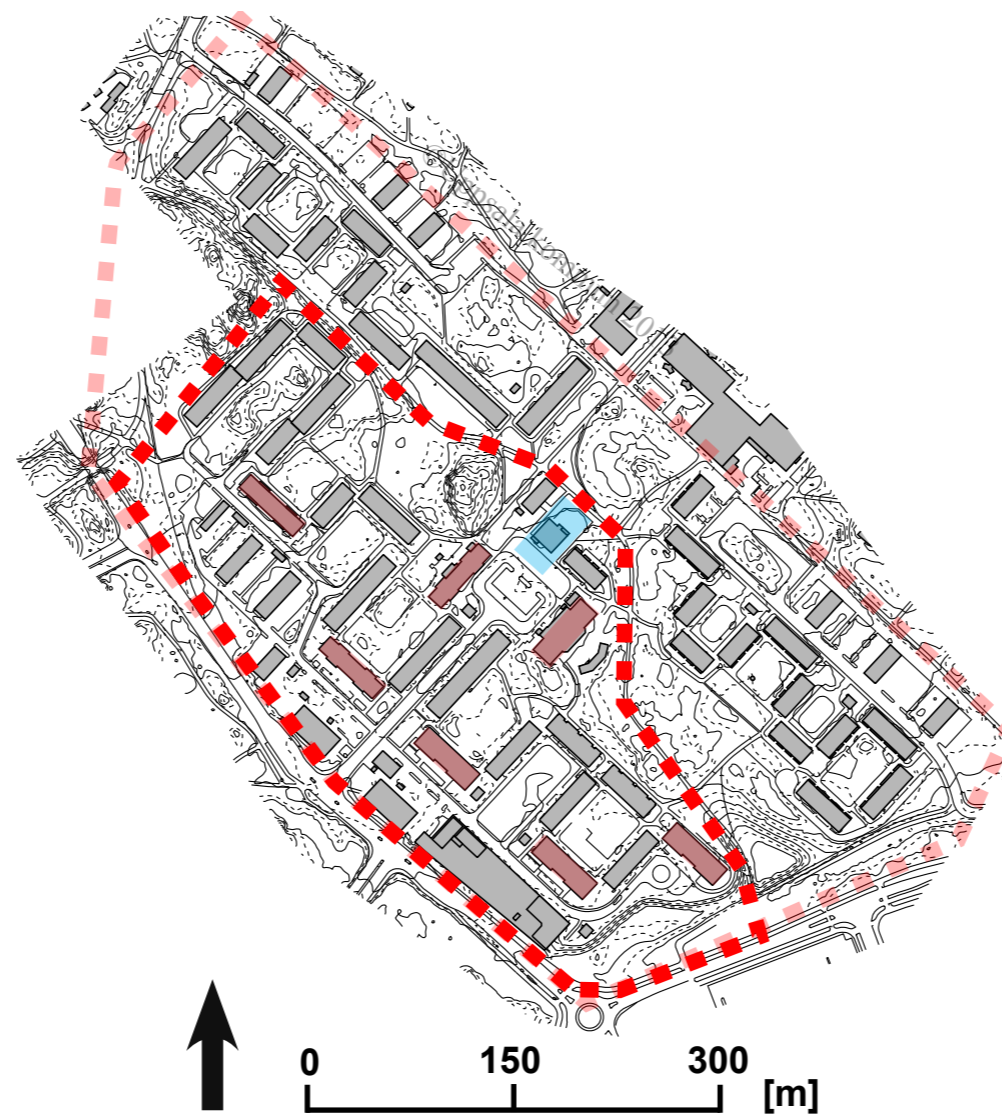
En annan intressant slutsats är att det saknas en gemensam park för de boende. Grönstrukturen består i huvudsak av naturmark och halvoftentliga bostadsgårdar, ingen offentlig park för alla finns i området.

Här finns dock också många identifierade kvaliteter. En mängd verksamheter finns som bidrar till liv och rörelse. Små mataffärer, dagis, kiosker, frisörer och mycket mer. Stora bostadsgårdar med lekplatser har potential till att bli ett grönt vardagsrum för de boende. Hela området har nära till naturpartier och skogsmark, men också Gottsunda centrums serviceutbud. Många olika etniciteter finns representerade i området vilket skapar möjligheter till möten mellan kulturer. I och med detta finns dock också en risk för kulturkrockar, språkbarriärer och missförstånd.

De två områden jag nämnt tillsammans med den gata som leder mellan dem samt de bostadsgårdar som här finns blir den områdesavgränsning jag valde att arbeta med i nästa del. Det är denna del av mitt undersökta område som jag anser påverkar min upplevelse av fenomenet jag strävat efter att fånga. Det är här en omgestaltning skulle kunna bidra med störst slagkraft för en förändrad uppfattning av området. Men vad gav egentligen mitt skissande? Jag reflekterar här över hur skisserna faktiskt kan ha bidragit till min kunskap om området.

SWOT

Mina slutsatser påminner om delar av vad som skulle kunna vara en SWOT-analys. Den kunskap och platskännedom av området jag fått genom skissandet kanske kan fungera som underlag till en sådan. För att undersöka detta väljer jag att besöka det nya område jag valt att jobba med en gång till och sedan göra en SWOT-analys, med mina tidigare slutsatser, men också skisserna själva, som huvudsakliga bas för att sedan resonera över vad skissandet egentligen bidragit med till min platskännedom. Vilken kunskap var det som kom fram i skissandet, som jag inte skulle ha sett annars? Analysen blir också ett sätt att synliggöra den kunskap jag nått om området, om fenomenet, för att sedan på ett enkelt sätt ta den vidare till skapandet av koncept.

Ny områdesavgränsning, 1 : 5400 / A3

Vad är en SWOT-analys?

SWOT är en akronym för de engelska orden Strengths, Weaknesses, Opportunities och Threats, det vill säga på svenska styrkor, svagheter, möjligheter och hot. Boverket (2006, s. 44) skriver vidare att styrkor och svagheter är faktorer som rör organisationen själv, den interna miljön, medan möjligheter och hot är faktorer som finns i dess omvärld. Metoden syftar till att göra en organisation mer medveten om de faktorer i omgivningen som påverkar den.

Sollentuna kommun (2012) har beskrivit faktorernas relation till varandra något annorlunda. Här är styrkor och svagheter faktorer som påverkar platsen idag, medan möjligheter och hot är faktorer som kan röra platsen i framtiden. De använder helt enkelt *nutid och dåtid* istället för *den interna miljön och omvärlden* som ramverk för analysens fyra kategorier. Jag väljer att använda Sollentuna kommuns uppdelning. Nedan återges deras förklaringar till kategorierna styrkor, svagheter, möjligheter och hot:

S (strengths) representerar sådant som har lyfts fram som styrkor, dvs sådant som är positivt med platsen idag.

W (weaknesses) representerar sådant som har lyfts fram som svagheter, dvs sådant som är negativt med platsen idag.

O (opportunities) representerar sådant som har lyfts fram som möjligheter för platsen inför framtiden, dvs sådant som skulle ses som en positiv utveckling av platsen.

T (threats) representerar sådant som har lyfts fram som hot för platsen inför framtiden, dvs sådant som skulle ses som en negativ utveckling av platsen.

SWOT-analysen redovisas enligt Boverket (2006, s. 44) vanligen i en matris med fyra rutor, en för varje kategori, där man i punktform skriver upp de styrkot, svagheter, möjligheter och hot som man upplever finns. *På nästa sida följer min SWOT-analys.*

Positivt

Negativt

Nutid

- Många verksamheter och småningar – Studieförbundet, Musicalen, frisörer, fritidsgård, två restauranger, Mataffär, kiosker, dagis, Kontakten.
- Trafikseparerat – innergårdar och till stor del även gång- och cykelvägar skyddade från trafik.
- Stora innergårdar.
- Många kulturer/nationaliteter.
- Närhet till Gottsunda centrum.
- Närhet till naturen och skogen.
- Lätt att komma fram med bil – lasta av och på är inga problem.
- Flera lekplatser.
- Centralgata med stadskänsla i och med små verksamhetslokaler i husens bottenvåningar och trädrad i gaturummet.

S

- Slitna, grå fasader på höghus.
- Mycket biltrafik och buller.
- Området mot Hugo Alfvéns väg domineras av parkeringar och parkeringshus.
- Finns ingen riktig samlingsplats.
- Besökare upplever främlingskap
- Området brottas med dåligt rykte.
- Död och o varierad gatumiljö.
- Språkbarriärer och kulturkrockar mellan människor kan vara ett problem.
- Få detaljer i arkitektur och utemiljö.
- Ytan vid den nedlagda restaurangen ovälkommande, används som dumpningsplats för sopor.
- Lekplatser små och torftigt utformade.
- Höga kantstöd, svårt för funktionshindrade att passera över vägar.
- Potthål och slitage på vägbanor mellan höghus och Hugo Alfvéns väg.
- Innergårdar i behov av upprustning.
- Det finns en uppsjö av utformningar av belysningsarmaturer och utemöblering. Dessa har inget gemensamt utformningsprogram och skapar ett splittrat intryck.
- Ingen områdespark.
- Inga inslag av vatten i området.
- Stor skillnad i skala mellan utemiljö och höghus projicerar negativa känslor på besökaren.
- Övergången från de högre bostadshusen till bostadsgård hoppar över flera sociala zoner och skapar en mental barriär som verkar mot de boendes vilja att använda utemiljön.
- Delen av Bandstolsvägen som leder in mot den nedlagda restaurangen obalanserad i sin utformning och dominerad av parkerade bilar.
- Det vistas människor med en inneboende frustration och ilska i området.

W

Framtid

- Bevara, värna och synliggör/tillgängliggör naturpartier.
- Rusta/omgestalta bostadsgårdar.
- Skapa tydligare social zoner.
- Skapa en varierad gatumiljö med fokus på fotgängaren.
- Sänk barriärverkan på Hugo Alfvéns väg genom att sänka hastigheten.
- Synliggör områdets goda kvaliteter för resten av Uppsala
- Förbättra villkoren för en samlingsplats mellan höghusen och Hugo Alfvéns väg.
- Utnyttja ytan vid den nedlagda restaurangen till någonting annat.
- Flytta parkeringar under mark och/eller bygga parkeringshus för att frigöra parkeringsytorna till annat.
- Rusta eller förnya fasader på höghusen.
- Rusta lekplatser, eventuellt samla ihop dem till en stor med mer innehåll och funktion.
- Skapa en offentlig områdespark.
- Skapa bullerplank eller vidta andra bullerminskande åtgärder mot Hugo Alfvéns väg.
- Skapa fler mötesplatser för de boende.

O

- Slitaget på området går så långt att det inte längre blir ekonomiskt att rusta.
- Områdets dåliga rykte hänger kvar och skapar ett hinder för stadsdelens utveckling.
- Gottsunda centrum expansion kan leda till ökad biltrafik och mer buller.
- Potentiella inflyttare till området väljer bort det på grund av dess bitvis dåliga skick samt dess dåliga rykte.
- Klyftan mellan området och övriga Uppsala ökar, de mentala barriärer som finns blir starkare.

T

Utvärdering

Mycket av den information som står i SWOT-analysen skulle kanske kunnat hämtas utan att genomföra tio skissande undersökningsmetoder. De undersökande metoder jag ägnat mig åt kan för en del på så vis möjligen tyckas sakna avgörande betydelse, men mina vunna erfarenheter pekar på motsatsen. Under mina skissande metoder observerade jag på ett annat sätt och såg andra saker. Skissandet gav mig en förståelse och en mental bild över områdets funktion, form, karaktär, sociala liv etc., något jag tror en ensam SWOT inte skulle kunna göra på samma sätt.

Till exempel kan många av de estetiska svagheter som dök upp i min egen SWOT härledas direkt till mitt utforskande skissande. Det är dock svårt att säga vad som verkligen kom fram från dessa metoder som kanske inte skulle kommit fram annars då jag inte har någon annan mer konventionell analys av min egen områdesavgränsning att jämföra med.

Skissens roll som tillskott till analys

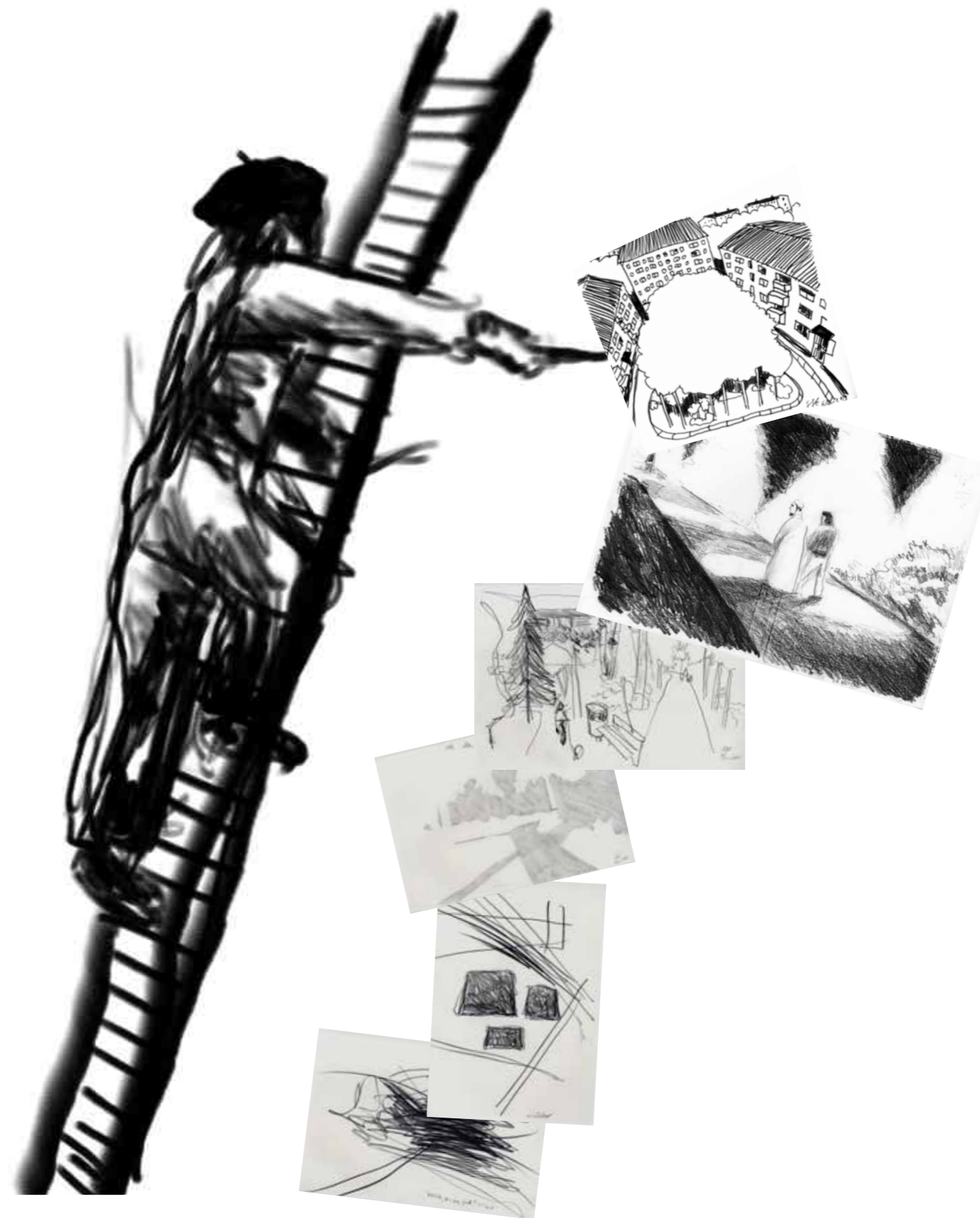
Jag kan inte garantera att mina slutsatser och min SWOT är riktiga i varje enskilt fall eftersom de endast är tagna utifrån och är färgade av mina egna upplevelser och mitt egna subjektiva skissande. Uppsala kommun gjorde 2013 en upplevelseanalys i SWOT-form över hela Gottsunda/Valsåtra som hade ett större fokus på medborgarnas deltagande och inflytande än vad jag haft. Deras analys gjordes som en del i en större strukturöversikt för området. Deras angreppssätt har styrkan att de boendes röster är starkt representerade. Jag anser att en svaghet finns i och med att den inte är kopplad direkt till dem som i framtiden eventuellt kommer att arbeta med förändringar i området. Deras strukturöversikt är framtagen som ett planeringsverktyg och skulle vid en förestående förändring av området troligtvis sättas i handen på politiker och de tjänstemän som fått uppdraget (Uppsala kommun, 2013, s.6). Dessa får ett underlag att jobba med, men jag anser att de fortfarande skulle sakna en personlig upplevelse, anknytning och orientering av området. Detta är något jag anser behövs och min skissande undersökningsmetod skulle här fungera som en möjlig ingångspunkt till att nå detta.

För mig personligen kändes det hursomhelst mycket mer mänskligt och närmare platsen att få umgås med den med hjälp av skisspennan och papperet som medium, än att begränsa sig till att söka på internet, läsa i böcker och på andra sätt få information i andra hand från området. De olika metoderna skiftade mitt fokus fram och tillbaka och gav mig möjligheten att verkligen nagelfara min upplevelse och tolkning av området.

Det som allt skissande gav var en stark mental visualisering av området och min upplevelse som också starkt fastnade i mitt eget minne. Att visualisera området i mitt skapande gjorde det lättare att se samband och granska det på ett naturligt sätt, något jag kan känna igen i det Khondaker Hasibul Kamir kom fram till i sin artikel, vilken jag beskriver i arbetets inledning.

Skissandet anser jag därför vara ett starkt tillskott till andra analyser och statistik där det skulle kunna spela rollen som brygga för platskännedom och därmed personlig kontakt mellan landskapsarkitekten och det analyserade området.

Jag känner att jag lärt känna in området och nått en konsensus i mitt inre hur jag ser det och hur det yttrar sig som fenomen, åtminstone för mig. Mina skissande undersökningar har därmed fyllt sitt syfte. Därför bestämmer jag mig, här och nu, för att gå vidare i arbetet och skapa ett konceptuellt program för områdets framtid.

”Då skissandet från början har varit den stege med vars hjälp man kommit upp till klarsyn, har det nu blivit den stege som kan knuffas undan för ens egen del. Kvar står funna klarheter.” (Birgerstam 2000, s. 117)

Koncept Bandstolsvägen

Program

Här presenteras ett konceptuellt program, som svar till min SWOT-analys och resultaten från mina undersökningar, för hur man skulle kunna rusta upp och förändra området. En stor del av programmets åtgärder hoppas jag skulle kunna leda till att områdets ansikte utåt förbättras och att området därmed blir en sevärdhet även för de som ej bor här. De psykiska barriärer och den spricka som finns mellan området och andra delar av Uppsala måste bort. Programmet följs av några konceptuella gestaltungsförslag. En presentation över vad som skulle kunna göras om viljan fanns. En skissad version av områdets framtid.

Torgytor och parker (s.43-49)

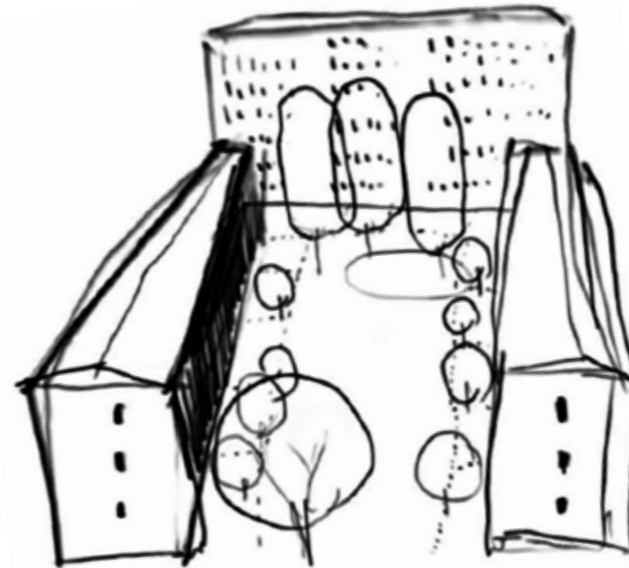
Mellan höghusen och Hugo Alfvéns väg anläggs två små torgytor samt en offentlig områdespark med möjlighet till aktiviteter, evenemang, grönska och kvaliteter året om. Bullret från Hugo Alfvéns väg bör maskeras med hjälp av exempelvis bullerplank, grönska eller porlande vatten för att skapa goda förutsättningar för de nya parker och samlingsplatser som planeras. Torgytorna ska ge möjlighet till torghandel för de som så önskar. Ytor för stadsodling bör skapas och integreras i området för att skapa än mer förutsättningar för möten och utbyte mellan de boende.

Lekpark (s.50-51)

Den nedlagda restaurangen rivs och ger plats till en lekpark. Det bör finnas lek för alla åldrar och även element attraktiva för större barn och ungdomar. Parken bör ges ett tydligt landmärke och blickfång, exempelvis i form av en skulptur eller byggnad. Denna lekpark och detta landmärke skapas för att lyfta platsens uttryck samt för att ge ett bra avslut på den del av Bandstolsvägen som leder hit rakt från Hugo Alfvéns väg.

Bostadsgårdar (s.52-53)

Bostadsgårdar rustas och entréer skapas som små, informella samlingsplatser för de boende. Rumsligheten på bostadsgårdarna ska förbättras genom att fler rum skapas med fokus på tydliga övergångar mellan sociala zoner från det privata till det offentliga. Skalan tas ner från husen med hjälp av förslagsvis högre träd, eller skulpturella element. Varje bostadsgård ska ha möjligheter till någon form av lek och en gemensam samlingsplats.

Fasader (s.54-55)

Höghusens fasader rustas och varje byggnad ges nytt uttryck, utan att dölja byggnadernas historia som miljonprogramshus. Detta för att omvandla dessa landmärken till ett positivt ansikte utåt, men också för att ge bättre möjligheter för besökaren att orientera sig i området. Hussidor med stora tomma ytor kan med fördel prydas med konst.

Gaturummet

Små samlingspunkter skapas längs gatorna med sittplatser, konst och grönska. Detta för att tillföra variation och rytm längs dessa. Växtlighet får gärna kombineras med dagvattenhanteringen och bilda s.k. "rain gardens". Gatorna omvandlas till gångfartsområden med fokus på fotgängarens villkor och tillgänglighet, utan att ta bort möjligheten för transporter och bilar att nå bostäder och parkering. För att lyfta gaturummets estetiska värden och bidra med fler detaljer bör stenläggningar prioriteras över asfalt vid materialval. Att öka detaljrikedomen och variationen längs gator och vägar är också ett sätt att öka orienterbarheten i området.

Sittmöbler och belysningsarmaturer byts ut till nya i hela området för att skapa ett homogent och estetiskt attraktivt element i utemiljön. En god förutsättning för att lyckas med detta kan vara att göra ett belysnings- och möbleringsprogram.

Parkering

Så mycket som möjligt av parkeringsytorna mot Hugo Alfvéns väg flyttas under mark och frigör ytor till de nya offentliga stadsrummen. De underjordiska parkeringarna placeras under några av de bostadsgårdar som skall rustas.

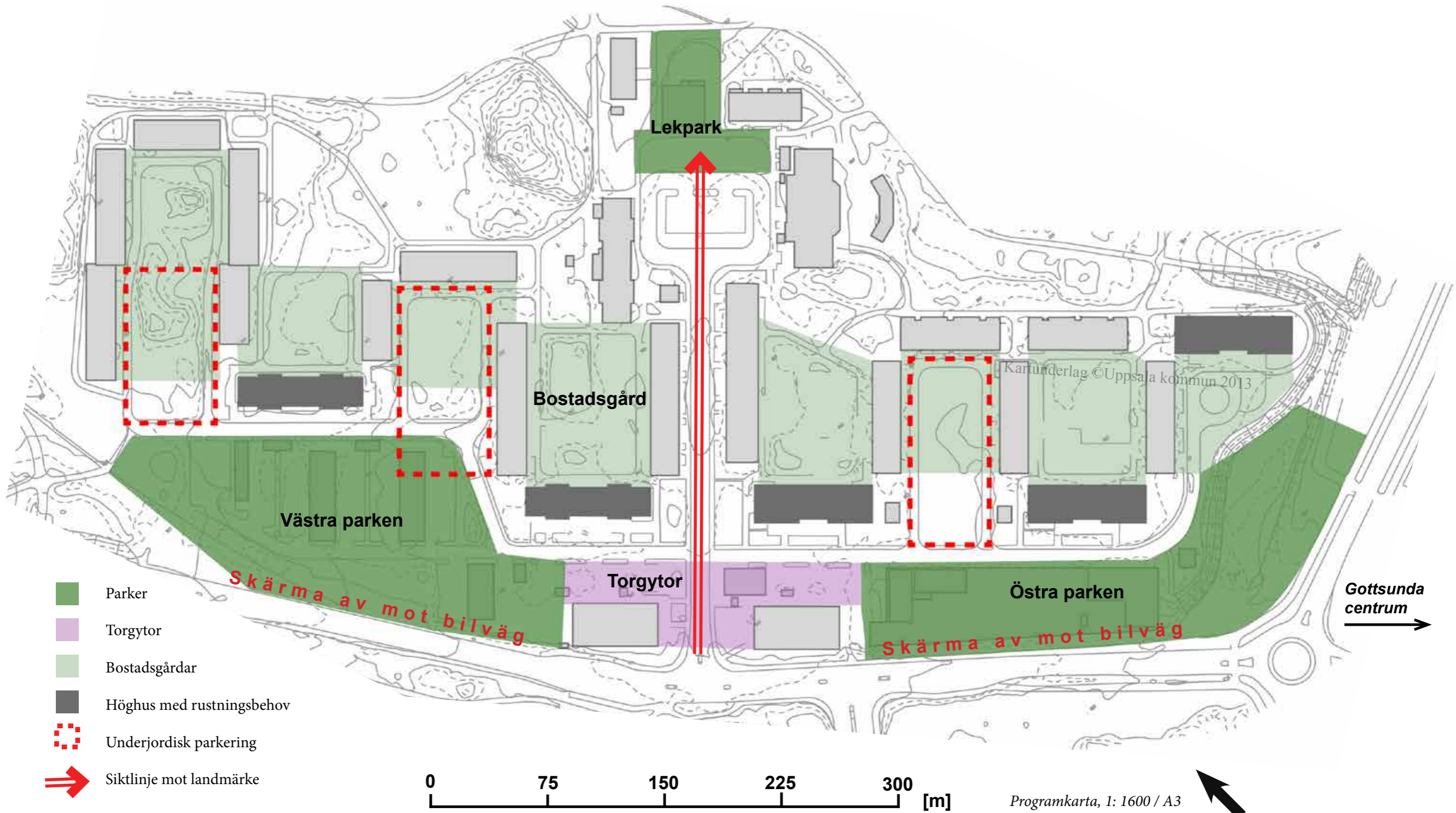
Verksamheter

Befintliga verksamheter är en styrka som ska beaktas. Dessa skall ges bra förutsättningar till att fortsätta med sin verksamhet. Om verksamheternas lokaler ligger i vägen för områdets upprustning ges de nya platser i området.

Tillgänglighet

Området ska ha god tillgänglighet för alla besökare och ta hänsyn till funktionshindrades behov. Vägar bör förses med kontrastmarkeringar för synskadade. Det ska vara lätt att ta sig igenom området oavsett funktionshinder, att ta sig över vägar och till entréer ska inte vara ett problem.

Programkarta

Förslag

Västra parken

En del av det nya offentliga rummet mellan bostadsområdet och Hugo Alfvéns väg. För att skapa förutsättningar för möten och samarbete mellan de boende i området anläggs här stora ytor för stadsodling med fokus på ätbara växter och grödor. Lotterna är tänkta att brukas som en intresseförening som också skall få möjlighet att sälja det som odlas på det näraliggande torget eller i butiksbyggnaden som finns på plats.

Två större ytor med perenner, prydnadsbuskar och buskträd samt flera öppna gräsmattor finns i denna park. I ytorna med perenner etc. är karaktären mer intim och gångar leder mellan små rum där man kan sitta avskilt från resten av parken.

Bullret från Hugo Alfvéns väg skärmas av med bullerplank och växtlighet. De höga träd som omgärdar parken skapar tydlig rumsbildning och skärmar av mot de höghus som ligger alldeles intill.

Parken är utformad för att kunna ta hand om dagvattnet från området i och med de nedsänkta växtbäddar som anläggs likt kanaler. Dessa kommer främst att planteras med olika sorters gräs, starrväxter, örter och perenner. Växtbäddarna kommer vara vilda i sin karaktär och endast kräva lågextensiv skötsel. Dessa växtbäddar återfinns också i den Östra parken (s. 43).

➔ Västra parken, perspektiv 1.

➔ Västra parken, perspektiv 2.

Torg

Ett långsmalt torg omgärdat av verksamheter och restauranger blir en kokpunkt av aktivitet. Uteserveringar, torghandel och schackspel inramat av körsbärsträd som fullständigt exploderar under sin blomning på våren.

Ett flertal skärmtak gör att man kan vara på torget även när det regnar och snöar utan att bli blöt. Porlande vatten finns på flera platser i form av små fontäner vilka döljer bruset från Hugo Alfvéns väg.

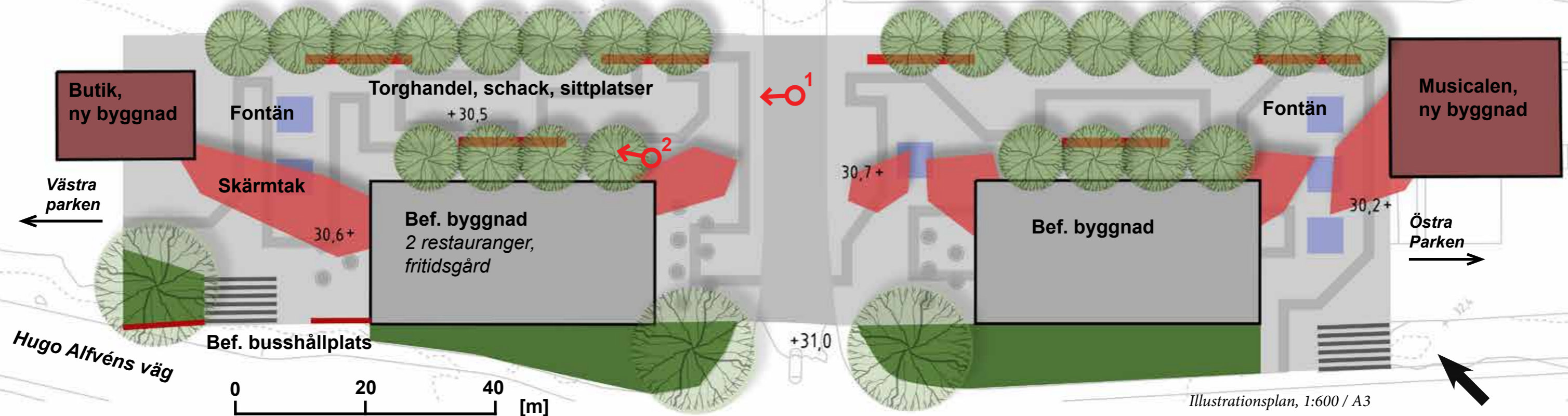
Den långsmala torgytan får nästan karaktär av en marknadsgata när torghandeln är igång och får ett småskaligt uttryck som kontrasterar mot de annars stora dragen i miljonprogramsområdet.

Två nya byggnader skapar blickfång och skapar torgets gränser i östvästlig riktning. En av dessa är ägnad Musicalen, en föreningsslokal som studiefrämjandet driver, som får en ny byggnad i och med att den gamla rivs i anläggandet av Västra parken.

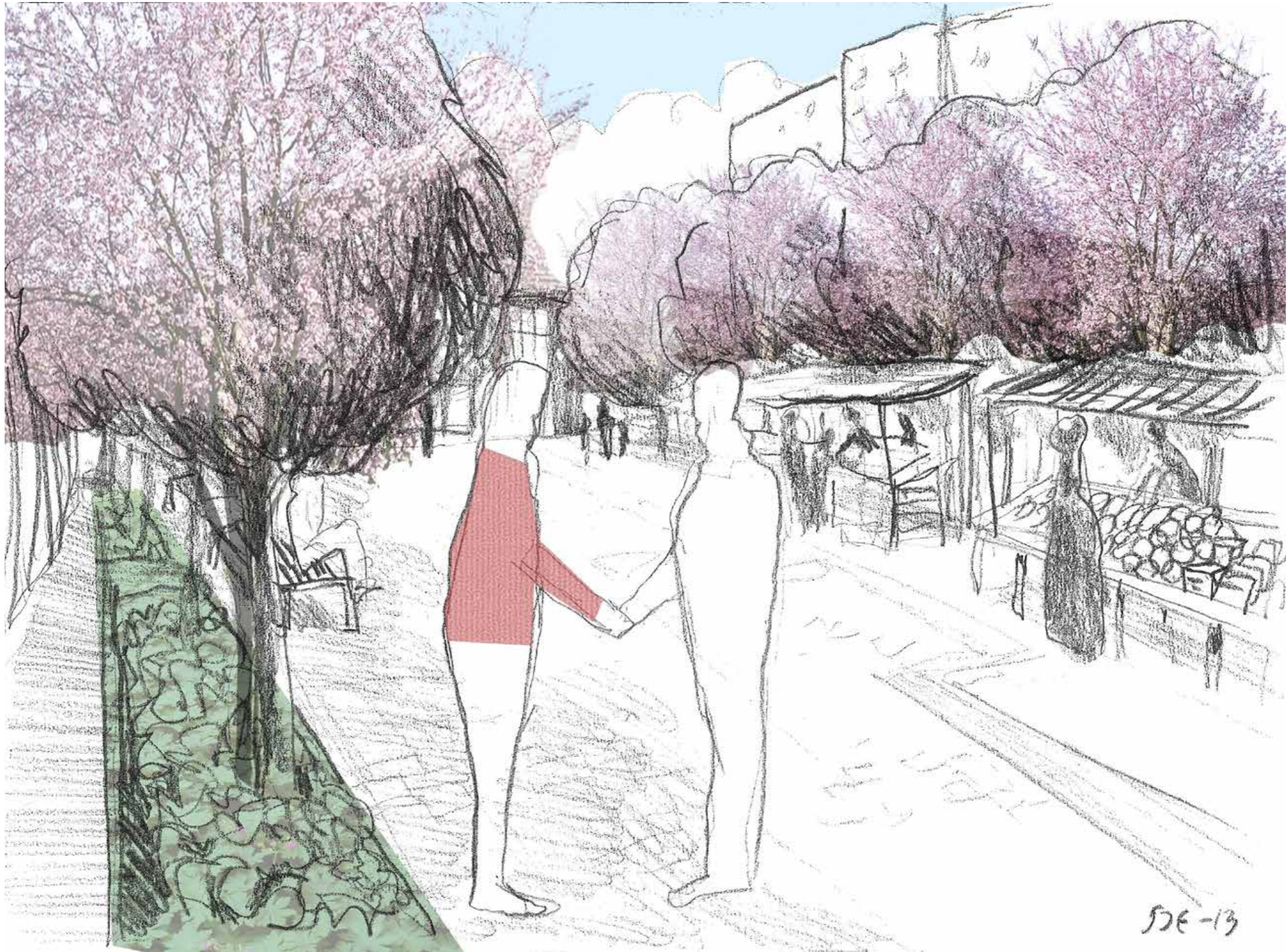

Torg, perspektiv 1

Kartunderlag ©Uppsala kommun 2013

 Torg, perspektiv 2

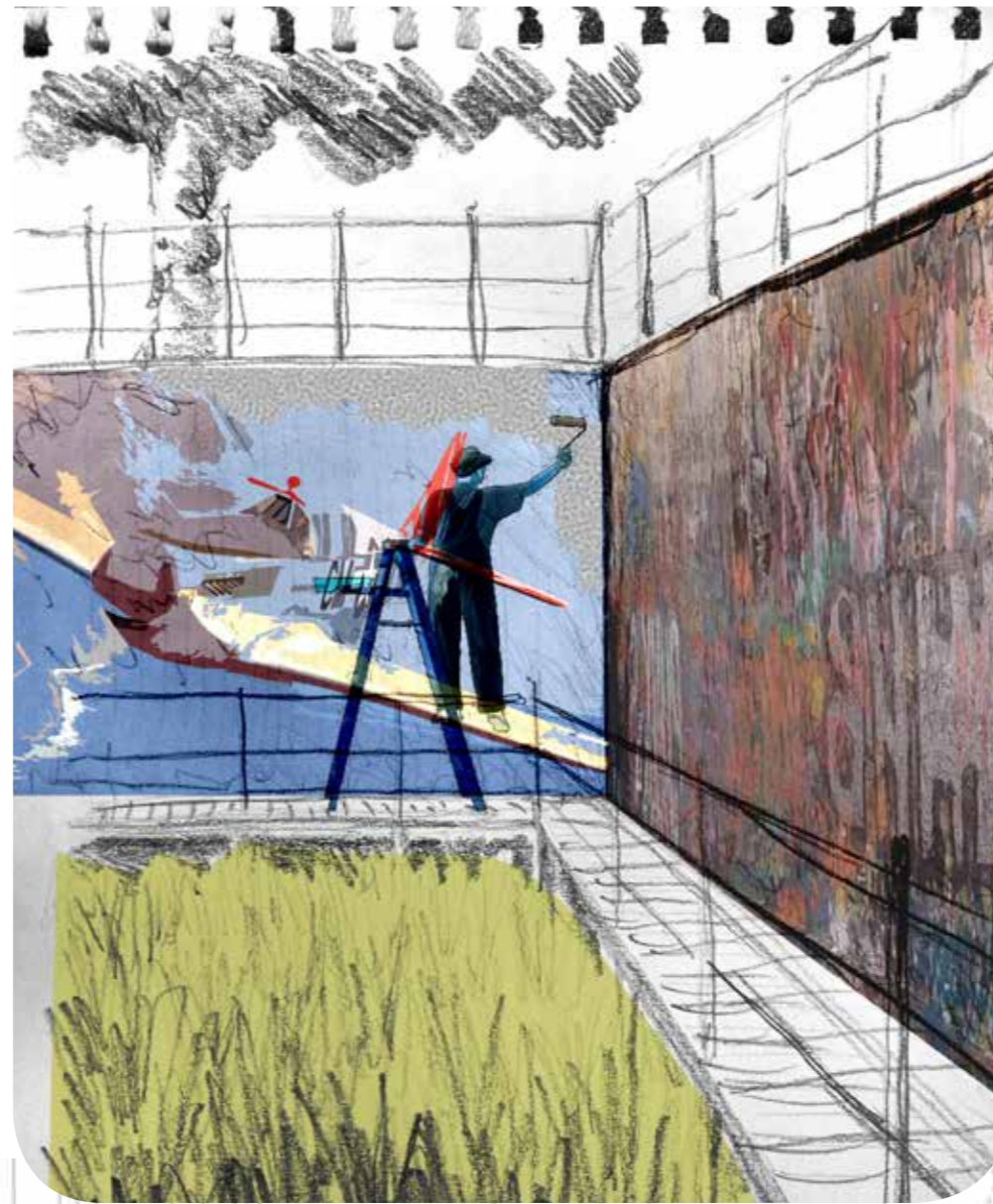
Östra parken

En sekvens av rum möter flanören som går igenom den östra parken. En trappa och en gångväg leder ner till parken från sidan som vetter mot Gottsunda centrum så att alla enkelt kan ta sig ner. En befintlig höjdskillnad tas upp av en stödmur som också fungerar som målarvägg.

Musicalen, en föreningslokal som studiefrämjandet driver, får en ny byggnad och utomhusscen som blir integrerad med parkstråket. Scenen och målarväggen skapar möjligheter för de boende att uttrycka sig i flera olika medier och få utlopp för sin kreativitet, sina känslor och kanske även den frustration och ilska jag känt av under mitt skissande.

Parken ramas in av de många träden samt av de nedsänkta växtbäddarna avsedda för lokalt omhändertagande av dagvatten.

I en promenad genom parken varvas grösytor, busk/perennytor (mörkgröna i plan) och nedsänkta växtbäddar varandra och skapar variation och rytm.

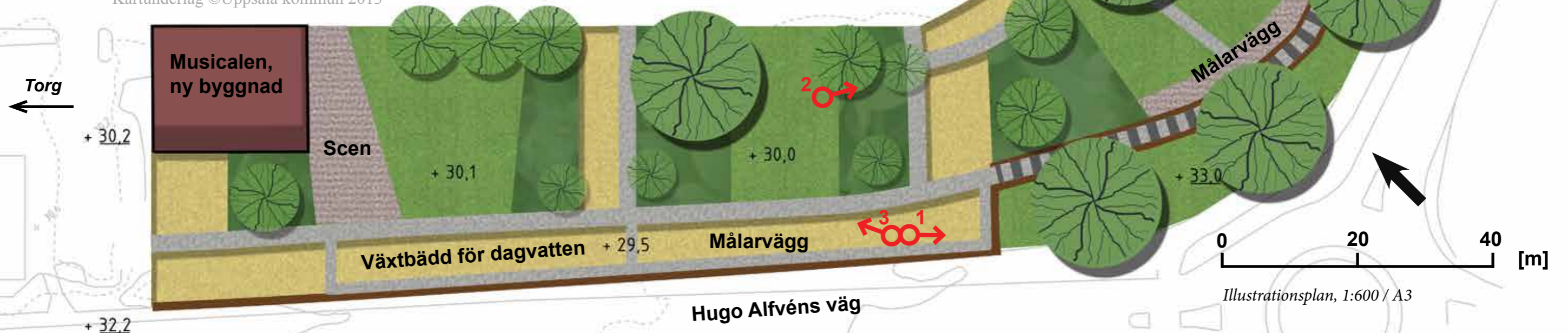

Perspektiv 1, målarväggen.

Perspektiv 2, förenklad modell av trappa och gångväg

Kartunderlag ©Uppsala kommun 2013

 Perspektiv 3, Östra parken.

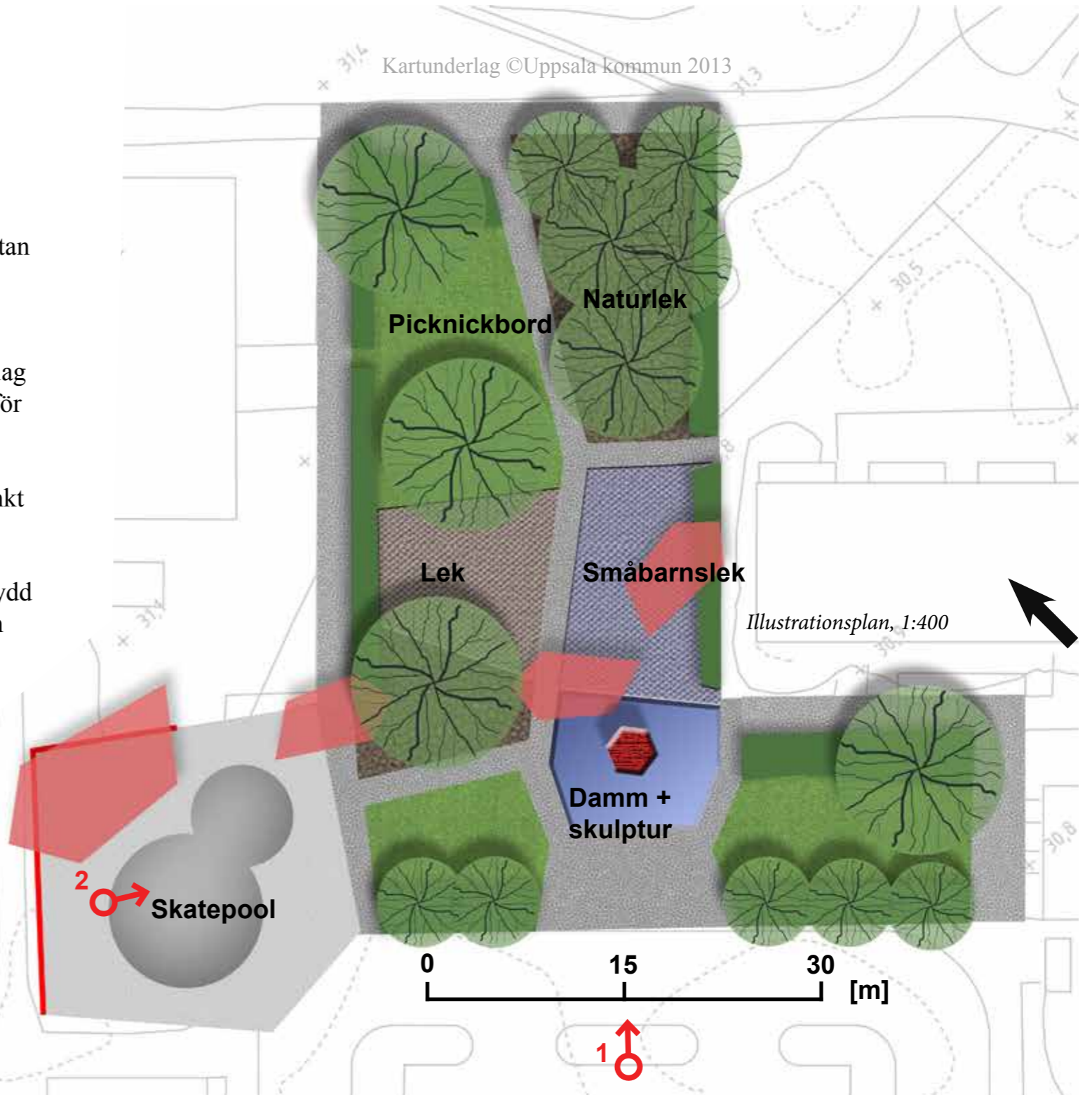
Lekpark

En lummig lekpark med något för barn i alla åldrar möter besökaren vid Bandstolsvägens slut. Redan när man står på torget och blickar längs gatan fångar den höga skulpturen ögat. Denna skulptur markerar slutpunkten för gatan och den ges förslagsvis sitt utseende genom en konstnärstävling.

Ett befintligt trädparti utnyttjas och utvecklas till en yta för naturlek med täckbark som underlag. Småbarnslek och lekytor har gummiastfalt som underlag för att vara tillgängliga för funktionshindrade. Tre gräsytor finns i lekparken för spring och picknick.

En skatepool bidrar till att det finns liv på platsen även kvällstid. Denna är tänkt att vintertid fyllas med vatten och användas som isbana för skridskoåkning.

De röda skärmtaken som finns på torget återfinns även här och bidrar med skydd vid regnväder. De röda taken skuggar småbarnsleken och skyddar barnen från de varma sommardagarnas solstrålar.

1 → Perspektiv 1. Visandes principen för lekparken som slutpunkt av Bandstolsvägen och skulptur som landmärke.

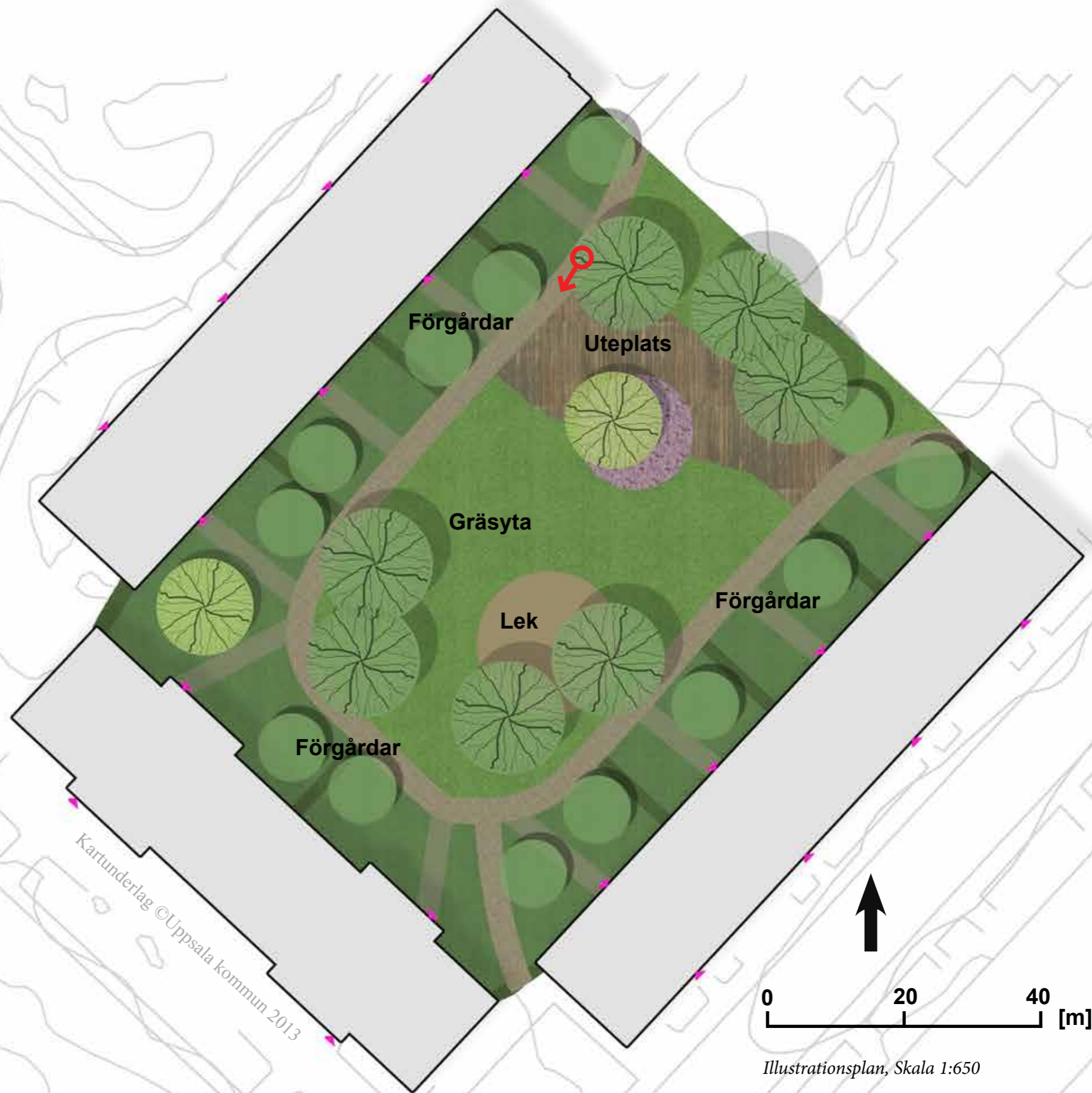
➔ Perspektiv 2, Lekparkens skatepool.

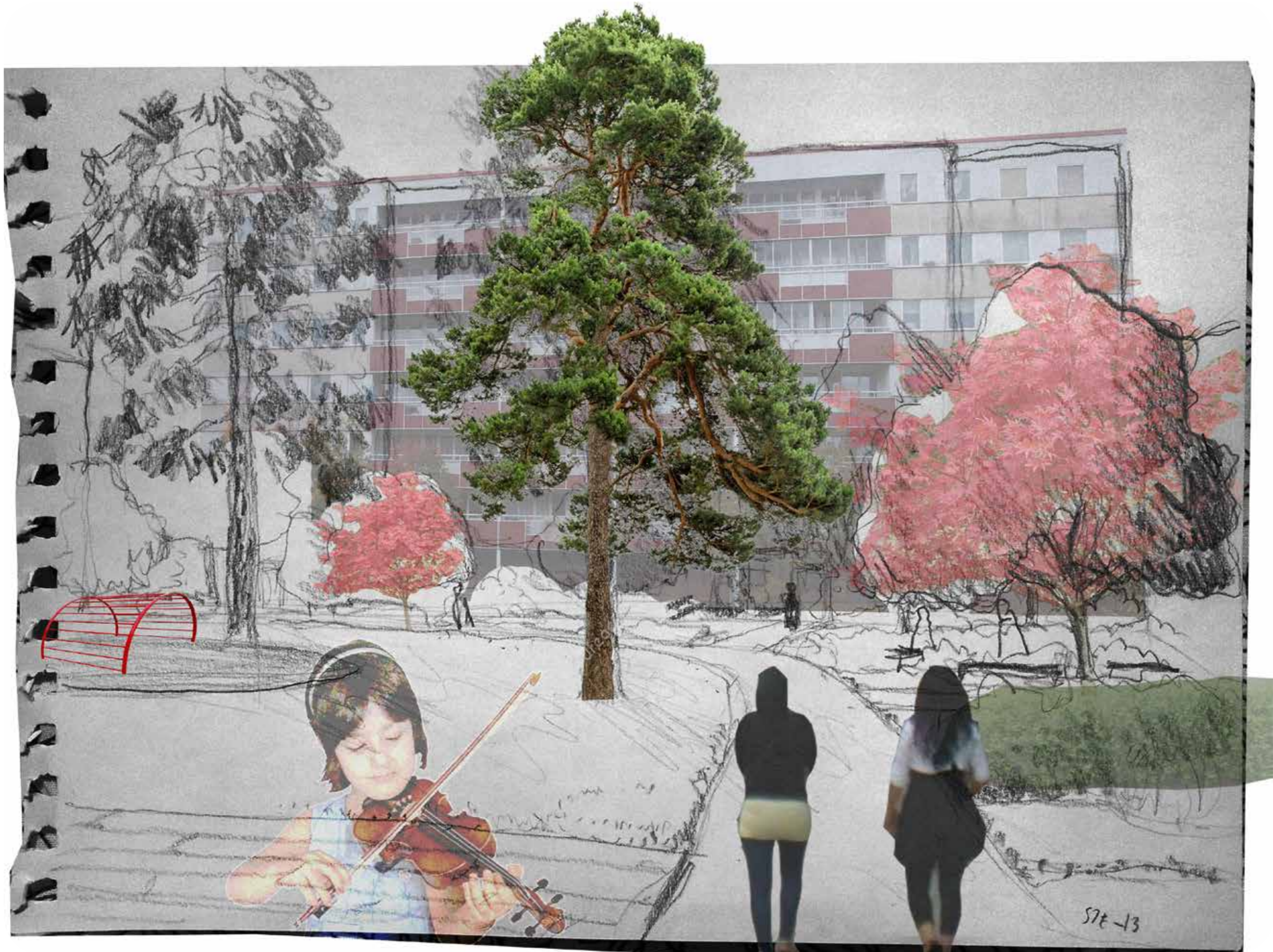
Bostadsgård

Varje trappuppgång får en egen liten förgård med sittplatser, blomsterprakt och en ombonad och intim karaktär. Dessa förgårdar fungerar som en buffertzon mot den mer offentliga mittdelen och gör att det skapas halvprivata rum där man kan säga hej till sina grannar.

Bostadsgårdens mitt består av en större gräsyta, en uteplats samt en lekplats. Uteplatsens generöst tilltagna trädäck ligger i nivå med gångvägen runt gården och är lättillgänglig för funktionshindrade. I blickfånget mitt på gården står en katsura i en praktfull perennplantering. Högre träd skärmar av mot höghusen och gör att bostadsgården inte känns lika uttittad.

 Bostadsgård, perspektiv

Fasader

Höghusens fasader rustas och varje hus får sitt eget uttryck. Mitt förslag är att visa områdets kulturella mångsidighet genom att använda arkitektoniska detaljer, konst och mönster från olika kulturer. Vilka detaljer och mönster som tas fram och används bestämmer de boende genom röstning på olika förslag och teman. Varje hus behöver inte vara renodlat och troget ett stilideal, utan får visa en blandning av stilar. Fasaderna blir statiska monumentala konstverk som kontrasterar mot de fria målarväggarna i Östra parken där uttrycken ständigt skiftar. De tidigare sterila miljonprogramshusen får en helt ny roll som meningsbärande symboler för kulturen i området.

Fasadillustration 1. Mönster från medeltiden, källa: Owen Jones *The Grammar of Ornament*, 1910.

Fasadillustration 2, mosaik. Mönster från Pompeij, källa: Owen Jones *The Grammar of Ornament*, 1910.

Fasadillustration 3. Fasaden som plats för konst. Wassily Kandinskys oljemålning Composition VII, eget foto.

Diskussion och reflektion

Att lära känna en plats genom skapande formstudier

Genom att använda många olika skapande undersökningsmetoder hoppades jag kunna lära känna och få kunskap om området jag valde ut för mina undersökningar, med alla dess styrkor och svagheter. Jag hade förhoppningar att se sådant som kanske inte skulle komma fram om inte skapande undersökningsmetoder utförts.

De undersökningsmetoder jag genomfört har gett mig en stark inre bild av områdets platser och rum samt gett mig förståelse för hur området hänger ihop.

Resultatet hade kanske kunnat kompletteras när det gäller de sociala aspekter som finns i området samt de boendes egna röster. Visst kunde jag ana vissa av områdets sociala aspekter under mitt skissande och i tolkandet av mina skisser, men att ta allt jag upplevt för sanning kan vara ett ödesdigert felsteg då mina tolkningar är subjektiva till naturen. Avsaknaden av sociala inventeringar, intervjuer etc. var en följd av mitt fenomenologiskt inspirerade subjektiva arbetssätt. Å ena sidan var det bra då arbetet nu har ett tydligt fokus på och är troget just det arbetssätt jag valt. Emellertid hade exempelvis en intervjustudie eller liknande kunnat komplettera och verifiera eller dementera mina egna slutsatser och reflektioner om skapandet/skissandet som kunskapsinhämtning. Mitt syfte var dock att ta det subjektiva skissandet så långt det gick och försöka, att som metod, dra det till sin spets.

Mitt arbetssätt har betytt att platsbesök och det jag upplevt skett mer eller mindre slumpmässigt. Det betyder att de upplevelser jag fått är helt bundna till den tidpunkt och plats där de ägt rum. En plats skulle under olika tidpunkter kanske upplevas annorlunda och därmed gett ett annat resultat i mina skisser, tolkningar och slutsatser. I och med att jag varit ute på många platsbesök, använt ett flertal olika angreppssätt i skissandet samt valt ett område som inte är allt för stort anser jag dock att jag minskat slumpens roll under mitt arbetes skissande fas, det vill säga under genomförandet av undersökningsmetoderna.

En intressant iakttagelse är att man med mina tio valda skissmetoder faktiskt får en skiss tillbaka i sitt medvetande, en skissartad bild över hur ett område upplevs. Denna mentala bild som jag nu har närmar sig den essens av det fenomen som jag sökt att finna. Ett fenomen jag närmast mig genom skapande.

Kortare startsträcka i gestaltningsprocessen

För att kunna veta hur den direkta gestaltningen påverkats skulle parallella projekt behöva genomföras för att se hur de differentierar och därmed nå en konsensus i frågan. Även detta skulle vara svårt då den gestaltande fasen är väldigt individuell från person till person och beror på många faktorer. Om jag går till min egen upplevelse av det här arbetet var det dock en sak som jag kände verkligen påverkades. Detta var startsträckan in i det gestaltande arbetet, som kortades ner jämfört med hur tidigare projekt jag arbetat med gått vägen. Det berodde antagligen på att min hjärna blivit inställd på att skissa och skapa efter jag genomfört mina skissande undersökningar. Att redan i de allra första faserna av projekt engagera sitt medvetande i skapande och skissande genom skapande undersökningsmetoder kan på så sätt, tror jag, vara en vinst inte bara i platskänedom, utan även i tid.

Den handritade skissen

Genomförandet av alla dessa metoder gjorde det också naturligt för mig att använda skisser i blyerts som presentationsmaterial för koncepten. Det är svårt att nå en exakt representation av ett framtida förslag med en skissad bild. Jag anser dock att det sistnämnda också kan vara en fördel. Eftersom en skissad bild sällan är fotorealistisk anser jag att den ger intrycket av att linjernas platser inte är huggna i sten, det går fortfarande att ändra, ifrågasätta och diskutera bildens innehåll. Den skissade bilden lämnar en öppenhet som jag känner att ett helt datorgjort perspektiv, på både gott och ont, kan tappa. Jag prövade att låta skissen möta digital teknik och bygga på mina presentationsskisser i Photoshop. På så vis hoppades jag nå en mellanväg mellan två extremer.

Presentationstekniken styr diskussionen

En landskapsarkitekt bör reflektera över hur ett förslag presenteras, vill man bjuda in till diskussion kanske en tecknad skiss är mer inbjudande än en 3d-rendering? Det skulle vara intressant att se forskning inom detta område, hur presentationstekniken inverkar på dess mottagare. Hur kan man optimera ett presentationsmaterial för ett landskapsarkitektursprojekt med avseende på mottagaren? En fråga jag lämnar öppen för framtida forskning att reda ut.

Den viktigaste insikten

Den viktigaste jag kom fram till var att det med skapande undersökningsmetoder faktiskt går att nå fram till insikt, platskänedom, samt en upplevd kortare startsträcka för en gestaltning av ett givet område. Dessutom upplevde jag att skissen och skissandet blivit avdramatiserat när jag väl började skissa fram förslag och koncept. Det vita papperet kunde kännas hotfullt och fyllt med krav på resultat. Genom mitt idoga, undersökande skissande kunde det avvärjas och läggas fram öppet för att prestigelöst användas i ett sökande efter förslag och koncept.

Undersökningsmetoderna

De tio undersökningsmetoderna jag använde skulle säkerligen kunna bytas ut eller ändras i sitt förfarande för att nå och identifiera andra aspekter av området. Jag försökte finna så många olika sätt jag kunde och gå vidare med dem jag fann intressanta. Hur resultatet skulle bli hade jag i förväg inte en aning om då jag inte funnit någon som gjort ett liknande arbete. Jag bestämde mig därför för att angripa det hela som ett experiment. Även om jag är kritisk till en del av metodernas resultat var de alla led i min förståelse av platsen då de också var baserade på platsbesök. I efterhand kan jag nu diskutera de olika metoder jag prövat, vilka var det som gav någonting? Vilka skulle kunna tas bort? Skulle de kunna förbättras?

Känsloskisser

Dessa skisser tog mycket energi och krävde ett stort fokus. Skisserna visade och hjälpte mig att karatera min personliga upplevelse av hur området kändes. Jag kan i efterhand känna att det hade varit bra att markera var exakt varje känsloskiss var tecknad i området, då jag ibland hade svårt att minnas vart jag hade skissat en specifik bild. En fördel som jag upplevde med denna metod var hur användandet av det abstrakta bildspråket tog bort alla krav på att skisserna måste vara avbildande. Jag upplevde i och med detta känsloskissandet som intuitivt, kravlöst och frigörande.

Kubistiska collage

Denna metod tog längre tid och collagen växte fram långsamt. Det spontana och intuitiva som fanns i andra metoder kände jag gick förlorat en aning då det fanns ännu mer tid att tänka efter hur collagen sattes ihop. Collagen var dock till stor hjälp och gav en samlad bild av områdets arkitektur och detaljer. Det som gör metoden unik gentemot de andra jag genomfört är att det är fotografier som varit grunden till skapandet, samt den enda metoden där områdets färger är avbildade. Ett sätt att förändra den här metoden skulle kunna vara att istället för foton använda skisserna från alla andra metoder och på så sätt visa den samlade subjektiva upplevelsen i collageform.

Upplevelsemodeller

Modellerna fungerade för mig som ett sätt att försöka sätta fingret på hur området uttryckte sig för mig. Jag borde gjort detta moment senare i ordningen för att samla alla intryck i dessa. Visst gick det att göra en tolkning nu också, men med fler upplevelser och en större platskänedom kanske jag hade gjort modellerna annorlunda eller hittat andra infallsvinklar.

Karikatyror

Denna metod tror jag har stor potential och kan med sina karikerande egenskaper ta fram huvudkaraktärerna i ett motiv. Karikerande kräver dock stor koncentration för att lyckas. Några av de teckningar jag gjorde i den här delen liknar mer vanliga avteckningar och är kanske inte fullvärdiga karikatyror.

Ljus & mörker

Det viktigaste här var att få uppleva området på dygnets mörka timmar och få en känsla av hur natten yttrade sig. Skissandet tog lång tid då det tog lång tid att skissa fram tillräckligt mycket svärta att skildra mörkret med. En variant skulle vara att använda svart papper och skissa med en vit penna, detta skulle troligtvis korta ner tiden det tog att göra en skiss.

Mellanrum och Konturer

Båda dessa metoder gav många bilder vardera men var svåra att tolka. I bilagan med alla bilder gapar många tolkningar tomma och jag valde att inte pressa fram en tolkning i de fall jag inte hittade någonting vettigt att säga. Båda synliggjorde dock tydligt för mig hur skalan skiftar i området och hur balansen mellan det storskaliga och småskaliga hänger ihop. Dessa metoder hade dock möjligtvis kunnat väljas bort till förmån till någonting annat.

Promenadskisser

Det här var en undersökningsmetod som jag fann intressant att utföra. Den gav på kort tid ett samlat intryck av arkitektur, struktur och platser från området på bara några få timmar. Många av de aspekter jag hittat i andra undersökningsmetoders skisser kan jag även hitta bland promenadskisserna. Om jag bara fick välja en undersökningsmetod att utföra på en plats inför en projektering skulle jag nog välja denna.

Seriella vyer

Eftersom jag gjorde de seriella vyerna sist i ordningen blev de självklart färgade av den insikt jag redan fått av området. De serier jag skissade fram blev pusselbitar som stärkte några av mina tankar om området, till exempel behovet av att göra någonting av entrévy mot den stängda restaurangen.

Reflektionsbilder

Reflektionsbilderna upplevde jag som nyttiga i och med att de representerade en lugn stund av reflektion och eftertanke. En behandling av mina upplevelser och ett sätt att sätta några av mina tankar på papperet i form av skisser.

Alla dessa undersökningsmetoder bidrog till min platskänedom på olika sätt, men om jag hade gjort samma skapande tillvägagångssätt en gång till hade jag lagt till några fler tekniker i mitt undersökande. Att måla med färg skulle tillföra ännu en dimension, men jag valde bort detta eftersom jag kände att jag inte behärskade tekniken tillräckligt. Jag tror dock nu i efterhand att exempelvis känslökisserna skulle mått bra av att målats i färg, i stället för att skissas i blyerts, för att tillföra mer spelrum och möjligheter för uttryck.

En annan idé som dykte upp efter att jag genomfört arbetet är att utarbeta några undersökningsmetoder som jobbar med planen och kartan som skapande mål. En sådan undersökningsmetod skulle ge ett resultat kopplat till områdets geografi och kanske ge en bild av min mentala karta av platsen på ett annat sätt.

Koncept Bandstolsvägen - kritik och reflektion

Västra- och Östra parken skapade jag för att ge området ett varmare ansikte utåt, men också för att ge de boende någonting att vara stolta över och använda som sitt gröna vardagsrum och samlingsplats. Odlingsytorna i den västra delen är ett grepp jag valde att ta för att se till att det finns aktivitet här men också för att stärka känslan av att det är folket som äger parken. Målarväggarna ger möjligheter för alla i Uppsala att uttrycka sig och blir en sevärdhet i sig p.g.a. sitt ständigt skiftande uttryck. Trots olika nationaliteter och språkbarriärer kan alla här mötas i bildens och konstens språk, på samma sätt som man via musiken kan tala med varandra på den nya utescenen. Dessa kommer, tror jag, skapa en bra grogrund för möten och gemenskap bland områdets boende och besökare.

Torgytorna är stenlagda och öppna, inramade av bergskörbär. Jag funderar i efterhand om ytan är för smal, men tror att detta gör att rummet kommer att upplevas mer intimt och ej kännas allt för tomt när det inte används. Förutom att vara en ny samlingsplats för området blir torget också en värdig entré markerandes övergången från Hugo Alfvéns väg in till de gångfartsvänliga gatorna i området.

De nya parker, torgytor och fasadupprustningar jag föreslår skulle ge ett helt nytt ansikte åt området och kanske på sikt hela Gottsunda/Valsätra. Jag anser att dessa förändringar är motiverade då områdets rykte lyfts och de nya grönområdena garanterat också kommer att höja statusen på bostäderna där i kring. Jag anser att detta är vad som behövs - ett stort grepp för att lyfta en stadsdel i kris och samtidigt, förhoppningsvis, ge den en starkare identitet.

Till sist..

Jag vill att det här arbetet skall bli en tankeställare för läsaren och ett litet slag för skissen som följeslagare i landskapsarkitektens yrkesutövning. Jag känner att jag bara skrapat på ämnets yta, det finns näst intill oändliga möjligheter att knyta skapande arbete till en process med platskänedom som slutmål. Det skulle exempelvis vara intressant att undersöka hur medborgardialoger skulle kunna genomföras med fokus på skapande arbete. Om du som läsare känner dig nyfiken på detta, precis som jag var när jag började arbeta med detta examensarbete, känner jag att jag lyckats.

Källförteckning

Aikman, W. (1723) *Portrait of William Adam (1689-1748), Scottish architect.* [målning] <http://en.wikipedia.org/wiki/File:WilliamAdam.png> [2013-12-15]

Berg-Frykholm, A. (2008) *Självbilder - att komma vidare genom skapande.* Uppsala: Bokförlaget Bergsäker

Birgerstam, P. (2000) *Skapande handling - om idéernas födelse.* Lund: Studentlitteratur

Bjurwill, C. (1995) *Fenomenologi.* Lund: Studentlitteratur

Boverket. (2006) *Lär känna din ort! - metoder att analysera orter och stadsdelar.* Karlskrona: Boverket

Cullen, G. (1971) *The Concise Townscape.* Oxford: Architectural press

Jones, O. (1910) *The Grammar of Ornament.* Lyon: PCM, 2006.

Kandinsky, W. (1913). *Composition VII.* [olja på canvas] Moskva: Tretyakovskaya Galereya.

Kamir, K. H. (2012) Why is drawing important to research?
Journal of Landscape Architecture, spring 2012, ss. 34-45.

Lynch, K. (1960). *The image of the city.* Cambridge [Mass.]: M.I.T. Press & Harvard Univ. Press.

Picasso, P. (1912) *La bouteille de Suze.* [målning] <http://uploads4.wikipaintings.org/images/pablo-picasso/glass-and-bottle-of-suze-1912.jpg!Blog.jpg> [2014-01-05]

Piper, F. M. (1797) *Monumentholmen.* [målning] http://sv.m.wikipedia.org/wiki/Fil:Monumentholmen_Piper_1797.jpg [2013-12-15]

Piper F. M, Olausson M., Harris J. (2004), *Beskrifning öfver idéen och general-plan till en ängelsk lustpark, författad under åren 1811 och 1812.* Stockholm: Byggförlaget

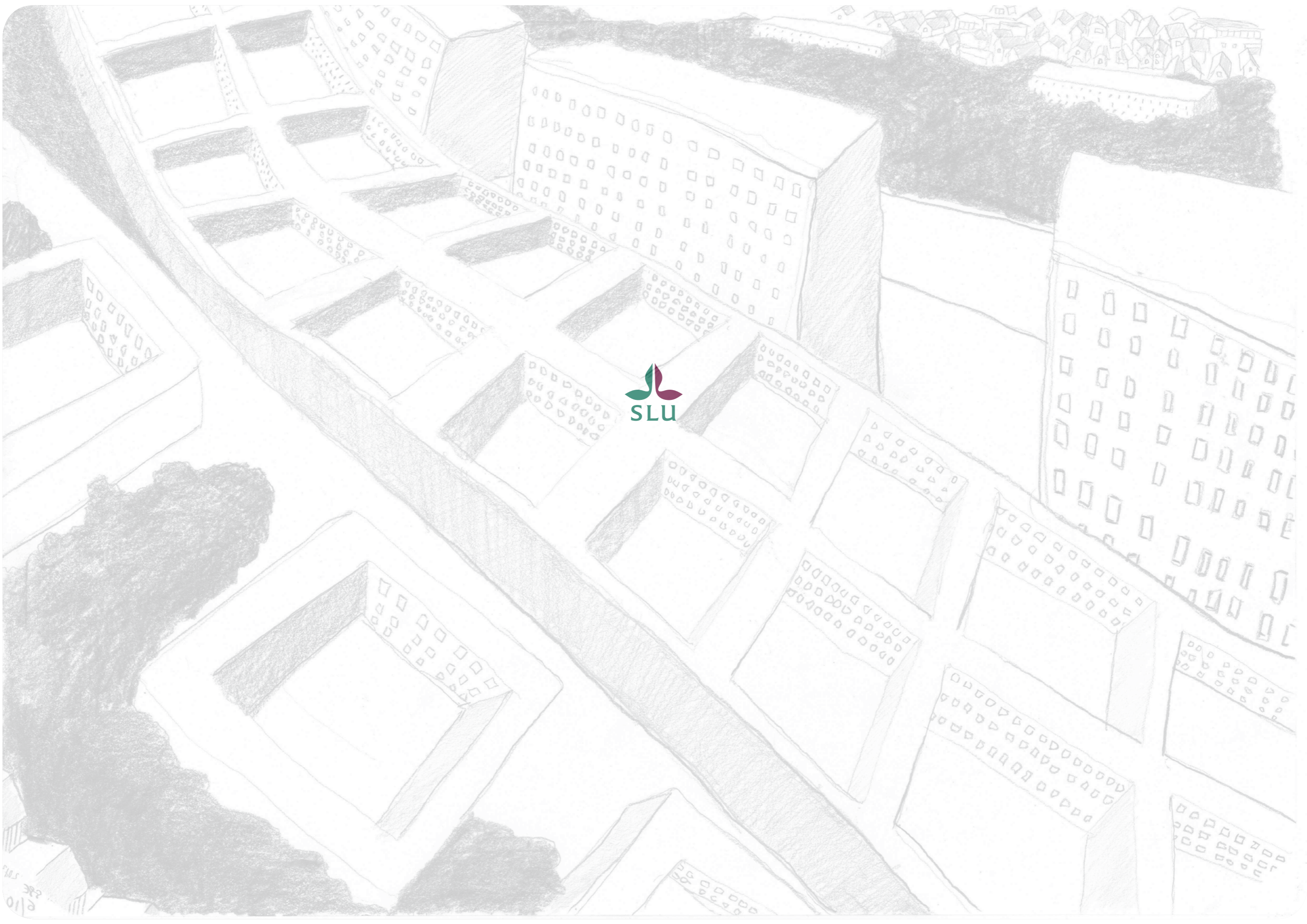
Rhinehart, L. (1971) *The Dice Man.* London: Granada publishing limited

Sollentuna kommun. (2012) *SWOT-analys.* http://www.sollentuna.se/Documents/bostad_miljo/Aktuella%20stadsbyggnadsprojekt/Detaljplaner/Helenelund/Helenelund%205.6%20ny%20skola/Programsamr%C3%A5d/3_Bilaga%201%20SWOT-analys_A3F%C3%A4rg.pdf [2013-12-04]

Uppsala kommun (2007) *60-80 - bostadshus i Valsätra och Gottsunda.* Uppsala: Uppsala kommun

Uppsala kommun. (2013) *Strukturöversikt - en beskrivning av Gottsunda och Valsätra.* Uppsala: Uppsala kommun

SLU
2010